68 SAYFALIK ÖZAL EKİ / ÜCRETSİZ

25 NİSAN - 1 MAYIS 1993 YIL:11 SAYI: 18 15.000 TL. DM. 5.80

Nokta

HABERCİLİKTE SON NOKTA

ÖZAL'IN "SON KİTABI" İLK KEZ NOKTA'DA

1993 KAYIP YIL!

✔Demirel Çankaya'ya, vaadler rafa
✔Başbakan pazarlıkları ✔Çözüm formülleri
✔Siyaset, Meclis'te yasa çıkarmaya hal bırakmayacak

TREK USA

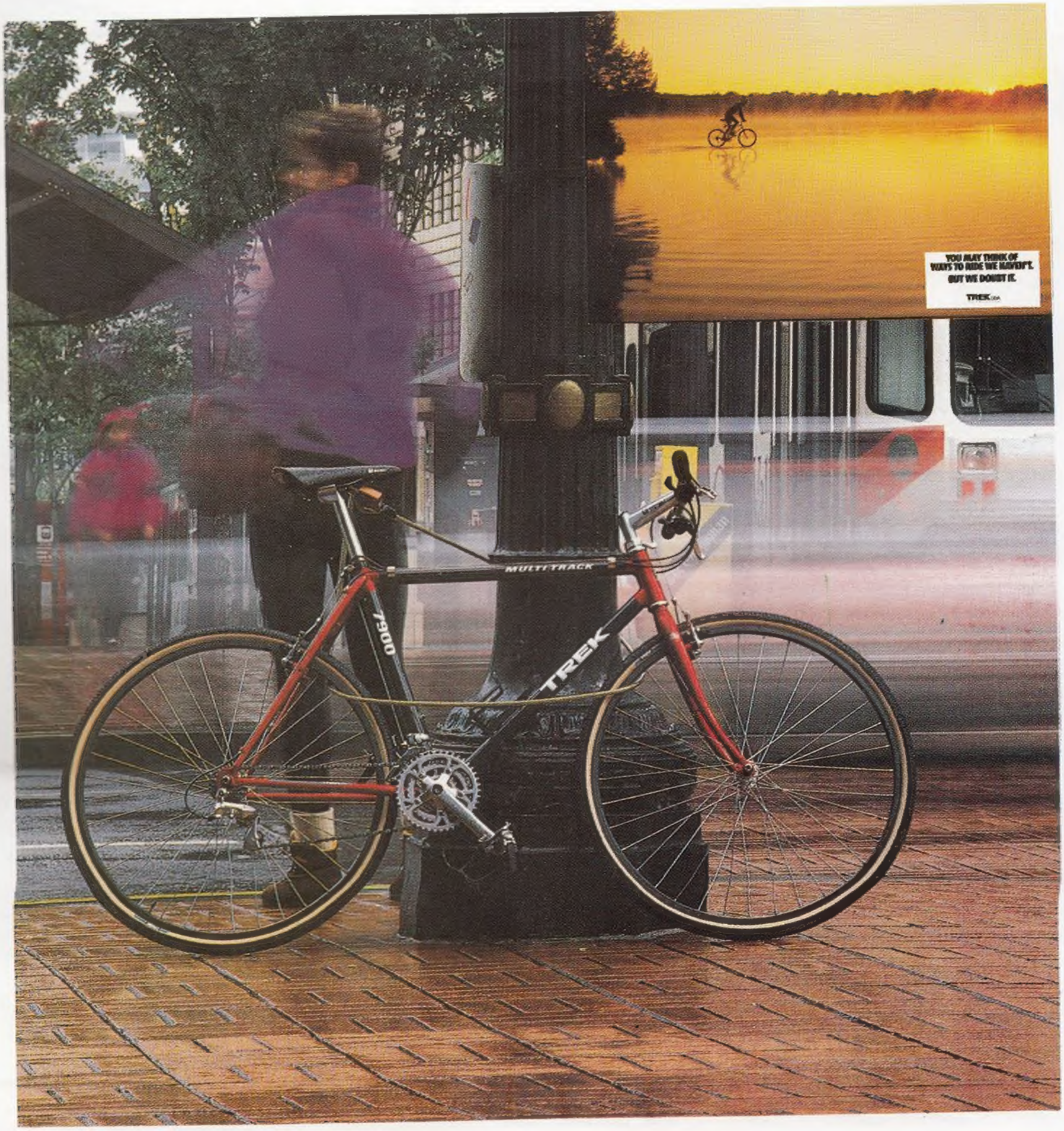

linosport 346 74 15
DAĞCILIK,MAĞARACILIK,KAMPÇILIK,BİSİKLET

Nokta

Nokta Yayınları A.Ş.
Adına Sahibi
Hürrem Filâ

Nokta Yayınları A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Bülent H. Şemiler

Genel Yayın Yönetmeni
Levent Çevik

Yayın Yönetmen Yardımcısı
Ali Boratav
Ankara Temsilcisi: Mehmet Ali Yula
Haber Müdürü: Mehmet Sağnak
Sorumlu Müdür: Can San
Haber Araştırma Müdürü: Ayşe Önal

Haber Merkezi
Mehmet Açar, Oktay Ankın, Füsun Çelik, Şule Çizmeci, Ender Erkek, Berran Tözer, Füreya Ersoy, Mehmet Güç, Miyase İlknur, Çağrı Kılıççı, Şenol Konukçu, Sevin Okyay, Ahmet Tulgar, Ferhat Atalay, Nihal Mete Ün, Feryal Çeviköz

Ankara
Semra Çetin (İstihbarat Şefi), Can Karakaş, Müşerref Seçkin, Nedret Ersanel, Aslı Küçükkömürcü, Adem Altan

Görsel Yönetmen: Mustafa Eren
Teknik Sekreterler: Tahsin Armağan, Nejat Ceyhan, Tekin Ergun
Belge Bilgi Merkezi: Tuncay Güngör (Şef)
İllüstratör: Köksal Çiftçi, Bülent Baran
Bilgisayar Grafik: Tanju Güngör

Teknik Müdür: Ufuk Doğrusözsöyleyen
Teknik Servis: Ruhi Dilgimen (Şef-Kamera), Nusret Karıksız (Şef-Renk Ayrımı), Savaş Kayar (Şef-Fotoğraf Laboratuvarı) Süleyman Perol (Şef-Montaj), Recep Sabırlı

****

Genel Md. Yrd. (Reklam): Yasemin Akar Keskin
Reklam Müdürü: Sonay Araman
Satış Müdürü: Ertan Yağızer

Dış Bürolar:
BONN Lâle Çakıroğlu, PARİS Belkıs Kılıçkaya, LONDRA Faruk Eskioğlu, STOCKHOLM Abdullah Görgün, ROMA Dilek Gülmen, LEFKOŞA Mesut Günsev, MİLANO Ahmet Sühan Filâ, MOSKOVA Şener Levent, NEW YORK Yalman Onaran

****

Yönetim Yeri
Nokta Yayınları A.Ş.
Büyükdere Cad. Ali Kaya Sokak No: 8
80720 Levent-İSTANBUL
Tel: 269 66 80 (20 hat), Fax 269 66 99

Ankara Bürosu: Konur Sokak, No 7/4 Kızılay,
Tel: 417 44 50 (5 hat), Fax Tel: 418 35 27

KKTC Bürosu: P.K. 549 Demak işhanı Kat:2 Lefkoşa
Tel: 520 84 313 Fax: 520 84 312

Ofset Hazırlık
Nokta Yayınları A.Ş.
Basıldığı Yer
Ge -Pa Basım Sanayii ve Ticaret A.Ş-İstanbul
Dağıtım: YAY-SAT A.Ş.

NOKTA'DAN

YİNE SİYASETİN ESİRİYİZ

40 yıllık dostu, Demirel'e Çankaya yolunu açtı. Hem de "indireceğiz" tehditlerini hayata geçirme zahmetine sokmadan.

Demirel'in önünde zorlu bir Çankaya yolu var. Çok bilinmeyenli bir denklem. Koalisyon ortağı SHP sıkıntıda. Koalisyonu bozmak istemiyor, erken seçime hazırlıklı değil. İnönü, cuma günü "Koalisyon mutlaka devam etmeli. Bir çözüm yolu var. Ama, ben de bilmiyorum" dedi. Konuşmasında "Demirel'den bir başkası Cumhurbaşkanı olamaz mı?" mesajı da vardı. İnönü, Demirel'i istekli, DYP grubunu da kararlı gördüğü için bu sorusuna da artık yanıt aramıyor. Ama partisi kaynıyor. "Siyasi gelişmelerden SHP'nin çıkarı ne olacak?" sorusunu herkes gibi SHP'liler de soruyor. 54 SHP milletvekilinin yarısı Demirel'e oy vermeme eğiliminde. Ama, DYP'nin de tehdidi açık, "oy vermezseniz koalisyon bozulur." ANAP'ın kapıları kapalı. Refah Partisi de Demirel'i desteklemeyecek. Demirel, koalisyon ortağını iknaya SHP de ikna olmaya mecbur.

Formülleri Başbakan üretecek. Ancak o da henüz bilinmeyenleri çözmüş değil. Bekleyecek.

Siyaseti, her türlü çalımıyla yaşayacağımız bir döneme girdik. Yerel seçimlere, hatta daha da sonrasına uzanan bir bilinmeyenler dönemine.

Son bir hafta içinde Türkiye çok önemli günler yaşadı. Durdu ve düşündü. Son on yılını belki de ilk kez değerlendirme fırsatı buldu. Tek tek herkes, on yılın kendi adına hesabını yaptı. Türkiye mozayiğinin her parçası Özal'dan bir şeyler aldığını anladı. Bunu sevgi yumağına dönüştürdü. Bu sevgi yumağı yalnız geçmişe yönelik değildi. Gelecek için de çok önemli mesajlar taşıyor. Liderler bu mesajları aldı mı? Yoksa günün gerektirdiği hamasetle, zemine uyum sağlamaya mı çalışıyorlar?

Siyasetin esaretinden, sivil toplumun kapılarını zorlarken, işte yine siyasetin esiriyiz. Siyasetle yoğun bir kayıp yıl yaşayacağız. Oysa kaybedecek hiç vaktimiz yok...

****

Sayın Özal, size ne kadar alışmışız. Sürprizlerinize, çözüm yollarınıza, değişimlerinize, 70 yıllık tabuları yıkışınıza, dindarlığınıza, teknokratlığınıza, çocuksu yanınıza, yaramazlığınıza, tontonluğunuza... Değişim rüzgarının önüne geçmek isteyenleri sizi anlayanlar durdurabilecek mi?

Dileriz...

Levent Çevik

Nokta

25 NİSAN - 1 MAYIS 1993 YIL: 11 SAYI: 18

GEÇEN HAFTA

8

30 ÖZAL'IN YENİ KİTABI. "Değişim Belgeleri" adlı kitap, ilk kez Nokta'da

36 DPT. Devlet Planlama Teşkilatı, politikacı üretmeye devam ediyor

52 BİSİKLET. Türkiye'de de bisiklet salgını büyük bir hızla yayılıyor

66 MISIR. Mısır'da İslami terör ürkütücü boyutlara ulaştı

82 ORHAN PAMUK. Romancıyla içdünyasında heyecan verici bir gezinti

KAPAK

16 KAYIP YIL '93

Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Meclis Başkanlığı ve bütçe derken bu yıl Meclis'in yasa çıkaracak vakti kalmıyor. Demirel'in Çankaya'ya çıkması ile koalisyonun vaadleri de rafa kalkıyor... Meclis'in özel radyoları açacak zamanı bile yok... Kısacası 1993'ün ruhuna Fatiha...

18 BABA'NIN 263 SENDROMU: Demirel, Cumhurbaşkanlığı'na aday. DYP'nin oyu Demirel'i Çankaya'ya çıkartacak sayıda değil ama SHP'nin desteği Baba'yı Cumhurbaşkanı yapmaya yetiyor. Demirel için sorun Çankaya'ya çıkışını eleştirdiği Özal'ın 263 oyundan daha fazlasını almak

POLİTİKA

30 DEĞİŞİM BELGELERİ: Turgut Özal'ın vefatına rastlayan günlerde baskısı tamamlanan son kitabı, ilk kez Nokta'da...

36 DPT POLİTİKACI ÜRETİYOR: Kuruluşundan bu yana geçen 32 yılda Türk siyasi hayatına çok sayıda politikacı kazandıran kurum

YAŞAM

42 KÖPRÜ ALTI ÇOCUKLARI: Kimsesiz çocuklar için iki sığınma evi açıldı

46 KLİP BÜYÜSÜ: Hem göze, hem de kulağa hitap eden klip üretimi son günlerde arttı

52 BİSİKLETE MERHABA: Türkiye'de bisiklet satışları artıyor, yeni modeller arasında kıyasıya bir rekabet var

60 BOĞAZ'IN SULTANI: Boğaziçi İmar Müdiresi Sultan Pınar, kaçak yapılaşmayı yüzde 80 oranında önlediğine inanıyor

YEŞİL

64 GREENPEACE'E BIÇAK ÇEKTİLER: Pendik'teki asbest deposu gemi için yapılan protesto, Sadıkoğlu'nun müdahalesiyle kavgaya dönüştü

DÜNYA

66 MISIR'DA KAVGA KIZIŞTI: İslamcı terördeki artış turizmi de baltalıyor

70 İTALYA İSTİKRAR İSTİYOR: İtalyan halkı, artık istikrarlı ve temsil yeteneği yüksek bir hükümet istiyor

74 TURİSTLERE ÖLÜM TUZAĞI: Miami ve Fransız Rivyerası'nda turistlere yönelik saldırı olayları, cinayetler yoğunlaştı

KAPAK FOTOĞRAFI: ENDER ERKEK

76 MODADA "YANKEE" ISTILASI: Avrupa modasını Amerikalı stilistler ele geçiriyor

BİLİM TEKNİK

80 AŞI: Sağlığınız için kedinize aşı yaptırın

KÜLTÜR SANAT

82 ORHAN PAMUK: Yeni romanı üzerinde çalışan Pamuk'la yazmak ve yaşamak hakkında

86 TİYATROCU TEPKİSİ: 16. Dilligil Ödülleri tartışılıyor

90 KURAM VİRTÜÖZÜ: Habermas'ın ilk Türkçe kitabı

DİĞER BÖLÜMLER

3 Levent Çevik / Nokta'dan
24 Reha Muhtar / Sınır Ötesi
28 Ahmet Altan / Kum Saati
39 Musa Kart
40 Deniz Som / Nokta... Nokta
45 Murat Belge / Hükümet ve Programı
69 Soli Özel / Dördüncü Boyut
79 Yağmur Atsız / Bloknot
92 Kitaplar
94 Mektuplar
96 A. Turhan Altıner / Testus
98 Hasan Kaçan / CAK... CAK

Özal ve ölüm

Türkiye'ye değişik bir perspektif getiren ve halkı buna alıştıran 8.Cumhurbaşkanı Turgut Özal, beş günlük ulusal yasın ardından Adnan Menderes'in Anıt Mezarı yanındaki özel kabirde 22 Nisan'da toprağa verildi. Seveni, sevmeyeni, alışanı, alışmayanı ile bütün ülke, Turgut Özal için son görevini yerine getirdi.

Gerek Ankara, gerekse İstanbul'daki cenaze törenlerinde pek çok devlet adamı ve yabancı konuk, her kesimden insanın yanı sıra sanatçıların yoğun katılımı dikkat çekti. Ülkenin dört bir yanı Özal'ı öven pankartlarla donanırken, TV kanalları ve gazeteler, Cumhurbaşkanı'nın ani ölümünün yarattığı üzüntüye geniş yer verdiler.

Halk ise Cumhurbaşkanı'nı son yolculuğuna uğurlarken spontane bir mitingi yaşar gibiydi. Cumhurbaşkanı Özal'ın korumaları da büyük izdiham yaşanan törenler sırasında gazetecileri son kez tartaklayarak bir dönemi noktaladılar.

Özal, İLKSAN yolsuzluğu ve Apo'nun ikinci barış taarruzu ile oluşan gündemi, ani ölümü ile değiştirdi. Çankaya'ya çıkma ihtimali belirginleşen Başbakan Demirel'in yerini kimin alacağı ve bu durumun siyasi dengeleri nasıl etkileyeceğini ise gelecek günler gösterecek.

FOTOĞRAF: OKTAY ANKIN / NOKTA

Ilımlı karşılaşma

Daha önce Karadeniz Ekonomik İşbirliği toplantısı nedeniyle yine Türkiye'de ilk kez aynı masaya oturan Ebulfez Elçibey ve Levon Ter-Petrosyan, Cumhurbaşkanı Özal'ın cenaze törenine katılmak amacıyla geldikleri Ankara'da ilk kez el sıkıştılar. Sabah saatlerinde Meclis'te atılan bu ilk adımı, akşam saatlerindeki başbaşa görüşme izledi. Bu görüşmelerden sonra Petrosyan'ın "Karabağ Azerbaycan toprağıdır,ancak buraya özerk statü verilmelidir", Elçibey'in de "Ermenistan'a insani yardıma karşı değiliz" şeklindeki açıklamaları, ılıman bir hava yarattı. Petrosyan akşam saatlerinde de Başbakan Demirel ve Dışişleri Bakanı Çetin ile görüştü. Çetin, Ermenistan sınırının yeniden açılmasının Karabağ konusundaki gelişmelere bağlı olduğunu bildirdi, bu aşamada Ermenistan'a karşı askeri bir tavrın sözkonusu olmadığını ifade etti. Siyasi çevrelere göre, Petrosyan bir taş atıp Türkiye'ye gelmekle "iki kuş birden" vurmuştu. Ermenistan'ın Özal'ın sözleri yüzünden "Türkiye'ye kırgın olmadığını", cenaze törenine devlet başkanı düzeyinde katılımla göstermişti.

Kaan Turgut doğdu

Perşembe günü törenle toprağa verdiğimiz 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın küçük oğlu Efe Özal'ın eşi Zeynep, Cuma günü bir erkek çocuk dünyaya getirdi. Bebeğe "Kaan Turgut" adı verildi. International Hospital'de sezeryanla gerçekleşen doğumda Dr Ayhan Tunak ve Özal ailesinin aile doktoru Cengiz Aslan bulundu. Genç anne Zeynep Özal'ın, muhtemelen salı günü taburcu edileceği bildirildi

Pakistan'da darbe

Pakistan'da Devlet Başkanı Gulam İshak Han, Başbakan Navaz Şerif'i yolsuzluk suçlamasıyla görevden alarak parlamentoyu feshetti. İshak Han, eski başbakanlardan Benazir Butto'nun partisinin de içinde yer aldığı ittifakın üyesi olan Balkh Sher Mazari'yi geçici olarak Başbakanlık görevine atadı. Pakistan yasalarına göre 90 gün içinde yani 14 Temmuz'da seçimlere gidilmesi gerekiyor. Geçici Başbakan Mazari, eski Başbakan Şerif'in yolsuzluk suçlamalarının doğrulanması halinde tutuklanacağı öne sürdü.

Koresh artık gülmüyor

ABD'de Davidyenler tarikatının 28 Şubat'tan beri kuşatma altında bulunan Teksas Waco'daki evine düzenlenen operasyon sırasında 17'si çocuk 86 kişi yanarak öldü. 1984 yılında katıldığı tarikatın daha sonra başına geçen David Koresh ve müridlerinin yaşadığı çiftlik yaklaşık iki aydır kuşatma altındaydı. Federal Soruşturma Bürosu (FBI) tarafından düzenlenen operasyon eleştirilere yol açarken, tarikat evinden kurtulan 9 kişiden bazılarının yaptıkları açıklamalar ortalığı iyice karıştırdı. Bu kişiler FBI'ın, müritlerin binada yangın çıkartarak intihar ettikleri yolundaki açıklamasını yalanlayarak yangının FBI'ın eseri olduğunu söylediler. Derek Lovelock adlı mürit de FBI'ın iddialarının aksine intihar etmeyi düşünmediklerini hatta teslim olmayı planladıklarını açıkladı. ABD Başkanı Bill Clinton ise eleştiriler karşısında istifaya hazır olduğunu söyleyen Adalet Bakanı Janet Reno'yu savundu ve olayın sorumluluğunun kendisine ait olduğunu belirtti.

HÜRRİYET

45 yaşındaki savcı Ethem Tekin hastaneye kadar dayanamadı

Adana'da terör

Terör geçen hafta Adana'da esti. Adana Cumhuriyet Savcısı Ethem Ekin ile koruma polisi Mehmet Kenan biri kadın üç kişinin saldırısı sonucu öldürüldü. Ethem Ekin geçen yıl Nisan ayında Dev-Sol örgütü üç kişinin ölü ele geçirildiği hücre evi baskınına görevli olarak katılmıştı. Gazetelere telefon eden bir kişi saldırıyı yasadışı TİKP adlı örgütün gerçekleştirdiğini açıkladı.

ÇAĞRI KILIÇÇI / NOKTA

23 Nisan törenleri

23 Nisan Ulusal Egemelik ve Çocuk Bayramı, coşku içinde kutlandı. İstanbul Ali Sami Yen Stadı'ndaki törende anne babalar tribünde çocuklar yeşil çimlerde güneşli bir 23 Nisan keyfi yaşadı. Şeref tribünündeki protokol sıralarında ise Vali Hayri Kozakçıoğlu, Büyükşehir Belediye Başkanı Nurettin Sözen ve İstanbul Merkez Komutanı Tuğgeneral Remzi Çağatay'ın yanısıra sinema sanatçısı Türkan Şoray dikkat çekiyordu.

Morillon geri çağrıldı

Bosna-Hersek'te özellikle Srebrenica'da yaptığı çalışmalarla takdir toplayan Birleşmiş Milletler (BM) Koruma Gücü Komutanı Fransız General Philippe Morillon, "tehlikede olduğu" gerekçesiyle ülkesine geri çağrıldı. Ancak gayriresmi kaynaklar Morillon'un faaliyetlerinin Sırplar'ı kışkırttığı ve saldırıların artmasına yol açtığı iddiaları yüzünden geri çağrıldığını öne sürüyorlar. Aylarca Sırp kuşatması altında kalan Srebrenica'ya bizzat giderek sonunda kuşatmanın kaldırılmasını sağlayan Morillon'un kısa süre içinde ülkesine döneceği açıklandı. Fransız basınında çıkan haberlere göre üst düzey Fransız askeri yetkilileri Morillon'un görevden alınması için bir süredir baskı yapıyorlardı. Bazı Fransız politikacıların Morillon'un hızla artan popülaritesinden endişe duydukları da belirtiliyor.

Clinton'ın başbelası Bosna-Hersek

Bosna-Hersek'te tüm çabalara ve askeri önlemlere rağmen Sırp saldırılarının önlenememesi üzerine ABD Başkanı Clinton üzerindeki baskılar artıyor. Avrupa ülkelerinin muhalefeti yüzünden Sırp mevzilerini havadan bombalama planını askıya alan Clinton'ın baskılar karşısında Boşnaklar'a silah ambargosunu kaldırmayı planladığı bildiriliyor. Bosnalı Sırplar ise parlamentolarını Hırvatistan'daki Sırp parlamentosuyla birleştirdiklerini açıkladılar. Karar Sırbistan Devlet Başkanı Miloseviç'in "Büyük Sırbistan" projesinin hayata geçirilmesi yolunda bir adım olarak yorumlanıyor.

Özgür Gündem ve Aydınlık çıkıyor

Aydınlık

12 Eylül'de kapatılan günlük Aydınlık gazetesi, 1 Mayıs 1993'de yeniden bayilerde. Gazetenin yayın ilkesi "Aydınlık, habere konan sınırların ötesinde yayın yapan, yaşamın her alanıyla ilgili, tartışan bir gazete. Yorumda derinlik ve çok seslilik..." olarak çiziliyor. 30 Mayıs 1992'de yayın hayatına atılan ve 15 Ocak'ta yayınına ara veren Özgür Gündem gazetesi ise 26 Nisan'da yeniden çıkıyor. Geçmişte ağırlıklı olarak Kürt sorununu işleyen Gündem, "Türklerin ve Kürtlerin gazetesi olma ilkesi"nden hareket ettiğini belirtiyor.

Modern gelin kimono giydi

Japonya Veliaht Prensi Naruhito'nun genç eşi Masako Ovada çağdaş bir kadın olarak tanınıyor. Harvard ve Oxford gibi Batı'nın en iyi üniversitelerinde eğitim gören ve Batı kültürü alan Ovada'yı bugüne kadar kimonoyla gören olmamış. Prensle evlenene kadar Dışişleri Bakanlığı'nda diplomat olarak görev yapan 29 yaşındaki Prenses sonunda geleneklere uymak zorunda kaldı ve sarayda yapılan bir törenle özel kimonosunu giydi.

Gri manzara

22 Nisan Dünya Çevre günü kutlandı. Dünya güzelliklerinin korunması ve yaşatılması için sözlerin verildiği böyle bir günde Türkiye'nin dünya çevre panaromasındaki yeri ne? Etrafa baktığımızda manzara yeşilden çok griye çalıyor. İşte bir kaç örnek: Yatağan'dan sonra Gökova'nın Cennet kıyılarında Gökova Termik Santral'inin zehir saçacak bacaları tütmek üzere... Bakırçay'da Kuzey Ege'yi yok edecek siyanürle altın çıkarmayı amaçlayan fimalarının girişimleri durmuyor... İstanbul'un dünya kenti olmasının önündeki en büyük engellerden "ucube" Park Otel inşaatı tüm hızıyla sürüyor... Güney Antalya Turizm Projesi'yle Türkiye'nin en zengin doğal ve kültür değerlerinin üzeri betonla sıvandı... 1982'de yürürlüğe giren turizm teşvik projesiyle Erciyes-Tekir Yaylası turizm Cennet'i adı altında Cehennem olmak üzere... İstanbul'un su havzaları üzerindeki kaçak yapılaşma durdurulamıyor... Sanayii ve evlerde kullanılan kalitesiz yakıt ve egzos gazları çevreyi kirletmeye devam ediyor...

Impexbank'ta verimlilik

Impexbank şubelerinin 1993 yılı ilk üç aylık çalışma dönemi "verimlilik" toplantısı geçen hafta İstanbul'daki Genel Müdürlük binasında yapıldı. Toplantıda dönemin değerlendirilmesi yapıldı ve şubeler başarılı bulundu . Öte yandan Impexclub ve Çapa Kan Merkezi aracılığıyla Impexbank personeli kan bağışında bulundu.

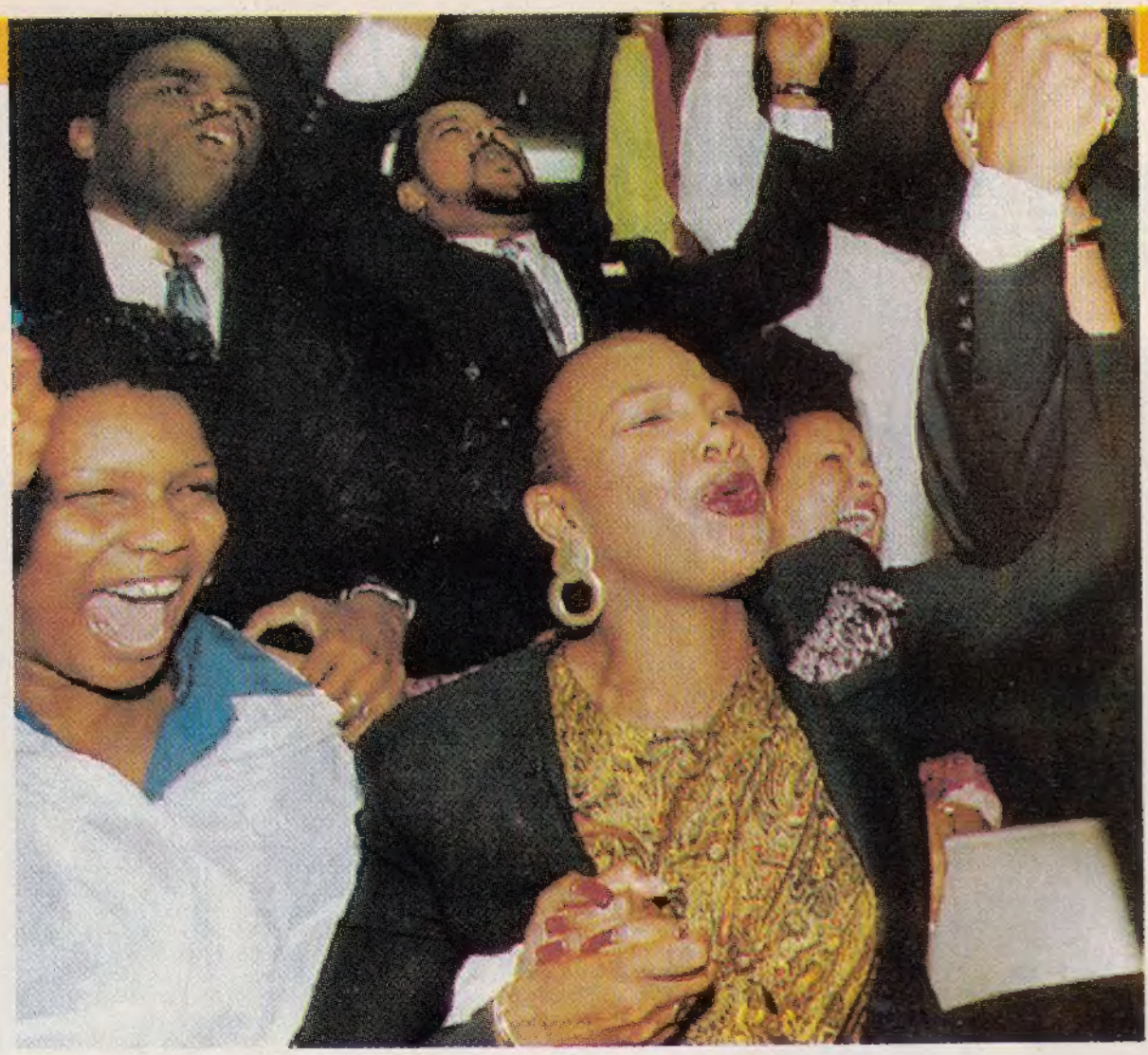

Los Angeles nefes aldı

Los Angeles'da geçtiğimiz yıl 53 kişinin ölümü ve büyük hasarla sonuçlanan olaylara neden olan ünlü "dava"nın iki taraf içinde tatminkar bir kararla noktalanması kent halkına rahat bir nefes aldırdı. Rodney King adlı bir siyahın polisler tarafından dövülmesini bir amatör kameramanın tesadüfen videoya almasıyla başlayan etnik gerginlik, 12 ay sonra mahkemenin iki polisi 10'ar yıl hapse mahkum etmesiyle yatıştı. Mahkemede yargılanan diğer iki polis ise suçsuz bulundu. Karar Los Angeles'da ve tüm ABD'de özellikle siyahlar tarafından sevinçle karşılandı. Kentte bir süredir evlerin ve dükkanların çevresi, tel örgüler ve duvarlarla çevriliyor, halk özel güvenlik görevlilerinden medet umuyordu. Polislerin mahkum edilmemesi halinde geçtiğimiz yıl yaşananların tekrarlanacağı korkusuyla kentte tam bir kabus yaşanıyordu.

Soygun

Konutkent, Ankara'da, Eskişehir yolu üzerinde geniş bir yerleşim alanı... Geçen hafta Çarşamba günü Konutkent sakinleri "iletişim zorluğu" çektiler! Perşembe sabahı telefonlarına el atan kent sakinleri "sessizlikle" karşılaştı. Bir süre sonra tüm yerleşimin yani bin 800 hattın kapalı olduğu ortaya çıktı.
"Bu kadar büyük arıza ne ola ki?" demeye kalmadı arızanın sebebi anlaşıldı. Konutkent soyulmuştu! Bölgenin telefon kablolarını hırsızlar çalmıştı. 80 metre kablo içerisindeki 30 milyon tutarındaki bakır için yapılan hırsızlık sonucunda, olan Konutkent'lilere olmuştu.

KISA... KISA...

MECBURİ OLMASIN
Partilerarası Anayasa'yı Değiştirme Komisyonu'ndaki SHP, CHP ve HEP'li üyeler, din derslerinin mecburi olmaktan çıkarılmasını istedi.

OPEL CORSA
Geçen hafta İspanya'nın Sevilla kentinde bin 800 basın mensubunun deneme fırsatını bulduğu yeni Corsa büyük beğeni kazandı.

KİRLİLİK BİRİNCİLERİ
DİE çevre istatistiklerine göre, geçen kış boyunca kükürt dioksit açısından en kirli il Erzurum, duman açısından ise Diyarbakır.

SWISSOTEL
Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği (TUROB), 1992'de Türkiye'ye tek başına 28 milyon dolar kazandıran Swisotel'e 1.Altın Anahtar Ödülü'nü verdi.

BİTKİ KREDİSİ
Dünya Bankası Türkiye'ye, bitki neslinin devamı için 5.7 milyon dolarlık kredi veriyor. Türkiye'de 9 bin çeşit bitki bulunuyor.

SANA SEÇİYOR
Unilever ürünü Sana, Show TV ile birlikte yılın annesini seçiyor.

SEMPOZYUM
Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, Sultanahmet'teki Rektörlük binasında 26-28 Nisan günlerinde "Balkanlar ve Türkiye, Değişen Uluslararası İlişkiler" konulu bir sempozyum düzenliyor.

MİGROS
Mayıs 93'te açılışı yapılacak yeni Migros'larla birlikte yıl sonu Migros zinciri 52'ye ulaşacak.

Meclis'in bu yıl "iş" yapması zor

1993 KAYIP YIL

Özal'ın ani kaybı Türkiye'yi siyasi bir kaosa sürüklemiyor ama toplumun beklentilerini askıya alacak bir ortama doğru gidiliyor. Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Meclis Başkanlığı ve bütçe derken bu yıl Meclis'in yasa çıkaracak vakti kalmıyor. Demirel'in Çankaya'ya çıkması ile koalisyonun vaadleri de rafa kalkıyor... Meclis'in özel radyo televizyon yasasını çıkaracak zamanı olup olmadığı bile tartışmalı... Kısacası 1993'ün ruhuna Fatiha... Şimdi söz özveride bulunması gereken Meclis'te

Müşerref SEÇKİN - Can KARAKAŞ

Özal'ın beklenmedik ölümü, bir türlü "hızında gitmeyen" restorasyon dönemi için yeni bir duraklama devrinin de habercisi. Hükümet, 500 günde terörle mücadele dışındaki hedeflerinin hiçbirisinde ortaya net bir başarı koyamadı. Hatta bir çoğu için başarıdan söz etmek bir yana, tam anlamıyla "sınıfta kalma" söz konusu. Daha vaadedilirken bile "geçiniz efendim bir kalem" dedirten "iki anahtar"ın ötesinde, her kesimi canından bezdiren enflasyon konusunda umut vaadeden önemli bir gelişme söz konusu değil...

Şeffaflaşma ve demokratikleşme konusunda Meclis'ten zar-zor geçirilebilen CMUK dışında atılan adımlardan söz etmek de zor. Enflasyon canavarını özenle besleyen KİT'ler ve yeniden yapılanmayı bekleyen idari yönetim konusunda da yapılan bir şey yok ortada... Ve elbette özel radyolar, özel televizyonlar... Bütün bunlar için bir süre daha bekleyeceğiz. Çünkü Meclis Cumhurbaşkanı'nı seçecek... Ardından Başbakan belirlenecek... Ardından tatile girecek!

ÇALIŞMAYAN MECLİS. Yasaların haftalarca görüşülemediği Meclis'te, Demirel'in DYP Grubu'nda milletvekilerine bizzat baskı yapmasına rağmen koalisyon protokolünde yeralan bazı bakanlıkların kuruluşu 15 aydır Meclis gündeminde bekliyor... Hatta hükümeti sarsacak boyutta ciddi tepki toplayan "özel radyoların kapatılması"nın önüne geçilmesi için hazırlanan anayasa değişikliği bile Meclis'ten çıkmıyor...

Demirel hükümeti, cicim aylarını "davullu zurnalı" kutlamalarla geçiriyor, bunları bürokrasideki değişiklikler izliyordu. Ekonominin yeni patronu Tansu Çiller de ilk birbuçuk yılını ekonominin kilit noktalarındaki adamlarla kavga ederek geçirmişti. Erzincan depremi ve Zonguldak'taki grizu, çığ faciaları da hükümete zaman kaybettirmişti. Özetle

Özal'ın ardından siyasetin çözülmesi gereken sorunları, milletin sorunlarını ikinci plana itti

gidilen yol, bir arpa boyu oldu...

Şimdi siyaset sahnesinin ilk perdesinde Cumhurbaşkanlığı seçimi var... Ardından Başbakan sorunu gelecek. Demirel'in Çankaya'ya çıkması ile DYP'nin en geç 45 gün içinde yeni Genel Başkan'ını seçeceği kongre en iyimser tahminle Mayıs sonunu bulacak...

Bu kadarla kalmıyor... Yeni kabinenin açıklanması ve güvenoyu alması Haziran ayının ortalarına kadar sarkacak. Bu olayların ardından TBMM "haliyle" tatile giriyor. Meclis'in tatile girmeden ele alacağı en önemli ve belki de tek konu, Çekiç Güç'ün görev süresinin uzatılıp uzatılmaması olacak.

Anayasa uyarınca Eylül ayında toplanacak olan TBMM ilk iş olarak bundan sonraki üç yasama yılı için görev yapacak olan Meclis Başkanı, Başkanlık Divanı, komisyonlar için başkan ve üyeleri seçmekle uğraşacak. Bu olaylar da Eylül ayının "seçimlerle geçmesi" anlamına geliyor. Ekim ortalarında 1994 bütçesinin sunulması gerektiği de düşünülürse TBMM'ye "reformlar" için ancak iki-üç haftalık bir zaman kalıyor. Bir başka deyişle haftada 12 saatlik çalışma takvimiyle 24 ya da 36 çalışma saati...

"93 BİTTİ" SHP TBMM Grup Başkanvekili Aydın Güven Gürkan, "93 bitti... Benim zaten tüm korkum buydu. Kurultay'dan önce açıkladığım kaygılarım reformların gecikmesi nedeniyleydi. Gündemin böylece değişmesiyle, yine birçok reform gecikecek. Ben eğer bu dönemde özel radyolarla ilgili anayasanın 133. maddesini değiştirebilirsek şanslıyız diyorum" şeklinde konuşuyor ve reformların bir başka bahara kaldığının altını çiziyor...

DYP Grup Başkanvekili Güneş Müftüoğlu da Meclis'in 93'de tıknefes olacağını görüyor ancak Gürkan'a göre daha iyimser bir havayla yaklaşıyor. Müftüoğlu, "Cumhurbaşkanlığı turları sırasında da Meclis'in çalışabileceğini, eğer ANAP'la anlaşırlarsa ve Meclis çoğunluğu sağlayabilirlerse gelecek hafta Anayasa'nın 133. maddesi değişikliğinin gerçekleşebileceğini" belirtiyor. Bu iyimserliğine rağmen "Değişen gündem nedeniyle bazı yasaların ve reformların çıkmasında gecikmeler olabileceğini" kabul eden Müftüoğlu topu ANAP'a atmayı tercih ederek "Eğer ANAP engelemezse ve TBMM çoğunluğunu sağlayabilirsek normal takvimimizi işletebiliriz."şeklinde konuşuyor.

ANAP'lılar ise Meclis'in 93 temposundan hiç de umutlu görünmüyor. Denizli Milletvekili Muzaffer Arıcı, "Bundan sonra Meclis'te pek birşey olmaz, artık Mart 94'e bakalım" diyor. Ordu Milletvekili Nabi Poyraz da, Meclis'ten herhangi bir yasa çıkacağını tahmin etmiyor: "Halk bu yıl Meclis'ten birşey beklemesin."

HEP Genel Başkanı Ahmet Türk, Güneydoğu halkının ateşkes sürecinde çok önemli beklentileri bulunduğunu hatırlatıyor ve "Demokratikleşme adımlarının atılması, Kürt halkıyla ilgili yasal düzenlemeler ile ilgili beklentiler var. Gündem değişikliği bu beklentide olan halkı ister istemez umutsuzluğa sevkedecek. Parlamentonun bu sorun karşısında duyarlı davranak tatil süresince de çalışıp, halkın beklentilerini bir an önce gerçekleştirmesi ve halkın beklediği reformları yapması gerekir" diyor. Ahmet Türk, Meclis'te grupları bulunmadığı için çalışma takvimi konusunda bir öneride bulunamadıklarını da belirterek, "Ancak bir çağrı yapmamız söz konusu; Meclis bu yıl çok kısa bir tatil yapıp, reformları biran önce gerçekleştirmelidir" diyor.

HEP'in bu çağrısının Meclis'te kabul görmesi oldukça şüpheli gözüküyor. Üstelik böyle bir karar Meclis'ten çıkarılabilse bile bu kararın işleyip, işlemeyeceği de ayrı bir tartışma konusu.

Böylesi bir tabloda Meclis'e düşen, normal programı askıya alıp tatillerden vazgeçmek.... Türkiye'nin önemli bir döneme girdiği şu günlerde, özveride bulunmak. ●

MECLİS'İN 93 TAKVİMİ

MAYIS Cumhurbaşkanlığı seçimi
HAZİRAN Yeni hükümet'in güvenoyu alması ve tatil
TEMMUZ Tatil
AĞUSTOS Tatil
EYLÜL Meclis Başkanı, Başkanlık Divanı ve komisyon seçimleri
EKİM Yeni bütçe'nin Meclis'e sunulması
KASIM Bütçe çalışmaları
ARALIK Bütçe görüşmeleri

Demirel, Çankaya Köşkü'ne kaç oyla çıkacak?

Ve Başbakan Süleyman Demirel, Cumhurbaşkanlığı'na aday... DYP'nin oyu Demirel'i Çankaya'ya taşıyacak sayıda değil ama, koalisyon ortağı SHP'nin desteği Baba'yı Cumhurbaşkanı yapmaya yetiyor. Demirel'in, Çankaya'ya çıkışını eleştirdiği Özal'ın 263 oyundan fazlasını almak gibi bir kaygısı gözükmüyor. Ama ya sonra uğrayacağı eleştiriler?

BABA'NIN

Müşerref SEÇKİN - CAN KARAKAŞ

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın naaşı 22 Nisan'da İstanbul'da toprağa verilirken aynı gün Ankara'da Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Volkan Vural mutad haftalık basın toplantısında, belki de farkında olmadan yeni Cumhurbaşkanı'na ilişkin ilk "resmi" açıklamayı yaptı.

Vural, ABD tarafının Türk tarafına, Başkan Clinton'un Başbakan Süleyman Demirel'le gelecek ay yapacağı görüşme için 10 Mayıs tarihini verdiğini ancak "iç politikadaki gelişmeler" nedeniyle Türk tarafının görüşme tarihini daha sonra teyid edeceğini bildirdi. Özal'ın ölümü üzerine Demirel, 2 Mayıs'ta başlayacağı Arjantin ve Meksika gezilerini iptal etmişti ama Köşk'e aday olmaması durumunda özel uçağı ile Washington'a gidip gelmesi mümkünken Demirel bu randvevuyu da ileri bir tarihe bırakmıştı.

Bu açıklama, dedikodular dışında Başbakan Demirel'in Cumhurbaşkanlığı'na aday olacağının ilk somut belirtisi oldu. DYP Meclis Grup Başkanvekili Güneş Müftüoğlu da seçim takviminin yeni Cumhurbaşkanı'nın 19 Mayıs kutlamalarına katılacağı şekilde hazırlandığını vurgularken, ikinci önemli ipucunu verdi. İlk tur oylama 8 Mayıs'ta, ikinci tur oylama 12 Mayıs'ta yapılacaktı. İlk iki turda Cumhurbaşkanı seçilebilmek için 300 oy gerekiyordu. 226 oyun gerektiği üçüncü tur ise 16 Mayıs'ta olacak ve 17 Mayıs'ta yeni Cumhurbaşkanı yemin

FOTOĞRAF: ENGİN ERKEK / NOKTA

263 SENDROMU

ederek görevine başlayacaktı.

DEMOKRASİNİN BAYRAĞI. Üçüncü ve asıl açıklama Cuma günü Başbakan Süleyman Demirel'den geldi. Özal'ın ölümünden hemen sonraki günlerde adı Cumhurbaşkanlığı adaylarının ilk sırasında geçen ve fakat cenaze kalkmadan terekenin paylaşılamayacağını söyleyen Demirel, Özal'ın toprağa verilişinin ertesi günü DYP Meclis Grubu'nda yaptığı ve isim vermeden kendinden sözettiği konuşmasında, "demokrasinin bayrağı Çankaya'ya çıkacak" dedi. Tabii bu arada DYP'liler de Meclis Başkanlık Divanı'na verilmek üzere Demirel'i Cumhur- ▶

başkanlığı'na aday gösteren öneriyi imzalamaya başladı.

Böylece Cumhurbaşkanlığı için Cumhurbaşkanı Vekili Hüsamettin Cindoruk ile SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün ilk günlerde konuşulan isimleri siyaset kulislerinin gündeminden çıktı.

Kulislerde artık Demirel'in Çankaya'ya nasıl çıkacağı konuşulmaya başlandı. İlk iki turda üçte iki çoğunlukla mı yoksa üçüncü turda salt çoğunlukla mı? Bir başka deyişle 300 oyla mı yoksa 226 oyla mı? Demirel'in Çankaya'ya 300 oyla çıkması Özal'a göre bir üstünlük, 226 oyla çıkması bir eksiklik olacaktı. Çünkü, Demirel'in sağlığında ziyadesiyle eleştirdiği Özal, Çankaya'ya 263 oyla çıkmıştı. Şimdi, öyle bir uzlaşma sağlanmalı ki, Demirel 300'ü bulamasa bile 263'ü geçmeliydi... Ama, yılların politikacısı Demirel, Meclis Grubu'nda bu sorunu da kendi gündeminden çıkardı; "226'nın değerini kimse küçültemez."

UNUTULAN SÖZLER. Oysa, değil 226'yı 300'e kadar olan tüm oyların değerini kendisi küçültmüştü. 1989'da ANAP'ın Meclis'teki üye sayısı 226'nın çok üstündeyken Turgut Özal Cumhurbaşkanlığı'na aday olunca Demirel, partisinin Meclis Grubu'nda yaptığı konuşmada, Anayasa'nın ilk iki turda üçte iki çoğunluk olan 300 oy aradığını üzerine basa basa hatırlatıyor ve "Demek ki, kanun koyucusu Cumhurbaşkanı'nın Meclis'in üçte iki çoğunluğuyla seçilmesini tercih ediyorum, diyor. Neden? Eğer böyle seçilirse, milletin çoğunluğu tarafından da kabul edilmiş olur" diyordu. Demirel, 300 oyu alamamış bir Cumhurbaşkanı'nın devletin başı olamayacağını, milli bütünlüğü ve milli beraberliği temsil edemeyeceğini de sözlerine ekliyordu.

Bugün 226'yı kimsenin küçümseyemeyeceğini söyleyen Demirel'e bu sayıya ulaşabilmesi için SHP'nin desteği yetiyor. Koalisyon ortağı bu desteği vermiş görünüyor. 300'e ulaşabilmek ise ANAP'ın desteği ile mümkün.

ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın, "Demirel'in Cumhurbaşkanlığını destekleriz" şeklindeki açıklaması DYP'lilerin "oldu bu iş" havasına girmelerine neden olmuştu. Ancak ANAP'lılarla yapılan gayrı-resmi görüşmelerden desteğin "oy anlamına" gelmediği ortaya çıktı... ANAP "destek" verecek ancak oy vermeyecek!

ANAP İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı kendilerinin bir aday çıkartabileceğini bile söyledi. Üstelik Akarcalı, ortaya bir de isim attı ve yakın zamanda ANAP saflarına katılan Ferruh Bozbeyli'nin ANAP tarafından aday gösterilme ihtimalinden söz etti...

Kulislerdeki espri ise ANAP'ın, bağımsız Erzincan Milletvekili Yıldırım Akbulut'un adaylığını destekleyeceğiydi!

"SAYI ÖNEMLİ DEĞİL" DYP Grup Başkanvekili Güneş Müftüoğlu 263'ün geçileceği inancını taşıyanlar arasında yer alıyordu. Müftüoğlu, "263'ü geçeriz. Önemli olan iştirak eden partilerin oyudur. Sayıdan çok gruplardan katılım önemlidir" şeklinde konuştu.

Devlet Bakanı Mehmet Ali Yılmaz, Demirel'in 263'ün altında bir oyla seçilmesinin sıkıntı yaratmayacağı belirtti ve "Yüksek bir oy oranıyla seçileceğine inandığını" söyledi.

Devlet Bakanı Ömer Barutçu ise, Meclis'ten çıkacak oy sayısından çok bunun arkasındaki halk desteğinin önemli olduğunu vurguladı ve "DYP'nin 182 milletvekilinin arkasındaki oy yüzde 27'dir. Geriye kalan kısmı da alır ve halkın desteğiyle Çankaya'ya çıkar. Burada düşünülecek konu, 263 oy yüzde kaça tekabül ediyordu" dedi.

Mehmet Alp (SHP): "Turgut Özal Cumhurbaşkanı seçildiği zaman Meclis'te 280'den fazla milletvekili vardı. Yerel seçimlerde yüzde 21 oy almıştı. Böyle bir ortamda 263 oyla seçildi."

Özal'ın İstanbul'daki cenaze törenine gelirken uçakta buluşan Demirel, İnönü, Sezgin üçlüsü "bundan sonra ön plana geçecekleri de gösteriyor" şeklinde yorumlandı...

TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı, DYP'li İhsan Saraçlar, Demirel'in 300'den fazla oy alınacağını düşünenler arasında. Saraçlar, "Özal'a 263 oy, 292 çoğunluk tarafından verilmiştir. 292 oyun tamamını alamamıştı. Onun için 182 DYP milletvekilinin tümünün oyunun alınması çok daha önemli" şeklinde konuştu. Saraçlar, Demirel DYP dışındaki partilerden de oy alacağı için rakam kaç olursa olsun, bunun 263'den çok daha önemli olacağını düşüncesinde.

SHP MYK üyesi ve Kars Milletvekili Mehmet Alp de, DYP'lilerin görüşlerine katılıyor; "Özal Cumhurbaşkanı seçildiği zaman Meclis'te 280'den fazla milletvekili vardı. Yerel seçimlerde yüzde 21 oy almıştı. Böyle bir ortamda 263 oyla seçildi. Bugün partilerin Meclis'teki dağılımı farklı. Hiçbir parti tek başına Cumhurbaşkanı seçemiyor. Üçüncü turda iki partinin desteğiyle seçiliyor. O partinin oy oranlarının temsilleri esas alınmalı."

"NASIL SİNDİRECEKLER?" ANAP'lılar ise DYP'lilerin bu görüşlerinin tam tersine, 263'ün altındaki rakamın sıkıntı yaratacağını söylüyor. ANAP İstanbul Milletvekili Melike Hasefe, "Onlar 263 oyu bile çok yadırgamışlardı. Şimdi bundan düşük oy aynı yadırgamayı yaratır" derken, İzmir Milletvekili Timur Demir, "263'ü yeterli görmeyenler 263'den düşük oyu nasıl sindirecekler? 'Dün dündür, bugün bugündür' anlayışını mı savunacaklar? Şimdi söyledikleri bütün laflar dönüp bacaklarına dolaşacak" şeklinde konuştu.

ANAP Ordu Milletvekili Nabi Poyraz, bu yönde eleştiri yapacaklarını daha şimdiden söylüyor; "263 oyunun altında bir oyla seçilirse Özal'a gösterdiği tepkinin kendisine gösterilmesine kapı açmış olur. Yüzde 21 oyla gelmiş Cumhurbaşkanı 263 oyla seçildi eleştirilerinin daha sertine kapı açmış olur. Bizde bu eleştirileri yaparız."

RP Grup Başkanvekili Şevket Kazan ise oy sayısı açısından sıkıntı olmasa bile demokratik açıdan sıkıntı olacağını belirterek "Özal'a yüzde 21 ile Cumhurbaşkanı olunmaz, diyen Demirel, yüzde 16,5 düşen oy oranı ile nasıl Cmuhurbakanı olacak" sorusunu ortaya attı.

DEMİREL'İN PLANI. 263 sendromu karşısında Anayasa'ya sığınan ve 226 oyun Anayasa'ya göre yeterli olduğunu savunan Demirel, Cumhurbaşkanlığı adaylığının su yüzüne çıkmasına rağmen "niyet"i henüz açıklamış değil. Demirel, "Salı gününden önce açıklama yapmama" kararında...

Demirel'in ana hatlarıyla belirlediği ancak henüz açıklamadığı planı, birbirine girift bir şekilde geçmiş bulunan sorunlar karşısında herkesin değişik spekülasyonlar yapmasına da neden oluyor.

Demirel'in Çankaya'ya çıkmasıyla birlikte boşalacak Başbakanlık ve DYP Genel Başkanlığı koltuğuna kimin yerleşeceği DYP Grubu için de SHP Grubu için de büyük önem taşıyor. Demirel için en uygunu "kendi sözünden çıkmayan, karizmatik yapısı olan, DYP Grubu'na ters gelmeyip, partiyi sürükleyebilecek, koalisyonun SHP kanadının, Başbakanlığı'na sıcak bakacağı" bir ismin bu koltuğa yerleşmesi. Ancak tüm bu özellikleri taşıyabilecek bir ismin ortaya çıkarılamaması işin en güç tarafını oluşturuyor. DYP Grup Başkanvekilleri tarafından 23 Nisan Cuma günü Demirel'in Cumhurbaşkanlığı adaylığının imzaya açılmasıyla birlikte Başbakanlık sorunu net bir şekilde ortaya konulmuş oldu.

CİNDORUK KÖŞEYE ÇEKİLDİ. Demirel'in geçen hafta başında yaptığı görüşmede "Cumhurbaşkanlığı için kendisinin aday olacağını söylemesi" üzerine Cindoruk Cumhurbaşkanlığı yarışında kenara çekildi. Cindoruk'un hafta ortasında yaptığı "Bana çok ters gelen bir kişi bile aday olsa, DYP Genel Başkanlığı'na ben adaylığımı koymayacağım" şeklindeki açıklaması, Cindoruk'un bu kargaşa ortamında kendini ortaya koymak istemediğinin bir ifadesi olarak değerlendirildi.

Siyasi çevrelerde Cindoruk'un bu açıklamalarının altında yatan nedenin "Sorun yaratmayacağım" mesajını vermek olduğu konuşuluyor. Cindoruk, koalisyonun ve DYP içindeki dengelerin sonucunda ortaya çıkacak isim olma isteğinde. İsminin açıklanmasını istemeyen bir milletvekili Cindoruk'un kendisini destekleyen ve aday olmasını isteyenlere "Şu an- ▶

MECLİS TABLOSU

DYP	182
SHP	54
ANAP	94
RP	40
CHP	21
HEP	16
MHP	13
BBP	7
DSP	3
MP	2
Bağ.	16
Boş	2

"Bunalım istemiyoruz ama..."

SHP Genel Sekreteri Cevdet Selvi, Cumhurbaşkanlığı seçimi ve koalisyonun devamına ilişkin görüşlerini Nokta'ya açıkladı:

"Sonuç ne olursa olsun mutlak bu koalisyon devam etsin diye bir anlayışa sahip değiliz. Bu koalisyonun ilk kuruluşunda baz olarak, ölçü olarak aldığımız ülke yararı ülkede çok yönlü birikmiş sorunların çözümü konusunda mesafe almaktı. Ülke çıkarına olduğuna inandığımız müddetçe, bu umudu taşıdığımız ölçüde, bir kriz, bunalım çıkarmaya niyetimiz yoktur. Koalisyon vardır, protokolümüz hâlâ geçerlidir. Cumhurbaşkanının kim olacağı şu anda kesin değil. Diyelim ki Demirel Cumhurbaşkanı oldu... Bu noktada başbakanın kim olacağı, DYP genel başkanının kim olacağını kendileri belirleyeceklerdir. Biz bundan sonra değerlendiririz."

da Meclis Grubu'nda da, DYP Genel İdare Kurulu'nda da büyük desteğim yok. Bu nedenle kendi başıma ortaya çıkmam doğru olmaz" dediğini belirtiyor.

BAŞBAKAN ADAYLARI. Kulislerde Başbakan adaylarının isimleri büyük bir hızla gündeme getirilip, aynı hızla tüketilirken, bir kaç isim bu tükenişin dışında kalabilmenin mücadelesini veriyor. Şu ana kadar ismi Başbakan adayları arasında geçen ve eskimeyen isimlerin başında İçişleri Bakanı İsmet Sezgin geliyor. Sezgin'in İçişleri Bakanlığı döneminde herşeye rağmen muhafazakar kesimler tarafından başarılı bulunması, parti içinde hemen her kesimle iyi ilişkileri bulunması ve elbette Demirel'in en güvendiği isimler arasında yer alması şansını ciddi oranda arttırıyor.

Milli Eğitim Bakanı Köksal Toptan, İLKSAN tartışmaları nedeniyle şansını daha işin başında yitirirken, Tansu Çiller ve Cavit Çağlar'ın parti içinde kabul edilmelerinin zorluğu nedeniyle şanslarının azaldığı ileri sürülüyor. Ancak kimi DYP'liler son kurultayda Tansu Çiller'in en yüksek oyla Genel İdare Kurulu'na seçildiğine de dikkat çekiyor. Kulislerde dolaşan isimlerden Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun'un Parti içindeki desteğinin Genel Başkanlık koltuğuna oturmasına yetmeyeceği söyleniyor. Milli Savunma Bakanı Nevzat Ayaz, Devlet Bakanı Akın Gönen, Mehmet Gölhan, Tunç Bilget, Nahit Menteşe gibi isimlerin yeni bir kabine oluşumunda "unutulmamayı" hedefledikleri söyleniyor.

Melike Hasefe (ANAP): "Onlar 263 oyu bile çok yadırgamışlardı. Şimdi bundan daha düşük oy aynı yadırgamayı yaratır."

Başbakan'ın kim olacağına ilişkin işaret Özal döneminde olduğu gibi yine Çankaya'dan gelecek gibi görünüyor. Ancak Demirel'in, Özal'ın aldığı eleştirilere hedef olmamak için için ilk günden bir işaret vermeyeceği söyleniyor. Ankara kulislerinde konuşulanlara göre, Demirel bir süre bekleyecek, ancak bütün illerden akın akın gelen il başkanları ve partililerin yoğun talepleri sonucunda "Eh, madem, bu kadar israr ediyorsunuz" diyerek beklenen işareti verecek.

ANAYOL'A DOĞRU YAVAŞ ADIMLAR. Siyaset sahnesindeki gelişmeler, başından beri DYP-SHP koalisyonuna karşı çıkanlar için de umut kapısı açtı... Başta Bedrettin Dalan olmak üzere İlyas Aktaş gibi ANAP kökenliler, iki partinin birarada gelmesi için temaslara başladılar. DYP içinde ANAP'la birarada olmak isteyenlerin sayısı azımsanmayacak boyutta. DYP'liler ANAP içinde de bu görüşe sahip olanların varlığını söylüyorlar. Buna karşılık ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz Nokta'nın sorusu üzerine "Bu aşamada herhangi bir şey söylemesinin mümkün olmadığını" belirtti. Yılmaz "Halen 2 partili bir koalisyonun görev başında olduğunu, koalisyonun henüz bozulmadığını" kaydederek "Eğer bundan sonraki gelişmeler bir tıkanma yaratırsa ve bize de bir öneri getirilirse durum değerlendirmesi yaparız ama bütün bunları konuşmak için henüz çok erken" şeklinde konuştu.

Bu evliliğin arasındaki tek kara kedi "yolsuzluk dosyaları". ANAP'lı iki eski bakanın Yüce Divan'da yargılanıyor olması hem ANAP hem de DYP açısından içinden çıkılmaz bir sorun halinde. Bir DYP'li Bakan, "Konu Anayasa Mahkemesi'ne ulaşmamış olsaydı, herşey kolaydı. Yolsuzluk yokmuş deyip işin içinden çıkabilirdik. Bir de vatandaşa verdiğimiz söz var... Tabii, seçim meydanlarında söylenen sözler unutulmaz" diyerek sıkıntının altını çiziyor.

DYP'lilerin bir bölümü uzun vadede DYP-ANAP birleşmesinin gerçekleşeceğini bu nedenle de ANAP'a şimdiden fazla taviz vermenin yanlış olduğunu savunu-

Ekonomi tekler mi?

Türkiye'de siyasi konjonktürün bir anda yön değiştirmesi, 1993'ün ülke ekonomisi açısından da kayıp yıl olması riski yarattı. Meclis'in yasama faaliyetlerindeki aksama, ekonomiyle ilgili pek çok yasal düzenlemenin de bu yıl içinde gerçekleştirilmesini tehlikeye soktu. Halen Meclis komisyonlarında bulunan vergi düzenlemelerinin bu yıl içinde Meclis'den geçirilememesinden endişe edilirken, kamu finansman açığını kapatacak kapsamlı bir mali reformun bu yıl içinde Meclis'den geçirilmesine artık imkansız gözüyle bakılıyor; ki, bu durum, 1994'ün ekonomik dengelerini de olumsuz yönde etkileyecek: Enflasyonla mücadele de başka bahara kalacak!

500 gün hesapları nedeniyle ertelenmiş bulunan KİT zamlarının yeni hükümete bırakılması kamu finansman açığını büyütmekle kalmayacak, para göstergelerini ve faiz oranlarını alt üst edecek... En fazla önem verilen konu, karar mekanizmasında yaşanacak zafiyet. İçine girilen sürecin kaçınılmaz sonucu olarak görülen bu sorun; en başta bu yıl 15 trilyon lira gelir getirmesi beklenen özelleştirme programını aksatacak. Buna bağlı "işsizlik sigortası" konusundaki yasal düzenlemeler de gelecek yıla sarkacak.

Personel rejimiyle ilgili düzenlemeler de gecikecek. Ekonomi çevrelerinin "önemi" itibariyle değil ama, "aciliyeti itibariyle ikinci planda gördüğü Doğu ve Güneydoğu Anadolu Kalkınma Planı, "planlanan etkinlikte" uygulanamayacak. Bir de yeni Başbakan benimsemediği takdirde, 20 milyar dolarlık mega projeler, müteahhitlerin iş hacminde beklenen patlama olmayacak..

Her şey "uzlaşma" zemininde gittiği, bir siyasi kaosa girilmediği takdirde; borsada, dövizde, emlakta kimi spekülatif hareketler olsa da, derin krizler, patlamalar beklenmiyor. Ama Meclis'in yasama faaliyetlerinin aksaması, hükümette ve ona paralel olarak bürokraside meydana gelebilecek değişiklikler nedeniyle, istikrar kazanmış istikrarsızlığın aşılması en azından bir yıl daha erteleniyor.

yor. Özal'ın ölümü, DYP'nin ciddi bir rakibinin ekarte edilmesi anlamına geliyor... Özal'ın, ANAP olmasa bile etkin olan gücü, bir süre sonra yeni bir partiyle vücut bulacak ve sağdaki oyları biraz daha bölecek olmasının DYP'lileri endişelendirdiği biliniyordu.

ANAP kökenli DYP milletvekili Veysel Atasoy bundan sonra DYP-ANAP ilişkilerinin daha yumuşak bir döneme gireceğini söylüyor. DYP'de uzun yıllar politika yapmış olan milletvekilleri aradaki bazı pürüzlerin kısa sürede giderileceğine ve sağdaki iki büyük partinin birarada ülke yönetiminde bulunacaklarına inanıyor.

ANAP yönetiminde etkili bir isim, "Eğer Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde bir sıkıntı olursa, koalisyona girebiliriz. Ya da en iyisi DYP'nin azınlık hükümetine bir protokol imzalayarak destek veririz" dedi. Fakat bu formülün işlemesi için ANAP'ın tek şartının kesinlikle yerine getirilmesi istenecek... Bir erken seçim.

SHP'DE KUŞKU. Cumhurbaşkanlığının boşalmasıyla "kilit" noktada olan ama bu kez alternatif çözümlere de sahip SHP'de işler her zamankinden daha zor. Giderek bölünen, bölündükçe oy kaybına uğrayan SHP'de şimdi "gitmek mi zor kalmak mı?" sorusunun yanıtı aranıyor.

SHP yönetimi, "ülkede istikrar bozulmasın" gerekçesine sarılarak koalisyonun devam etmesinden yana gözüküyor. İktidar olanaklarını kullanamayan SHP'nin "biteceği" özellikle SHP'ye muhalif kesim tarafından kesin hatlarla sa-

Ömer Barutçu (Devlet Bakanı) "DYP'nin 182 milletvekilinin arkasındaki oy yüzde 27'dir. Geriye kalan kısmı da alır ve Çankaya'ya çıkar."

vunuluyor. Oysa SHP yönetiminin buna itirazı var... İnönü'nün Başdanışmanı Güneş Gürseler, SHP'nin tavrını, koalisyon ortaklığını ortaya koyarak benimsetmesinden yana.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Demirel'in DYP Grubu tarafından aday gösterilmesi sürecinin başlatılmasının ardından SHP Grubu'nda yaptığı konuşmasında Demirel'in Cumhurbaşkanı olacağını, koalisyonun devam edeceğini ancak kendisinin bu koalisyonda yer almayacağını dolaylı cümlelerle ortaya koydu. SHP Genel Başkanı İnönü'nün Başbakan Yardımcılığı'7ndan ayrılması durumunda yerine Hikmet Çetin ya da Onur Kumbaracıbaşı'nın geçmesi bekleniyor.

SHP Genel Sekreteri Cevdet Selvi her ne kadar "biz koalisyon protokolünün yürürüyüp yürümediğine bakarız. Bizim için önemli olan bu" diyorsa da, SHP tabanının Ekrem Ceyhun ve Cavit Çağlar'ı Genel Başkan seçecek bir DYP'ye sıcak bakmayacağı açık. SHP'de anti-laik eğilimin güçlenmesi endişesini taşıyanlar, "bu sürece SHP olarak katkıda bulunmamamız gerekir. Bu nedenle muhalefette olarak laik toplulullğun tepkisini dile getirmemiz belki de daha doğru olur" sözleriyle kimliklerini belirliyorlar.

YENİ KABİNE. Özal ölümü, 49'uncu Demirel Hükümeti bakanlarının yüreğine de korku salmış durumda... Kamuoyu bir süredir "performans gösteremeyen" ve "dedikodulu" bakanların değişmesini bekliyor... Cumhurbaşkanlığı seçimi böyle bir fırsatı da ortaya çıkarmış durumda. Olasılıklar değerlendirilirken. DYP kabinesinden "kimselere yaranamayan" Mehmet Battallı, Yıldırım Aktuna. Gökberk Ergenekon, Şerif Ercan gibi isimlerin, SHP'den de Türkan Akyol ve İbrahim Tez'in değişebileceği konuşuluyor. Ali Şevki Erek, Nahit Menteşe, Mehmet Gazioğlu, Ahmet Neidim gibi isimler DYP'den, Halil Çulhaoğlu, Ural Köklü gibi isimler de SHP adına "koltuğa oturma antremanlarına başlamış" kişiler olarak belirtiliyor.

Özetle, Özal'ın ölümü siyasette bir bunalım yaratmadı ama siyasileri fazlasıyla bunaltıyor! ●

"İş dünyası Demirel diyor"

Son genel seçimde DYP'den milletvekili adayı olan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı Yalım Erez, görüşlerini Nokta'dan Semra Çetin'e açıkladı:

"Bugüne kadarki devlet tecrübesi ve ülkeye hizmetleri açısından Demirel'in Cumhurbaşkanlığı için tek ve en uygun aday olduğu görüşündeyim. Cumhurbaşkanı seçiminden sonra, DYP kendi başkanını seçerek başbakanı belirleyecektir.

Ama herkesin bilmesi gereken bir gerçek var. Türkiye'de saatlerin kıymeti var. Değil günlerin, ayların, saatlerin kıymeti var. Şüphesiz Cumhurbaşkanlığı seçimine bağlı olarak yeni hükümetin oluşumu ülkenin bir-iki aylık zamanını alabilir, ki benim tahminim Cumhurbaşkanı en geç üçüncü turda seçilecektir ve bu iş bitecektir. Ancak bu zaman sürecini kimse beklememeli. Ekonominin ihtiyacı olan acil kararlar günü gününe alınmalı, ekonominin beklemeye tahammülü yok. Yeni hükümet oluşana kadar bekleyelim yeni hükümet gelsin alsın diye bir düşünce bence Türkiye'ye büyük zarar verir.

İş dünyasının bugünkü genel isteği Demirel'in Cumhurbaşkanı olmasıdır. 500 gün evvel bu hükümet iş başına gelince elinde envanteri yoktu. Halbuki şimdi ülkenin

envanteri hem DYP, hem SHP'de var. Bu 500 gün evvelkinden çok daha kolay bir geçiş olur. Türkiye'nin meselelerini tek başına sağın ya da tek başına solun çözebilmesi mümkün değil. Bu yüzden ben yeni kurulacak koalisyonda ne olursa olsun SHP'nin de bulunmasında fayda görüyorum. Koalisyonun devamı önemli, şahıslar için bir şey demiyorum. 500 günün sonunuda kabinede ve bürokraside bir değişiklik arzusu zaten başlamıştı, belki bu olay olmasaydı bile olacaktı."

REHA MUHTAR

GENÇLERİN KAVGASI

Turgut Özal'ın ebediyete intikalinden, sadece birkaç saat önce yazmıştım geçen haftaki yazımı...

Parlayan yıldızıyla Başbakanlığa yelken açmış bir Mesut Yılmaz portresiydi o yazı...

Mesut Yılmaz'ın yelkenlerinin rotasında bir değişiklik yok, ama Turgut Özal'ın ölümüyle bir haftada gerçekleşen deprem, bana Süleyman Demirel'in bir sözünü hatırlattı:

"Siyasette bir saat çok kısa, bir hafta ise çok uzun bir süredir..."

İşte bu sözün, geçtiğimiz günlerde yaşadığım doğruluğunda, çok uzun bir süredir yazı yazamamanın sıkıntısını çektim...

Onun için her çiçekten bir parçanın olduğu, bir siyasi potpuri hazırladım bu hafta sizlere...

"İYİ Kİ ÖLDÜN ÖZAL!"

Bir Cumhurbaşkanı'nın ardından, bunca yazılan ve yaşananların arasında ben sadece şunları hissetim...

İYİ Kİ ÖLDÜN ÖZAL...

Hiç olmazsa böylece, yapmış olduğun büyük ekonomik DEĞİŞİMLER, günlük siyasi çekişmelerin ötesinde bizzat DEĞİŞİME UĞRAYAN TOPLUM TARAFINDAN anlaşılmış oldu...

İYİ Kİ ÖLDÜN ÖZAL...

Hiç olmazsa böylece, yaşamın boyunca savunageldiğin "KENDİNE GÜVEN, BÜYÜK DÜŞÜNME, CESUR ADIMLAR ATABİLME" özelliklerin, eleştiri örtülerinin altından su yüzüne çıktı, senin bu özelliklerine duyulan GİZLİ HAYRANLIKLAR, siyasi rakip olma özelliğini kaybetmenle birlikte AÇIK HAYRANLIĞA dönüşebildi...

İYİ Kİ ÖLDÜN ÖZAL...

Öldüğün için cenazen oldu ve hiç olmazsa böylece cenaze namazı kılınırken, sanatçı Engin Noyan'la şeriatçı Hasan Mezarcı yan yana gelip senin ortak paydalığında uzun uzun sohbet edebildiler, dertleşebildiler, bir ortak iletişim kurabildiler...

İYİ Kİ ÖLDÜN ÖZAL...

Hiç olmazsa böylece, hemen hemen tüm sanatçıların sadece rol icabı ağlamadıklarını, onların, kendileriyle bir gerçek iletişim kurabilmiş DEVLET ADAMLARI için de ağlayabileceklerini ispatlamış oldun... Bundan böyle devlet adamı olmayı düşünenlere de sanatçılara ve sporculara karşı ne kadar AÇIK olmaları gerektiğini gösterdin...

İYİ Kİ ÖLDÜN ÖZAL...

Siyasetlerini seni Çankaya'dan indirmek üzerine kuranların, onların istediği değil de kendi istediğin zamanda inmenle düşmüş oldukları kaosun, ne büyük bir takdir-i ilahi olduğunu açık seçik ifade edebilmiş oldun...

İYİ Kİ ÖLDÜN ÖZAL...

Bundan böyle, Türkiye'de VASATIN ÜZERİNE ÇIKMAK İSTEYEN İNSANLARA o ölümünle güç verdin, cesaret verdin, hepimizin içine işlemiş "yaptıklarımı anlamazlar" korkusunu törpüledin, gerimizde bıraktın...

VE YİNE İYİ Kİ ÖLDÜN ÖZAL...

Hiç olmazsa böylece, fizikselliğin ötesinde, kalplerde bir doğum gününün "İyi ki doğdun Özal"lı şarkısını seslendirmeyi başardın...

YENİ TİP BAŞKANLIK SİSTEMİ

Şimdi gelelim efendim, bir merhum Cumhurbaşkanı'nın ardından Ankara'nın siyasi koridorlarında yaşanmakta olan altüst oluşa...

Özal'ın sağlığında Türkiye için çok uygulamak istediği bir model vardı...

Başkanlık sistemi...

Bu model Özal'ın istediği gibi olmadı ama, onunla başlayan bir yeni süreç artık Başbakanların bir süre sonra Cumhurbaşkanlığına taşınmalarını teamül haline getirdi...

Artık, çeşitli siyasi partilerin üzerlerinde uzlaşacakları "sivil veya asker" bir TARAFSIZ İSİM ARANMIYOR... En fazla oyu almış siyasi partinin Başbakanlık yapan liderinin Cumhurbaşkanlığı'na taşınması doğal geliyor topluma...

Bu Demirel için de böyle olacak... 2000 yılını birinci partinin Genel Başkanı olarak karşılamaya hazırlanan kişi için de...

Bilinen Başkanlık Sistemi olmayacak ama, aktif siyasetten Genel Başkan, Başbakan sıfatıyla gelenlerin oturduğu daha bir aktif konumu olacak Çankaya'nın...

KULİS

Demirel'in Cumhurbaşkanlığı kesin gibi...

Ancak tüm bu kaosun altında yatan Cumhurbaşkanlığı değil SAĞIN LİDERLİĞİ KAVGASIDIR...

Ortaya atılan tüm bu formüllerin altında 4 ismin rekabeti yatmaktadır...

İsimlerden biri MESUT YILMAZ'dır...

Liderlik şansı en fazla olan isimdir... Önümüzdeki yerel genel seçimlerle birlikte başlayacak süreçte, kendi yaş kuşağında bugüne kadar rüştünü ispat etmiş tek politikacı olma sıfatıyla yarışta ağırlığını koyacağı kanısındadır...

Mesut Yılmaz, kısa bir dönem de olsa Başbakanlık yapmıştır...

Arkasından girdiği genel seçimlerde partisine yüzde 24 gibi hiç de azımsanmayacak bir oy toplamını getirebilmiştir... Aldığı oylar, iktidardaki DYP'den sadece ve sadece yüzde 3 azdır...

Neresinden bakılırsa bakılsın, 8 yıllık bir iktidar yıpranmışlı-

ğının sonucunda alınan bu oyun başarısı Genel Başkan'a prim kazandırmaktadır...

Yılmaz, ayrıca iki kez kendi partisi içinde Genel Başkanlık mücadelesi kazanmıştır...

Kısaca kendi yaş kuşağında rüştünü en fazla ispatlamış politikacıdır...

İkinci isim, CAVİT ÇAĞLAR'dır...

Özal'ın kendisinin siyasi geleceği açısından zamansız öldüğü kanısındadır...

Kamuoyunda esen rüzgarlar henüz CAVİT ÇAĞLAR'ın liderliğinden yana değildir...

Üstüne üstlük koalisyon ortağı SHP, Cavit Çağlar'ın liderliğine kesinlikle soğuk bakmaktadır...

SHP'den ayrılarak ANAYOL formülünü benimseyecek bir sağ bileşkede ise Çağlar'ın Mesut Yılmaz'a göre fazla şansı yoktur...

Onun için Çağlar zaman kazanmak istemekte, İsmet Sezgin veya Ekrem Ceyhun gibi Demirel'in kader arkadaşlarından birinin geçici Başbakanlığını tercih etmektedir...

Bu süre zarfında, podyumlara çıkacak biçimde makyajını yenilemek istemektedir...

Üçüncü isim TANSU ÇİLLER'dir...

Aslında DYP kanadının kamuoyunda en fazla rağbet görecek ismidir...

Genç ve güzel bir hanımefendi portresi çizmiştir...

Hoştur ve boş değildir...

Mesut Yılmaz'ın en istemeyeceği şeydir onu DYP'nin başında görmek...

O zaman bir büyük imaj çatışması olacaktır iki isim arasında...

Ancak onun da büyük handikapları vardır...

Demirel'in yakın çevresine uzaktır... DYP içinde yeterince gücü yoktur...

Kısaca partinin Genel Kurulu'nda Başkanlık yarışını yukarıdan bir İTME olmadıkça kazanacak gibi görünmemektedir...

Ve nihayet dördüncü isim HÜSAMETTİN CİNDORUK'tur...

Toplumda güvenilir bir Devlet Adamı imajı vardır...

DYP kadrolarının yasaklı olduğu dönemlerdeki "fazla keskin" sözlerini zaman içinde yumuşatmayı becerebilmiş, onu unutturabilmiştir...

Karizmatiktir...

Yolsuzluklara karşı aşırı duyarlı bir portre çizmiştir... Bir anlamda Mesut Yılmaz'la imaj çakışması vardır...

Ancak o da Demirel'in uzağındadır...

Demirel, destekleyeceği Cindoruk'un yarın "ona rağmen, onun dışında politikalar yürütebileceğinin" farkındadır...

Yani Lider'le arasında bir güven sorunu vardır...

VASAT

Büyük olasılık bu 4'lüden biri önümüzdeki kısa dönemde Sağ'ın ve dolayısıyla Türkiye'nin başına geçecektir...

Bu kavgayı kazanabilmek için her biri çalışacak, çabalayacak, ter dökecektir.

Bu satırların yazarının ise tüm adaylardan nacizane tek bir istediği vardır:

Artık VASAT POLİTİKALAR, VASAT POLİTİKACILAR, VASAT BEYİNSEL DONANIMLI YAKLAŞIMLAR istememektedir...

Bu satırların yazarı ARTIK VASATA KARŞI SAVAŞ AÇMAKTADIR...

Türkiye'nin müstakbel liderinden de VASATIN ÇOK ÖTESİNDE ÖZELLİKLER BEKLEMEKTEDİR...

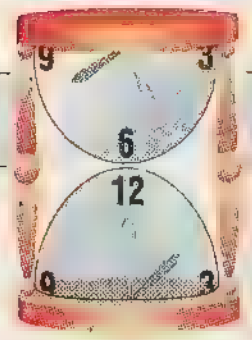

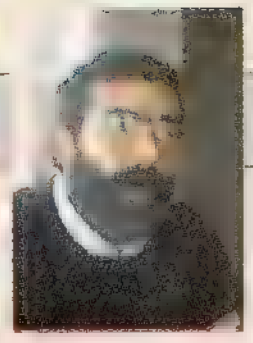

AHMET ALTAN

Mevsim İlkbahar... Er

Işıkları söndürülmüş, artistleri gitmiş, seyircileri çekilmiş, sahnenin üstünde asılı tek bir ampulün kör ışığına teslim olmuş karanlık ve ıssız bir salonda, bütün o artistlerin, ışıkların, kahkahaların, gözyaşlarının, seyircilerin birdenbire nereye gittiğini merak eden, koca salonda karanlıkla başbaşa yapayalnız kalmış bir adamın hüzünlü, içburkucu yanlızlığı çöktü aniden ruhumuza...

Karanlıktan gelen birileri var... Küçük çocuklar, beyaz sakallı dedeler, başörtülü tazeler, bol mintanlı müminler, türbanlılar, mini etekli genç kızlar, taytlı kadınlar, kıranta beyler, orta halli anneler, delikanlılar, genç yatırımcılar, gece yarısını epey geçe bozkırın serin karanlığından uzun kuyruklar halinde çıkıp, uzaydan süzülmüşe benzeyen soluk pembe ışıklarca aydınlanmış, yüksek sütunlu mermer binanın, erimiş alev gibi parıldayan kabartmalı pirinç kapılarının arasından geçip bir katafalkın önünden yürüyorlar. Hepsinin içinde aynı yalnızlık, hepsinin içinde aynı terkedilmişlik, hepsinin içinde aynı hüzün.

Bir ölüm var belli... Ölümün yalnızlığı bu.

Kırpık bıyıkları, kabarık saçları, tombul yanakları, koyu kenarlı gözlükleri, kravatına astığı nazar boncuğuyla altmış yaşına kadar taşralı, parasız yatılı öğrencinin çizgilerini taşımış Malatyalı, küçük şişman adam öldü... Altmışından sonra ağaran bıyıkları, aydınlık çerçeveli gözlükleri, yana yatmış saçlarıyla parasız yatılılıktan ancak kurtulan adam.

Niye benim de ruhuma sindi ki bu aynı hüzün.

Hayatımda yalnızca iki kez karşılaştığım, ne müzik zevkimizin, ne sanat anlayışımızın, ne damak lezzetimizin, ne eğitimimizin, ne konuşma tarzımızın, ne giyim sitilimizin benzeştiği, sanat deyince yanlızca şarkıları, roman deyince yanlızca Redkit'i hatırlayan bu küçük şişman adam bir sabah aniden "ben yoruldum" deyip gidince hangi acı vurdu beni böyle.

Mevsim bahar... Erguvan vakti.

Bir de köşk bahçelerinde açan beyaz lekeli, mor, yabani manolyalar, uçuk ekşi kokularıyla.

Erguvanları görmüştür mutlak... Yabani manolyaları sever miydi acaba? Hayatında hiç "yabani manolyolar" diye başlayan bir cümle kurdu mu?

Söyledikleri basitti aslında.

Malatya'dan sonra Amerika'yı görmüştü, "biz de Amerika gibi olalım" diyordu.

Ona ölümünden sonra "ikinci Atatürk" diyorlar.

Benzemiyor da değiller hani.

İkiside halk çocuğu... Mustafa Kemal, Avrupa'yı görmüş Türkiye'yi Avrupa'ya benzetmek istiyordu... O, Amerika'yı görmüş, Türkiye'yi Amerika'ya benzetmeye çalışıyordu.

İkinci Mahmut'la başlayan Batılılaşma zincirinin önemli halkalarıydı... Ama yöntemleri farklıydı.

Mustafa Kemal, Batılı ülkeler gibi olabilme hareketini generallerle ve memurlarla başlatmış, emirlerle yaşam tarzını değiştirmeye çalışmış, buna engel olacağından korktuğu Türkiye'nin Müslüman kimliğini ve Kürtlerle karışık yapısını sıkı yasaklarla gözlerden saklamaya uğraşmıştı.

Belkide mecburdu böyle yapmaya.

Kısa boylu gözlüklü şişman adamsa, değişimi ekonomik yapıyı değiştirerek gerçekleştirmeyi kafasına koymuştu... Serbest piyasa ekonomisinde düzenin daha sağlıklı işleyeceğine inanmış, bu düzenin gereği olarak devleti milletin hizmetine verecek düzenlemeler yapmış, piyasanın iyi işlemesi için inaçlarla düşüncelerin de serbest kalması gerektiğini farkettiğinden Türkiye'nin Müslüman kimliğini ortaya çıkartmıştı, zaten kendi dini inaçları da onu böyle bir yola itiyordu... Müslüman ve modern olunabileceğini düşünüyordu, Müslümanlar ve modernler diye çatlamış bir toplum yapısını "Müslüman ve modern" diye yapıştırmaya uğraşıyordu. Kişiliği de uyuyordu buna... Cuma namazına gidiyor, oradan da püro içen karısıyla elele tutuşup şarkı dinlemeye yollanıyordu... Serbest piyasa düzeni kurmak için, "Allah'ın ipine sarılın" diyordu. "Allahın izniyle kapitalist olma" hareketi başlatıyordu.

Bütün hayatı, belki de bu ikilemi yüzünden, çelişkilerle doluydu... Müslüman, modern, demokrat, muhafazakar, liberal, devrimci olmayı aynı anda şaşırtıcı bir doğallıkla beceriyor, kendisine bakan herkesi de şaşırtıyordu.

En iddialı, en resmi toplantılarda bile karısının elini bir an bırakmayan, tombul gerdanıyla hiç bağdaşmayan tutkulu bir aşkı 40 yıl aynı şiddetle yaşayan adam, yapısı gereği altmış milyonluk bir kalabalıkla da bir aşk ve nefret ilişkisi kurmuştu...Onunla ilgili her şey tutkulu ve derin duygularla sarsılıyordu, derin nefretlerle, derin beğenilerle, derin aşklarla... Altmış milyon insan, bu ufarak adama duydukları aşk ve nefretle çalkalanıyordu.

O, dudaklarını eze eze, Türkçeyi kopuk kopuk konuştuğu garip cümleler kurarak inatla kendi inandıklarını söylüyordu "Hakkaten de, bir nevi serbest piyasa kurmamız mecburidir, hür düşünce, hür inanç, hür teşebüs olmalı."

Her şey hür olmalı deyip, sonradan muzır yasasını çıkartarak, kitapları yaktıran da oydu, terör kanununu çıkartan da oydu... Ama 141.,142. ve 163. maddeleri kaldıran da o oldu.

Kürt sözcüğünü ilk telaffuz eden devlet başkanıydı... Hem devletin en tepesine çıkmıştı, hem de temsil ettiği "devleti" değiştirmeye uğraşıyordu... İktidardayken söylediklerini es kaza muhalefette söylese hapse gireceği kesindi...

Söylediklerinin önemli bölümünü yaptı... Bin yıllık tarihimizde belki de ilk kez "insanların devletten daha önemli olduğu" bir yapının temelini attı... "Siz önemlisiniz" dedi insanlara, "kendiniz için bir şeyler isteyin ve istediklerinizi alabilmek için çalışın."

İnsanlar istemeyi öğrendiler ve çılgınlar gibi istediler bir anda... Bin yıllık tevekkül on yılda "köşe dönmecelik" çılgınlığıyla yıkıldı ama insanlar da kendileri için bir şeyler isteyebilecekleri-

'guvan vakti

ni, bunun ayıp olmadığını, bu çılgılığın içinde öğrendiler.

Türkiye'yi ekonomik bir zindana çeviren yasakların büyük bir bölümünü kaldırdı, Türkiye'nin kapılarını dünyaya açtı, hayal kurmasını, kendine güvenmesini öğretti...Tabii ki orada durmadı, hiç bir yerde duramazdı zaten... Ardından "imparatorluk hayallerine" geçti.

Zirveler ve uçurumlar vardı ruhunda... Biri olmadan öbürü olmuyordu.

Türk ruhunun tek düze bozkırını da kendi zirveleri ve uçurumlarıyla parçaladı zaten.

Bir kişiydi, kısa boylu, şişman, gözlüklü ve Malatyalıydı... Altmış milyonla aşk ve nefret yaşamayı becerdi.

Altış milyonun damarlarına sürekli adrenalin zerk eden tombul bir gudde gibiydi, onun bir lafı üstüne insanlar bir biriyle tartışıyorlar, kavga ediyorlar, bağırıp çağırıyorlar ama her zaman diri, her zaman heyecanlı yaşıyorlardı...

Mevsim ilk yaz... Erguvan vakti...

Bir de köşk bahçelerinde açan yabani manolyaların zamanı.

Eğlence bitti birden... Heyecan bitti... Tartışmalar, kavgalar bitti... Aşk ve nefret bitti... Uçurumlar ve zirveler bitti...

Yeni fikirler bitti... Çelişkiler bitti.

Reformlar, devrimler bitti... Tabulardan oluşan bir devletin en tepesine çıkıp oradan "artık tabuları kırmalıyız" diye haykırmak bitti... " Kürtlerle federasyon kurmayı tartışmalıyız" demek bitti... Statükonun içinde devrimci olma çılgınlığı bitti.

Yakın tarihimizin en çok eleştirilen hatta hakarete uğrayan lideriydi...

Askerleri kızdırdı, gazete patronlarını kızdırdı, işçileri, köylüleri, işadamlarını, köşe yazarlarını, gizli polisi, bürokratları, sosyal demokratları, dincileri kızdırdı... Kendisi en çok Marksistlere kızardı, hayatındaki çelişkilerin doğal bir uzantısı, kendisini en çok Marksistler anlayıp destekledi.

Bir sabah "ben yoruldum" deyip, bir anda, işi hiç uzatmadan, en tepede ölerek hayatını harikulade bir finalle kapayıverdi... Devlet ricalinin arasına değil, İstanbul'da devletin hain diye astıklarının yanına gömülmeyi vasiyet etti.

Kendisine çok benzeyen küçük kardeşi "mümkünse" herkesin hakkını helal etmesini istedi gözleri yaşlı olarak.

Sonsuz bir karanlıktan gelip hayata penceresini açan her insan gibi o da penceresini kapatıp, içinden geldiği o sonsuz karanlığa çekildi...

Kendi inaçlarına göre o karanlığın içinde uhrevi bir ışık, bin türlü çicek ve güzel kokular saklı... Arkasında hüzünlü bir yalnızlık, iç burkucu bir karanlık bırakarak kendi görünmez ışığına doğru aktı gitti.

Karanlıklardan doğru bir müzik sesi var.

Yoksa Münir Nurettin Bey mi söylüyor, kasette Semranım:

"Düşsün suya yer yer erisin eski zamanlar."

Mevsim ilkbahar... Erguvan vakti.

Bir de yabani manolyalar.

Değişim "Belgeleri"

ÖZAL'IN SON

Turgut Özal'ın "seksenli yılları inceleyeceklere faydalı olacağını" ifade ettiği kitabı "Değişim Belgeleri" yakında yayınlanıyor. Özal'ın birbirinden oldukça farklı dönemlerde kaleme aldığı dört çalışmasını içeren kitap, şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bir "giriş"le başlıyor. Turgut Özal'ın tüm gelirini Türk Kadınını Güçlendirme Vakfı'na bağışladığı kitap ilk kez Nokta'da...

Semra ÇETİN – Ahmet TULGAR

Nokta ÖZEL HABER

Türkiye Cumhuriyeti'nin 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın "Değişim Belgeleri" adlı kitabı ölümüne rastlayan günlerde baskıya girmişti. Kitabı yayına hazırlayan Kazancı Kitap AŞ. yetkilileri, Cumhurbaşkanı'nın, eğer vefat etmeseydi, geçen Pazartesi günü İstanbul'a gelip, piyasaya çıkmadan önce kitabı incelemeyi planladığını belirtiyor.

Turgut Özal'ın kitabı, kendisinin "1980'li yılları inceleyeceklere faydalı olacağını" belirterek, yeniden yayınlamayı düşündüğü dört önemli belgeyi kapsıyor.

Bu belgeler sırasıyla, 1979 yılının Nisan ayında Ankara'da Milliyetçiler Küçük Kurultayı'nda sunulan "Kalkınmada Yeni Görüşün Esasları", 1981 Kasımı'nda İzmir'de yapılan "II. İktisat Kongresi"nin açılış ve kapanış konuşmaları, 1983'de kuruluşunu ve Genel Başkanlığını yaptığı Anavatan Partisi'nin 1983 Seçim Beyannamesi ve "III. İzmir İktisat Kongresi"nde Cumhurbaşkanı olarak yaptığı konuşmalardan oluşuyor.

Kitapta ayrıca yine Turgut Özal'ın kaleme aldığı bir "giriş" bölümü yer alıyor. Özal bu bölümde, Türkiye'nin geçirdiği çeşitli devreleri gözden geçiriyor:

KİTABI

FEVKALADE SIKINTILI BİR DURUM. "Ülkemiz 70'li yılların sonuna doğru cumhuriyet tarihimizin en ciddi ekonomik bunalımına girdi. Bu bunalımla beraber çok şiddetli bir anarşi dalgası bütün yurdu sardı. Fevkalade sıkıntılı bir durumda idik. Bu durumu daha iyi anlamak için ülkemizin geçirdiği muhtelif devreleri kısaca gözden geçirmeliyiz."

Turgut Özal, Cumhuriyetin kuruluşundan Demokrat Parti iktidarına kadar olan 1923-1950 yılları arasındaki dönemi değerlendirirken, bir yandan da ülkede özel sermaye birikiminin olmadığına dikkatleri çekiyor:

"Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması sonunda büyük kısmı Anadolu'da Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmuştuk. Ülkemiz 12 seneden fazla süren harpler sonucu yorgun, bitkin ve harap halde idi. Memlekette yetişmiş insan gücü çok mahdduttu. Sanayi tesisleri çok az olan ülkemizde mevcutları bile çalıştırabilmek güç görünüyordu. Bu devre, aynı zamanda büyük reformların yapıldığı, bu bakımdan oldukça önemli zorlukların olduğu bir dönemdir. Gene bu dönem, ülkemizde özel teşebbüsün sermaye birikiminin olmadığı bir dönemdir. Tek partinin hakim olduğu bu dönem, daha ziyade devletin temellerinin atıldığı, müesseselerin kurulduğu bir dönemdir. Ekonomik gelişme bakımından, demiryolu şebekesinin genişletildiği, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin kurulmaya başlanıldığı bir devre olarak görülmektedir. Bu dönem esas itibari ile devletçiliğin hakim olduğu bir dönemdir. Bu dönemin sonunda 1950 seçimleri ile çok partili demokratik sisteme geçilmiştir."

Turgut Ozal'ın görüşlerini sistemli biçimde sunan "Değişim Belgeleri" siyaset bilimciler için bir başvuru kitabı olacak

Özal, bir sonraki dönem olarak gördüğü 1950-1960 yılları arası dönemi halkoyunun ilk kez önem kazandığı bir dönem olarak görüyor ve aynı dönemde yapılan kalkınma hamlesini vurguluyor:

"Ülkemizde ilk defa halkoyunun devlet yönetiminde ciddi söz sahibi olduğu bir dönemdir. İlk ciddi kalkınma hamlesinin de bu devrede olduğunu görüyoruz. Esas itibarı ile bu dönemde karayolları, hava meydanları, limanlar, barajlar, elektrik tesisleri (enterkonnekte sistem), çimento ve şeker fabrikaları tesis edilmiştir.

ÖZEL TEŞEBBÜSTE CİDDİ BİR FAALİYET. Bu dönemde özel teşebbüste de ciddi bir faaliyet görülmektedir. Bununla beraber, bundan evvelki dönemde olduğu gibi bu dönemde de Türk ekonomisinin ana hastalıkları olan döviz darboğazı, ihracatta tarım ürünlerine bağlı oluşumuz bütün ağırlığı ile devam etmiştir. Bütün bunlara rağmen bu dönem, ekonomik kalkınmanın başladığı bir dönemdir. Nitekim, 1927 nüfus sayımında kırsal bölgenin nüfusu bütün nüfusun yüzde 86'sı iken 1950 sayımında ancak yüzde 84'e düşebildiği halde bu nisbet 1960'da yüzde 68.5'a düşmüştür. Bu şekilde, ülkemizde ilk defa ciddi bir şehirleşme hamlesi başlamıştır. Batı ülkelerinde bizden daha ileri şehirleşmenin 100 sene evvel yapıldığını hatırlamak ülkemizin ekonomik bakımdan ne kadar geri kaldığını göstermektedir. Bütün bunlara rağmen, gelişme yolunda önemli mesafeler almaya başlayan memleketimiz, 1960 yılında bir askeri müdahaleye maruz kaldı. 27 Mayıs müdahalesi diye tanınan bu harekat sonunda kalkınma hamlemiz duraklamış ve hatta yön değiştirmiştir."

GÜNEY KORE MODELİ... Tam da burada Özal'ın DP iktidarına son veren 27 Mayıs harekatına yaklaşımı dikkat çekiyor. Daha sonraki bölümlerde de Özal'ın askeri darbelere yönelik eleştirisi bulunuyor.

"1950-1960 arasında devletin iktisadi hayatta faaliyeti devam etmekle beraber özel sektörde de faaliyet hızlanmıştı. 1960 sonrasında devletin rolü iyice ağırlık kazandı. Ülkemiz ilk defa bir merkezi planlı döneme girdi. Gerek 27 Mayıs 1960 Hükümet darbesinin, gerekse bundan sonraki devrede bunun tesirlerinin Türkiyemiz'in kalkınmasına yaptığı etki çok büyüktür. Bununla ilgili bir misal verebiliriz: Güney Kore 1960 yılında Türkiye'den çok geri idi. Mesela, ihracatı 30 milyon dolar idi, Türkiye'nin ihracatı ise 300 milyon dolardı. Güney Kore ondan sonraki 20 sene içinde ihracatını 20 milyar doların üzerine çıkardı, Türkiye ise ancak Güney Kore'nin onda biri miktarında ihracat yapabilmiştir.

1960-1970 DEVRESİ. Bu devre Planlı Kalkınma Devresi olarak adlandırılmıştır. Başlangıçta kamu yatırımlarının ağırlık kazandığı görülen bu dönemin sonuna doğru özel sektör yatırımlarının ▶

teşviki başladı. Bu, özellikle 1968-1972 ikinci plan döneminde görüldü. Devrenin sonunda, 1970 Ağustosu'nda büyük bir para operasyonu yapılarak Türk ekonomisine yeni bir yön verilmek istenmiştir. Maalesef bu hamle de yeni bir müdahale ile yarım kalmış ve geriye düşmüştür. Devlet Planlama Müsteşarı olarak görev yaptığım bu ikinci plan döneminde, 10 Ağustos 1970 kararları ile hedef Türk Parası Koruma Kanunu'nu kaldırarak Türk ekonomisini süratle serbestleştirmek yoluna gitmekti. Yani 24 Ocak 1980 kararları ile alınan ekonomik istikamete daha 1970 yılı sonunda girmekti. Maalesef 12 Mart müdahalesi bu programın uygulanmasını imkansız kılmıştır. Bunun yerine ülkemiz "toprak reformu" gibi ülke gerçeklerine uymayan birçok hayali işle uğraşmış, sonunda koalisyonlu bir döneme girmiştir.

1970-1980 DEVRESİ. Devrenin başında 10 Ağustos 1970 kararlarının müsbet etkisi ile döviz durumu düzelmiş, Türkiye ise iki yıllık ithalatını karşılayacak bir duruma gelmişti. Ama bu durumdan istifade edilerek daha ileri hamleler yapılmadı. Koalisyon idareleri sosyal içerikli yasa yarışına girerek ülkeyi sosyalist bir yapıya götürdüler. Bu arada dünya petrol fiyatları dört misline çıktı. Ülkemizde hiçbir ciddi tedbir alınmadı. Koalisyon idareleri sosyal içerikli yasa yarışına devam ettiler. Nihayet 1977 Şubat ayında Merkez Bankası özel sektör döviz transferlerini durdurdu. "Dövizi nereden bulursan bul" formülü geldi. Yokluklar arttı, büyük kuyruklar meydana geldi.

"Maalesef 12 Mart müdahalesi bu programın uygulanmasını imkansız kılmıştır. Bunun yerine ülkemiz ülke gerçeklerine uymayan hayali işlerle uğraşmıştır"

Türk ekonomisi tarihinin en büyük çıkmazına girmişti. Durum fevkalade kötü idi. Memlekette ümitsizlik, karamsarlık yaygınlaştı. Bu durumdan muhakkak çıkmamız lazımdı. Ülkelerin hayatında böyle zor dönemlerle karşılaşıldığı zaman ya bu meselelerin çözümü için çok ciddi tedbirlerin alınması gereği toplumun ekseriyeti tarafından kabul edilir

veya bu meselelerin çözümü geriye atılarak durum çok daha zor hale sokulur. Bu vaziyette de çözüm için alınması icap eden tedbirler eskisine göre katbekat zorlaşır. Mesela 24 Ocak 1980'de uygulanmasına başlanan program 1975'de uygulansa idi alınması gerekli tedbirler 24 Ocak'a göre hem çok daha yumuşak olurdu, hem de daha çabuk neticelere ulaşılırdı. Maalesef gelişmekte olan ülkelerde demokratik hayatta meseleler iyice zorlaşmadan çözüm bulunamıyor. Veya başka bir deyimle, bu meseleleri çözebilecek bilgi, güç ve cesarete sahip insanların idare mevkilerine gelmeleri mümkün olmuyor.

Türkiyemiz'in 1979 sonunda karşı karşıya olduğu meseleler büyük bir ekonomik sıkıntının çok ötesinde idi. Bu meselelerin mühim bir kısmı belki 150 senedir çözüm bulamadığımız, her yıl ağırlaşan konulardı. Mesela döviz darboğazı ilerlememizi, Batı'ya yetişmemizi imkansız hale sokan konulardan biridir. Diğer taraftan altyapı bakımından fevkalade yetersiz bir durumda idik.

GERİLİK. Sanayiye ve şehirlere doğru dürüst elektrik verilemiyordu. Limanlar yetersiz, karayollarında yük ve yolcu nakli fevkalade kısıtlı, hava meydanları, özellikle turist trafiği için yetersiz ve geri idi. Telekomünikasyon sisteminde ne şehirlerarası ne milletlerarası uzun süre beklemeden konuşmak, ne de bilgi nakli mümkündü. Bütün bunlara ilaveten konaklama tesisleri Batı'daki emsallerine göre çok geri, bankacılık sistemi birçok gelişmekte olan ülkeden de çok geride, diğer hizmet sektörleri de az gelişmiş bir durumda.

Bütün bunların ötesinde bir başka durum çok daha kritikti: 1979 ihracatımız 2 milyar 260 milyon dolar olmuştu. İhracatımızın yüzde 65'i tarım ürünlerinden müteşekkildi. Gene aynı yıl petrol ithalatımız dolar olarak bütün ihracatımıza nerede ise eşitti. 1980 sayımı nüfusumuzu 44.7 milyon göstermekte idi.

Seksenlerin ekonomik hareketliliğinin bir göstergesi olan İMKB, Özal tarafından ziyaret ediliyor

Yapılan tahminlere göre 1990'da nüfusumuz 56 milyonu geçecek ve 2000 yılında ise 69 milyona ulaşacaktı. Bu tablo ile ülkemizi ileri ülkelere yaklaştırmak mümkün olmayacağı gibi belki de gelişen ülkeler arasındaki mevcut yerimizi dahi muhafaza edemeyecektik. Çünkü ihracatımızın büyüyen nüfusumuzun artan ihtiyaçlarını karşılaması şöyle dursun, mevcut ihtiyacı bile karşılaması imkansızdı.

Dünyada tarım ürünleri fiyatları artmıyor, nisbi fiyatlar tarım ülkeleri aleyhine gelişiyordu. Bunun manası, dünyanın refah çarklarının, sanayi ve sanayi ötesi ülkeler lehine dönmesi idi. Ülkemizin petrol, tabii gaz gibi zengin yatakları da yoktu.

Zaten bunlara sahip olup da sanayileşmeyen ülkelerin durumunun parlak olmadığı ileride görülecekti. Diğer taraftan hızla artan nüfusumuz, çok kısa bir zamanda bu karşılaştığımız meseleyi çözemediğimiz takdirde çok nüfuslu gelişemeyen ülkeler arasına düşeceğimizi açıkça gösteriyordu.

RADİKAL TEDBİRLER... 1980 yılına geldiğimizde kim ne derse desin Türkiyemiz:

İhracatı ile bir tarım ülkesi, altyapısı ile gelişmesi çok kısıtlı bir ülke, 150 senedir döviz darboğazı içinde olan bir ülke, hizmet sektörleri (bankacılık, telekomünikasyon, turizm gibi) geri kalmış bir ülke, her on senede bir borç erteleyen bir ülke, her on senede bir demokrasisi zedelenen bir ülke görünümünde idi.

Bu durumda yapılacak iş, çok radikal tedbirleri süratle almak ve bunları kararlı olarak uzun süre tatbik etmekti. Varmak istediğimiz hedeflerin başlıcaları şunlardı:

150 senelik döviz darboğazını çözmek.

Sanayi mallarını ihracatımız içinde yüzde 70'in üzerine çıkarmak. Modern ve ihracat gücü yüksek bir sanayi yaratmak. Modern bir altyapı sistemi kurmak. Modern ve ileri bir hizmet sektörü kurmak. Turizmi hızla geliştirmek. Şehirlerin meselelerini çözmek. Toplu konut meselesini halletmek. İthalat ve ihracatı serbestleştirmek.

HEDEFLERE VARILIYOR. Bütün bu hedeflere 1990 senesinde varılmıştır. Türkiyemiz bugün, etrafındaki, vaktiyle kendisinden ileri görülen bütün ülkeleri büyük farkla geçmiştir. Her türlü mal bugün ülkemizde en iyi şartlarla bulunmaktadır. Vatandaşlarımız artık diğer ülkelerden bavul bavul mal getirmemekte, buna mukabil Avrupa'nın, Asya'nın, Afrika'nın birçok ülkesinden insanlar Türkiye'den alışveriş etmektedirler. Yurdun en ücra yerlerine elektrik, telefon, yol ulaştırılmış, şehirler güzelleşmiş, modern bir ulaştırma sistemi kurulmuştur. Spor tesislerinden üniversitelere, sağlık ▶

Türk sanayii kronolojisi

Turgut Özal kitabında Türkiye'nin sanayi gelişimini şöyle bir sıralama içinde özetliyor ve sanayileşmedeki bu zikzakların, sanayi gelişmemizi arzu edilen ölçülere çıkaramadığını belirtiyor:

- Cumhuriyet'in kuruluşundan 1930-1931'e kadar yabancı sermayeyi de içine alan özel teşebbüs teşviki (İş Bankası, Şişe-Cam, Şeker Fabrikalarına başlanması.)
- 1930'dan 1950'ye kadar İktisadi Devlet Teşekkülleri.
- 1950-1960 özel teşebbüs, şirketler şeklinde devlet kuruluşları, KİT'in sektörel ayırımı (kömür, madenler, kağıt, demir-çelik gibi)
- 1960-1967 Birinci Plan; devlet teşebbüslerine ağırlık veren karma ekonomi.
- 1968-1972 İkinci Plan; özel teşebbüsün teşvikine ağırlık veren karma ekonomi.
- 1973-1977 Üçüncü Plan; devlet teşebbüslerine fazla ağırlık veren karma ekonomi, özel şirket mahiyetinde devlet kuruluşları (Tumosan, Taksan, Temsan vs. gibi)
- 1978 Dördüncü Plan; devlet teşebbüslerine çok ağırlık veren sanayileşme.

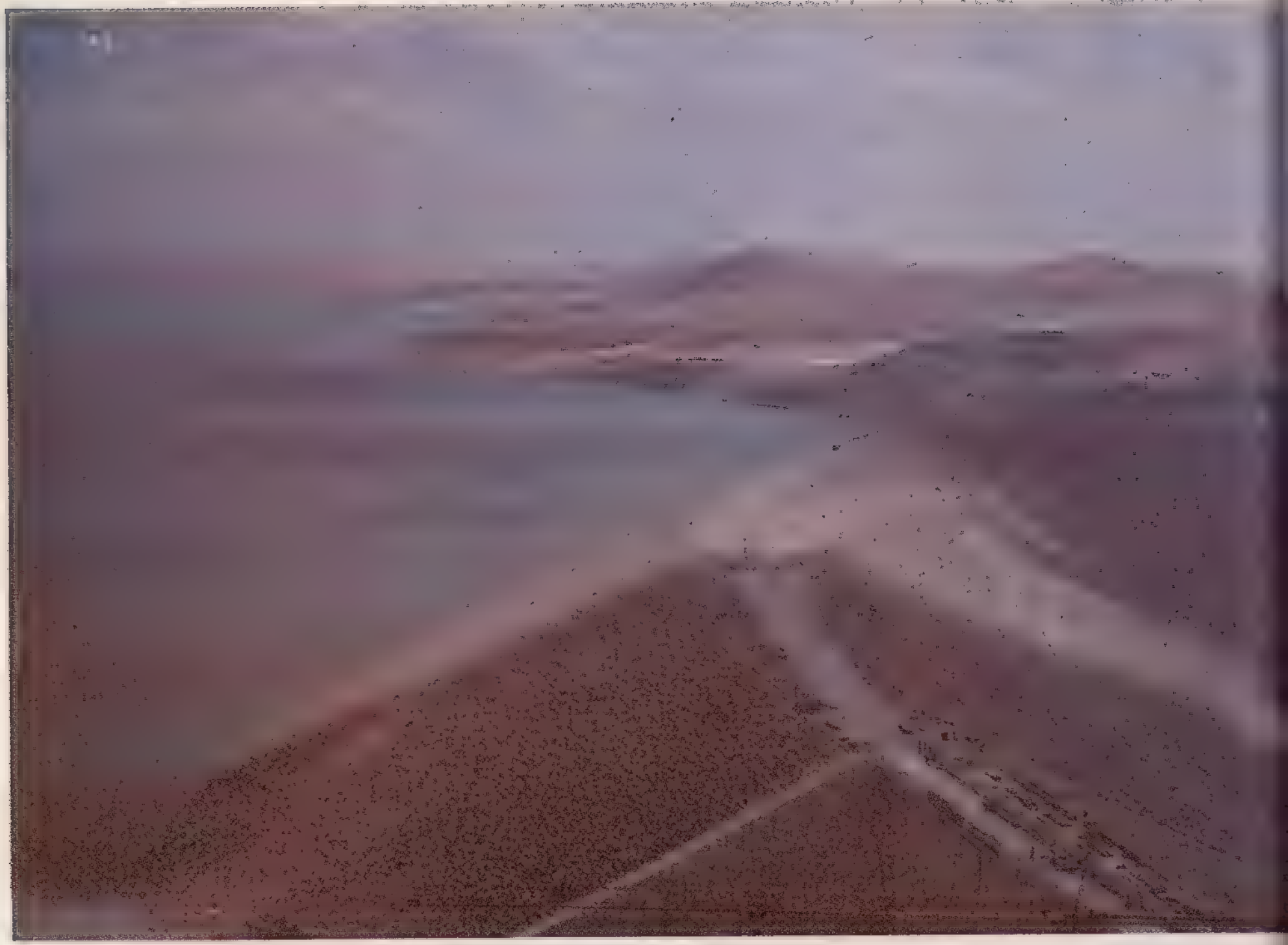

ÖZEL HABER

tesislerinden turizme kadar her sahada ileri ülkelere yaklaşılmıştır. Yepyeni ve ileri bir savunma sanayi kurulmuştur. Televizyon ve telekomünikasyonda birçok ileri Batı ülkesinin önüne geçilmiştir. Tarımda modernleşme çok iyi bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Türk sanayii büyük bir rekabet gücüne kavuşmuş, 4 binden fazla çeşit sanayi malını dünyanın her yerine ihraç edebilir hale gelmiştir.

Vatandaşlarımız bütün ileri ülkeler vatandaşları gibi her yerde geçer kredi kartlarına sahip olabilmektedirler. Türk parası Cumhuriyet tarihinde ilk defa konvertibl olmuştur. Bütün bunlar 10 sene gibi çok kısa bir sürede gerçekleştirilmiştir. Bugün artık ülkemizin çok nüfuslu gelişemeyen ülkeler arasına düşme ihtimali sıfıra yakındır. Bu ihtimal de ancak yönetime gelen veya gelecek olanların çok büyük hata yapmalarına bağlıdır. Türkiyemiz bugün eriştiği noktada 1980'e göre çağ değiştirmiş bir ülkedir. Uzun yıllar özlemini çektiğimiz muasır medeniyet seviyesine ulaşma artık bir hayal olmaktan çıkmış, herkesin "biz bunu başaracağız" diyebileceği yakın bir noktaya gelmiştir. Türk insanı artık eskiden olduğu gibi, "bu işi yapsa yapsa Batılı yapar" ezikliğinden kurtulmuş, Batılılar'la her konuda yarış edebileceğine inanmıştır.

Bu büyük başarı milletimizin zekası, çalışkanlığı ve kabiliyeti sayesinde elde edilmiştir. Bu bakımdan da, bu büyük başarı tamamen milletimizindir.

YÜCE ALLAH'A HAMDIM SONSUZ. 1979 yılı Aralık ayı başında devrin iktidarı tarafından Başbakanlık Müsteşarlığı ve Devlet Planlama Müsteşar Vekilliği görevlerine getirildim. Ayrıca Ekonomik Koordinasyon Kurulu, Para Kredi Kurulu Başkanlığı görevleri de bana verilmişti. Bu suretle ekonomiden sorumlu en üst bürokrat olarak 10.5 ay çalıştım. 12 Eylül 1980 hareketinden sonra kurulan hükümette ekonomiden sorumlu Başbakan Yardımcısı olarak 22 ay çalıştım. 1983 senesinde Anavatan Partisi'ni kurarak siyasete atıldım. Aynı yıl seçimleri kazanarak Başbakan olarak göreve başladım. 24 Ocak 1980'de uygulamaya koyduğumuz programı çok ileri götürerek daha fazla yetki ile uygulama imkanına kavuştuk. Neticeler bütün milletimizin gözleri önündedir. Yüce Allah'a, bana milletime hizmet etme imkanı verdiği için hamdım sonsuzdur.

Elinizde olan bu kitapta ülkemizin yaptığı bu büyük değişimde naçizane yaptığım hizmetin temellerini oluşturan muhtelif tarihlerde yaptığımız çalışmaların bir kısmı bir araya getirilmiştir."

Kitabın ikinci bölümünde yer alan ve 1979 yılında Milliyetçiler Küçük Kurultayı'na sunduğu bir çalışma olan "Genel Olarak Kalkınma"da, Turgut Özal, "Yeni Görüş" olarak tanımladığı ve iktidarı döneminde uygulamaya soktuğu ilkelerinden bir kesit veriyor.

Bu bölümde Özal kalkınmanın hedefini şöyle tanımlıyor: "Milleti meydana getiren fertleri, gerek maddi, gerekse manevi olarak bulundukları seviyeden daha yüksek bir seviyeye eriştirmektir. Gözönüne alınan hedefe, önceden belirlenmiş bir süre içerisinde erişilmesi, kalkınmanın düşünülen hızdan yüksek bir bazda yapılması sonucunu doğurur ki, bu da kalkınmanın muvaffakiyet ölçüsünü gösterir.

Bu tarifle, kalkınma hedefinin daima

GAP ve Atatürk Barajı projesi Özal'ın en büyük düşlerinden biriydi

hareketli bir hedef olduğu sonucu da çıkmaktadır."

KALKINMADA EĞİTİM. Turgut Özal, kalkınmada eğitimin rolünü şöyle anlatıyor: "Ekonomik kalkınmanın muharrik gücü, manevi kalkınma ile artar. Milleti meydana getiren fertlerin; inançlı, güvenilir, dedikodu ve gıybetle ülfet etmeyen, etrafında daima bir iyilik halkası oluşturarak, kıskanmayı sade ve komşusunun daha yüksek seviyesine yetişmek için çalışmada, iyilik yapmada daha fazla gayret göstermesine sebep olan bir his olarak değerlendiren insanlar olması, kalkınma hamlesini erişilmesi güç gibi görünen hedeflerin muhakkak ötesine götürecektir.

İslam dini, ahlak ve terbiye sistemiyle insanoğlunu yüceltir. İslam ahlak ve terbiyesini kendisine düstur edinmiş milletlerin tarihinde bu husus açık şekilde görülür. Son 150 senede bu terbiye sisteminden uzaklaşarak ne hale geldiğimiz kendi tecrübelerimizle açık bir surette ortadadır.

Birbirlerini seven, sayan, dostluk ve kardeşliği kendine düstur edinen, herkesin hakkına riayet eden, etrafına daima iyiliği telkin eden, gördüğü kötülüklerle de gücü yettiği kadar mücadele eden ve bütün bu hareketlerinde tek ölçüsü Hak'kın rızasını temin etmek olan, netice itibarı ile insanoğlunu yaratılışının gayesine ulaştıran bir ahlaka sahip fertlerden müteşekkil bir milletin aşamayacağı engel yoktur.

Başlangıçta bütün millet fertlerinin böyle bir ahlaka sahip olmaları düşünülemez. Ama toplum içinde inançlı ve sağlıklı bir nüvenin mevcudiyeti, çok uzun olmayan bir sürede iyinin ve doğrunun, kötü ve yalana karşı üstünlüğünü sağlayacaktır.

Kalkınmada bu bakımdan eğitimin önemi çok büyüktür. İslam terbiyesini de veren bir Milli Eğitim sisteminin, hızlı kalkınma için lüzumlu bir şart olduğu kanaatindeyiz."

MAKSİMUM RANDIMAN... Özal'a göre devlet şöyle tanımlanabilir: "Devlet, bir milletin dışarıda ve içeride işlerinin yürütülmesi, müdafaa ile emniyetinin sağlanması, hakiki ve hükmi şahıslar arasında adaletin tevzii edilmesi, ekonomik faaliyetin asgari kayıpla ve maksimum randımanla yapılması için gene millet tarafından kurulan müesseselerden meydana gelir."

"Devlet, bir mabut veya baba değildir. Devlet bir istihdam kapısı da değildir. Devlet bir itibar müessesesidir. Devlet, bütün müesseseleriyle milletin hizmetindedir"

Turgut Özal, bu bölümde "Yeni Görüş"e göre devletin özelliklerinin neler olması gerektiğini ise şöye sıralıyor:

"Yeni Görüş'te: Güçlü Devlet, memurları çok olan devlet değildir. Güçlü Devlet, harcamaları çok, fakat iki yakası bir araya gelmeyen devlet de değildir. Güçlü Devlet, memurları az fakat kabiliyetli ve seçkin kimselerden müteşekkil olan devlettir. Güçlü Devlet, harcamaları hak ölçüleri içinde, fakat hazinesi dolu olan devlettir.

Devlet bir mabut veya baba değildir. Devlet, bir istihdam kapısı da değildir. Devlet, bir itibar müessesesidir. Memurları makamları ve şahsiyetlerinden dolayı itibar görürler. Devlet, bütün müesseseleri ile milletin hizmetindedir. Aslolan devletin zenginliği sonucu milletin zenginliği değil, milletin zenginliği sonucu devletin zengin olmasıdır."

Turgut Özal'ın "Değişim Belgeleri"" adlı kitabı seksenli yıllara ve doksanlı yılların başına damgasını vuran bir politikacı ve devlet adamının sistemli görüşleri olarak önümüzdeki yıllarda da siyaset bilimciler ,siyaset adamları ve yurttaşlar için bir başvuru kaynağı olmayı sürdürecek gibi görünüyor. ●

"Memurlar daha seçkin olacaklar"

Turgut Özal'ın Türkiye'deki vergi politakasını eleştirirken ileri sürdüğü görüşler kitapta "Vergi Politikası" başlığı altında değerlendiriliyor:

"Türkiye'de vergiler, çok çeşitli ve birçok halde anlaşılması güç, ekonomik faaliyeti lüzumsuz formalitelere sokucu haldedir.

Ekonomik gelişme yolunda olan bir memleket için vergiler genel olarak yüksektir. Yüksek vergi oranlarının vergi kaçağına yol açmaktadır. Aynı zamanda ekonomik kalkınma hızının düşmesine sebep olmaktadır. Dolayısıyla daha az oranda vergileme ile elde edilecek gelirden daha düşük bir gelir elde edilmesine sebep olması kuvvetle muhtemeldir. Bizim anlayışımızda; devletin gayri iktisadi ve zarar eden yatırımlara girmemesi, ekonomik gelişmenin daha ziyade fertler tarafından yapılması, devletin tanzim ve teşvik edici bir rol oynamasından dolayı devletin masrafları nısbi olarak azalacaktır.

Bizim anlayışımıza göre Yeni Görüş'te, devlet, mevcut memur sayısının yarısı ile ve belki daha azı ile idare edilebilir. Bu devletde memurlar daha seçkin olacak ve daha iyi ücretler alacaklardır. İktisadi Devlet Teşekkülleri gibi büyük yükler de kaldırılırsa devlet, belki oran olarak milli gelirden daha az pay almakla beraber, mutlak değer olarak bugünkü anlayıştaki devletten çok daha iyi gelir sağlayacaktır."

Politikacı Üretim Merkezi : DPT

PLANLAMACI FARKI

Devlet Planlama Teşkilatı, kuruluşundan bu yana geçen 32 yılda Türk siyasi hayatına çok sayıda politikacı kazandırdı. DPT kökenli politikacılardan 23'ü bakanlık makamına kadar tırmanırken, Özal'ın Çankaya'ya çıkmasıyla DPT, Silahlı Kuvvetler'den sonra Cumhurbaşkanı yetiştiren ilk ve tek kurum ünvanını da kazandı

Semra ÇETİN

İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma, plana bağlanır. Kalkınma bu plana göre gerçekleştirilir. Devlet Planlama Teşkilatı'nın kuruluş ve görevleri özel kanunla düzenlenir."

1961 Anayasası'nda işte bu ifadelerle tanımlanan görevini yıllardır kesintisiz biçimde sürdürdü DPT. Bünyesinde barındırdığı teknisyen kadro ile kalkınma politikalarının şekillenmesinde ve uygulanmasında söz sahibi oldu. Hükümetleri etkiledi, politikacıları yönlendirdi. Bu kadarla yetinmedi... Anayasalarda ve kuruluş yasasında yer almayan bir başka işlev de üstlendi; ekonomik ve sosyal politikalarla birlikte politikacı da üretti ve 32 yıllık geçmişi, ona yeni bir isim getirdi; PÜM, yani Politikacı Üretim Merkezi..

Kuruluşundan bu yana geçen 32 yılda, hem kamu hem de özel sektörün kilit noktalarına eleman veren DPT, Türk siyasi hayatına 60'a yakın politikacı armağan etti. Neredeyse ortalama yılda iki politikacı yetiştiren DPT, hemen her siyasi partiyi, hemen her yönetimi besledi. Yetiştirdiği ünlü politikacılardan kimisi Cumhurbaşkanı oldu, kimisi parti genel sekreterliği koltuğunu doldurdu, milletvekili oldu, en çok da kırmızı plaka sahibi olup, bakanlık makamına oturdu.

Atilla Karaosmanoğlu, Kemal Cantürk gibi isimler ara rejim dönemlerinde üstlendikleri görevi teknisyenlik olarak kabul edip, politik arenada kısa süre kalmış olsalar da, bugüne değin tam 23 DPT'lı, değişik dönemlerde, değişik hükümetlerde bakanlık görevi yaptı.

DPT'nin özelliği, bakan yetiştirme rekoruyla sınırlı değil. Kurumda iki kez Müsteşarlık yaptıktan sonra, 12 Eylül döneminde Başbakan Yardımcılığı görevi üstlenen, daha sonra da partisini kurup 6 yıl Başbakanlık yapan ve 1989'da Türkiye'nin 8. Cumhurbaşkanı olarak Çankaya Köşkü'ne çıkan Turgut Özal, politikada en tepe noktaya ulaşan planlamacı sıfatını kazandı. Geçen hafta bir kalp krizi sonucu aniden yitirdiğimiz Turgut Özal, Cumhurbaşkanlığı makamına gelerek DPT'ye, Silahlı Kuvvetler'in dışında Cumhurbaşkanı yetiştiren ilk ve tek kurum özelliği de kazandırmış oldu.

DPT VİZYONU... Kuruluş yasası çerçevesinde faaliyet gösteren DPT, 5 yıllık planlarla birlikte yıllık programları da hazırlıyor. Her ne kadar bu dökümanlarda yer alan temel tercihleri belirleme yetkisini hükümetler kullanıyor olsa da, bu tercihleri şekillendiren kurum DPT. KİT'lerden belediyelere, katma bütçeli kuruluşlara kadar tüm kamu kurum ve kuruluşların yatırım harcaması yapmak için önce DPT'nin onayı gerekiyor.

Dahası fabrikadan lojmana kadar her projenin gerekliliğini, yapılabilirliğini DPT'nin de kabul etmesi şart. Kamudaki bu etkinliğinin yanısıra, özel sektör için

DPT PATENTLİLER

Devlet Planlama Teşkilatı'nda görev aldıktan sonra politika sahnesine çıkan kimi isimler şöyle:

TURGUT ÖZAL (Başbakan-Cumhurbaşkanı)

ATİLLA KARAOSMANOĞLU (12 Mart döneminde bakanlık yaptı)

YILMAZ ERGENEKON (Eski AP milletvekili olarak 1980 öncesinde Maliye Bakanlığı yaptı)

ZİYA MÜEZZİNOĞLU (Eski CHP milletvekili olarak 1980 öncesinde Maliye Bakanlığı yaptı)

AGAH OKTAY GÜNER (1980 öncesi Milliyetçi Cephe Hükümeti'nde Gümrük ve Tekel Bakanlığı yaptı)

KEMAL CANTÜRK (12 Eylül döneminde Ticaret Bakanlığı yaptı)

İLHAN EVLİYAOĞLU (12 Eylül döneminde Turizm Bakanlığı yaptı)

HASAN CELAL GÜZEL (YDP Genel Başkanı, ANAP iktidarı döneminde Milli Eğitim Bakanlığı yaptı)

KAZIM OKSAY (ANAP iktidarı döneminde Devlet Bakanlığı yaptı)

VEYSEL ATASOY (Antalya DYP Milletvekili, ANAP iktidarı döneminde Ulaştırma Bakanlığı yaptı)

YUSUF BOZKURT ÖZAL (Malatya ANAP Milletvekili, ANAP iktidarı döneminde Devlet Bakanlığı yaptı)

MEHMET KEÇECİLER (Konya ANAP Milletvekili, ANAP iktidarı döneminde Devlet Bakanlığı yaptı)

Başbakanlığa bağlı Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, bir anlamda Türkiye'nin nabzını elinde tutuyor. Ülkede çakılacak her çivi için DPT'nin onayı gerekiyor

de "ikna edilmesi" gereken bir organ DPT. Ve tabii, bu konudaki icracı kimliğinden artık sıyrılmış olsa da, teşvik politikalarını belirleme fonksiyonu, DPT'yi özel sektör nezdinde de güçlü kılıyor. İşte bu güç, müsteşarından odacısına, DPT mensuplarına önemli bir "ayrıcalık" sağlıyor.

DPT kökenli politikacılara, hemen her partide, dahası askeri yönetimler de dahil hemen her hükümette rastlanıyor. Planlamacıların, çekirdekten yetişme, arkasında güçlü bir seçmen desteğine sahip politikacıları sollamasının ve politikanın tepe noktalarına bunca kolay ▶

ONUR KUMBARACIBAŞI (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

IŞIN ÇELEBİ (İzmir ANAP Milletvekili, ANAP iktidarı döneminde Devlet Bakanlığı yaptı)

MUSTAFA TAŞAR (ANAP Genel Sekreteri, ANAP iktidarı döneminde Devlet Bakanlığı yaptı)

METİN EMİROĞLU (Malatya ANAP Milletvekili, ANAP iktidarı döneminde Milli Eğitim Bakanlığı yaptı)

HÜSNÜ DOĞAN (İstanbul Bağımsız Milletvekili, ANAP iktidarı döneminde Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanlığı ile Milli Savunma Bakanlığı yaptı)

İLHAN AKÜZÜM (ANAP iktidarı döneminde Turizm Bakanlığı yaptı)

EKREM PAKDEMİRLİ (Manisa ANAP Milletvekili, ANAP iktidarı döneminde Ulaştırma Bakanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Devlet Bakanlığı yaptı)

VEHBİ DİNÇERLER (Ankara ANAP Milletvekili, ANAP iktidarı döneminde Milli Eğitim Bakanlığı ve Devlet Bakanlığı yaptı)

AVNİ AKYOL (Bolu ANAP Milletvekili, ANAP döneminde Milli Eğitim Bakanlığı yaptı) **EKREM CEYHUN** (Devlet Bakanı, 1980 öncesinde Devlet Bakanlığı yaptı)

HİKMET ÇETİN (Dışişleri Bakanı, 1980 öncesinde Devlet Bakanlığı yaptı)

MAHMUT ÖZTÜRK (Aksaray DYP Milletvekili)

ALGAN HACALOĞLU (İstanbul SHP Milletvekili)

SELÇUK MARUFLU (İstanbul ANAP Milletvekili)

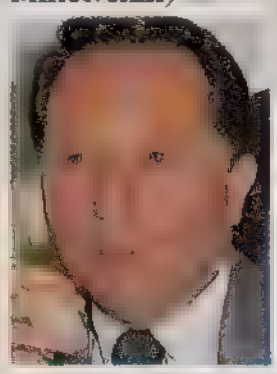

EROL ÇEVİKÇE (CHP Genel Başkan Yardımcısı, 12 Eylül öncesi CHP milletvekili)

AHMET REMZİ HATİP (Konya RP Milletvekili)

ZEKİ ÜNAL (Karaman RP Milletvekili)

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu DYP Milletvekili)

ŞADİ PEHLİVANOĞLU (Ordu ANAP Milletvekili)

ALİ NEJAT ÖLÇEN (Eski CHP Milletvekili)

TEVFİK ERTÜZÜN (ERDEMİR Yönetim Kurulu Başkanı, DYP eski milletvekili) ▶

ulaşmasının sırrı bu ayrıcalıkta mı yatıyor?

DPT'den özel sektöre transfer olduktan sonra politikaya atılan ve ANAP iktidarı döneminde ekonomiden sorumlu Devlet Bakanlığı görevinde bulunan Işın Çelebi, "Tam öyle değil" diye yanıtlıyor bu soruyu.

Çelebi, DPT'nin seçmenle güçlü bağ kurma, seçmen grubu yaratma zemini sağlamadığını savunuyor, ki son genel seçim de, planlamacıların seçmenin sempatisini, siyasilerin sempatisini kazandıkları kadar kolay elde edemediğini doğruluyor...

Buna karşılık, DPT'nin sahip olduğu bunca işlevin getirdiği çok yönlü ilişkinin ortasında olmanın, Yüksek Planlama Kurulu'ndan, Para Kredi Kurulu'na kadar uzanan organlarda yer almanın, planlamacıların siyasi partilerin dikkatini çekmelerine yardımcı olduğunu kabul ediyor Çelebi. Ama asıl sırrın, DPT'nin nitelikli eleman çalıştırmasında, elemanlarına vizyon kazandırmasında yattığını söylüyor. Bu yönüyle, planlamacıların, politikanın "politika üretebilen vizyon sahibi insan" açığını kapattığını belirtiyor.

Çelebi, 1980 yılında yaşanan tek olay dışında, DPT'nin eleman alma mekanizmasında "torpil yapılmaması" geleneği oluştuğunu, bu geleneğin hâlâ korunduğunu belirtiyor. DPT'nin eleman alırken, "ince eleyip, sık dokuduğunu", sınavla çok nitelikli elemanlar alındığını söyleyen Çelebi, "bu elemanlar, uzman yardımcılığından itibaren meseleleri özgürce tartışma ve öğrenme imkanına sahip oluyorlar" diye konuşuyor.

SAHNE IŞIKLARI... Çelebi'ye göre, DPT'nin, hem kamu kuruluşlarıyla, hem de Dünya Bankası ve IMF gibi uluslararası kuruluşlarla sürekli temas halinde olması, planlamacılara vizyon kazandırıyor. Dünyanın en iyi teknisyenleriyle çalışma şansı, rekabet yaratarak "kendini geliştirme" güdüsünü zorluyor. Planlamacılar, siyasilerle de çok içiçe çalışıyor. Sonuçlarda sorumluluğu olmadığı halde, sahneyi aydınlatan ışıklarla oynama imkanına sahip olmaları, politikaların üretilmesinde ve topluma sunulmasında tepkileri ve sonuçları daha iyi ölçme imkanı buluyorlar; "neyin eğri, neyin doğru olduğunu görüp, kendi düşüncelerini revize etmeleri mümkün oluyor."

Çelebi, "bütün bunlar, planlamacılara tecrübenin yanısıra, kuşbakışı bakma yeteneği ve makro düzeyde politika üreten insan niteliği kazandırıyor" diyor...

Geçen haftalarda sınavla 34 yeni uzman yardımcısı alan DPT'nin yaklaşık 700 elemanının 400'ü teknik görevlerde çalışıyor, 300'ü de destek hizmeti veriyor. Daha önce müsteşarlık görevi yapan ve bugün özel sektörde çalışmalarına rağmen, politikaya girmelerine "sürpriz olmaz" gözüyle bakılan Yıldırım Aktürk ve Ali Tigrel de sayılırsa, DPT, "Politikacı Üretim Merkezi" olma özelliğini daha uzun yıllar koruyacak görünüyor. ●

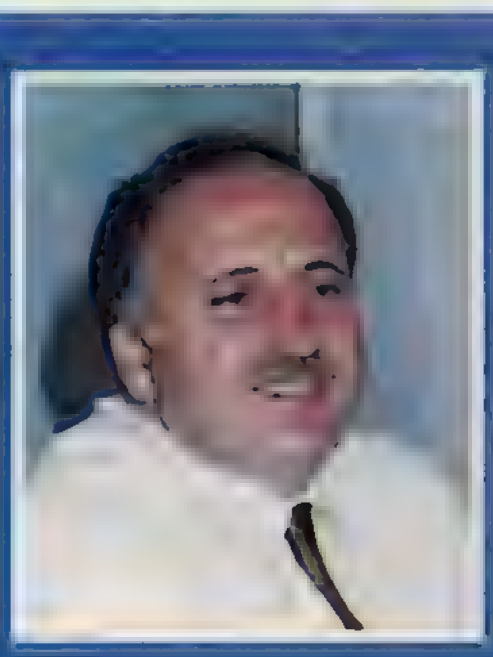

Işın Çelebi: Planlamacılar siyasilerle içiçe çalışıyor. Siyasi sorumluluğu olmadığı halde sahneyi aydınlatan ışıklarla oynama imkanı politika üretilmesine yardımcı oluyor. Neyin eğri, neyin doğru olduğunu görebiliyorlar

---

ENİS TÜTÜNCÜ (SHP eski milletvekili)

BİRGEN KELEŞ (SHP eski milletvekili)

İBRAHİM DEMİR (DYP eski milletvekili)

ERDEM BAYAZIT (ANAP eski milletvekili)

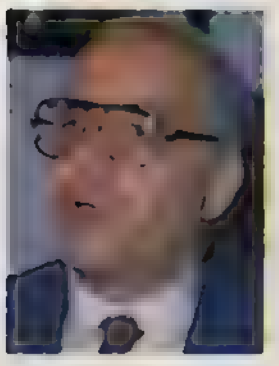

MEHMET DÜLGER (DYP Genel Başkan Yardımcısı)

MAHİR BARUTÇU (Eski Başbakan Müşaviri, son genel seçimde DYP milletvekili adayı)

SIDDIK ENSARİ (Sağlık Bakanlığı Müşaviri, son seçimde DYP milletvekili adayı)

FÜSUN KÖROĞLU (DPT'de uzman, son seçimde DSP'den milletvekili adayı)

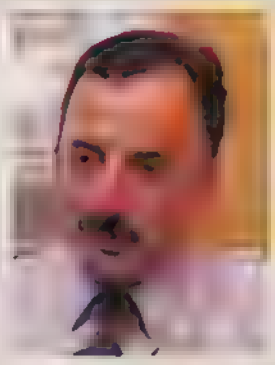

MURAT KARAYALÇIN (Ankara'nın SHP'li Belediye Başkanı)

MUSTAFA KOREL AYTAÇ (Petrol İşleri Genel Müdürü, son seçimde DYP Milletvekili adayı)

FETHULLAH UYSAL (Orta Sanayi Genel Müdürü, son seçimde DYP'den milletvekili adayı)

İSMAİL BİRCAN (DPT'de uzman, son seçimde SHP'den milletvekili adayı)

İSMAİL SARICA (DPT'de Daire Başkanı, son seçimde SHP'den milletvekili adayı)

TALAT UĞUR (DPT'de uzman, son seçimde DYP'den milletvekili adayı)

SABAHATTİN AFACAN (DPT'de uzman, son seçimde DYP'den milletvekili adayı)

HACI BAYRAM BÜLGURLU (DPT'de uzman, son seçimde ANAP'dan milletvekili adayı)

HANEFİ MAHÇİÇEK (DPT'de uzman, son seçimde ANAP'dan milletvekili adayı)

NİHAL ATUK (DPT'de uzman, son seçimde DYP'den milletvekili adayı)

ALİ KEMAL AKSU (DPT'de uzman, son seçimde DYP'den milletvekili adayı)

HASAN DİNÇ (DPT müşavir[illegible], son seçimde DYP'den milletvekili adayı)

İSTİKLAL ALPAR (DPT'de uzman, son seçimde DYP'den milletvekili adayı)

YILMAZ KARAKOYUNLU (ANAP İstanbul II Teşkilatında aktif politikacı)

İLHAN KESİCİ (DPT Müşaviri, son seçimde DYP milletvekili adayı)

BAŞBAKAN LAZIM MI ABİ ?..
MUSA
kart

DENİZ SOM

Özal

Yüz kasları, kol ve bacak kasları kadar güçlü değildir ama insanın yüzüne verdiği görüntü açısından çok daha büyük bir güce sahiptir. Yüz kasları, insanın içindeki sevinci, mutluluğu, öfkeyi, üzüntüyü, korkuyu, heyecanı, yansıtır dışarıya... Mimik dediğimiz yüz kaslarının hareketi, bir tiyatro sanatçısı için çok daha önemlidir. İç dünyasında ne olursa olsun, sahneye çıktığı zaman yüz kaslarını rolünün gerektirdiği biçimde kullanmak zorundadır. Bu becerilerine rağmen sanatçılar, günlük yaşamda yüz kaslarını bilinçli olarak farklı kullanmazlar. Rol yapmazlar.

Günlük yaşamda yüz kaslarını iç dünyalarından farklı olarak kullanma alışkanlığı politikacılarda vardır.

Bir politikacı için "birinci derecede üzüntülü" yüzü ile katıldığı cenaze töreninden sonra gittiği bir tesis açma töreninde "üç numaralı mutluluk" görüntüsü takınmak, ardından girdiği bir toplantıda "beş numaralı ciddiyet"e bürünmek son derece kolaydır.

Turgut Özal'ı, diğer politikacılardan farklı kılan yanı belki de yüz kaslarını kullanmadaki doğallığıydı; kızgınlığını, sevincini, üzüntüsünü yüzüne yansıtması, belli etmesiydi; duygu ve düşüncelerini açığa vurmasıydı. Samimi olmasıydı.

Ve Özal öldü.

Ve Özal'ın cenaze törenine "birinci derece üzüntülü" yüzüyle katılan politikacılar şimdi "beş numaralı ciddiyet" maskesi ile memleketi kurtarmaya devam ediyor!

"DEVLETİN BAŞI"

Başbakan Süleyman Demirel, partisinin Meclis Grubu'nda geçen Cuma günü bir konuşma yaptı. Ancak, bu satırlar Perşembe günü yazıldığı sırada Demirel'in Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin nasıl bir açıklama yaptığı, Çankaya Köşkü'ne aday olup olmadığı, ortaya nasıl bir tavır koyduğu bilinmiyordu.

Bu bakımdan, Demirel'in, 10 Ekim 1989'da yine partisinin Meclis Grubu'nda yaptığı ve Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin görüşlerini açıkladığı konuşmayı hatırlamakta yarar var. Üstelik aradan geçen 3.5 yıl içinde Demirel, bunun aksi bir görüş beyan etmedi:

"Anayasanın 102. maddesine göre Cumhurbaşkanı devletin başıdır. Başka nedir? Milli bütünlüğü, milli beraberliği temsil eder, 'Sağlar' değil, milli bütünlüğü, milli beraberliği 'temsil eder'. Peki, Cumhurbaşkanı'nın devletin başı olması ve milli beraberliği, milli bütünlüğü temsil etmesi gibi iki önemli vasfı var.

Fonksiyonu bu olan Cumhurbaşkanı nasıl seçilir? Bu neticeyi sağlayacak şekilde seçilir. Yani seçim şekilde ibarettir. Bu neticeyi sağlaması şarttır. 'Seçimi tarif edildiği biçimde yaptık' yetmez. Acaba yaptığınız seçim bu neticeyi sağlıyor mu?

Seçimin bu neticeyi sağlayabilmesi için Anayasa yapıcı ve kanun yapıcısı bir kaide daha koymuş; 'Meclis'te birinci turda üçte iki çoğunlukla seçilir, ikinci turda da üçte iki çoğunlukla seçilir' diyor. Demek ki kanun koyucusu 'Cumhurbaşkanı'nın Meclis'in üçte iki çoğunluğuyla seçilmesini tercih ediyorum' diyor. Neden? Eğer böyle seçilirse, milletin çoğunluğu tarafından da kabullenilmiş olur.

Bay Mülayim Sert

Cihan Zarakol

Arkadaşlar, bu bir temsili sistemdir. Temsili sistemde Meclis, milleti, halkı temsil ediyor. Eğer Meclis'in üçte iki çoğunluğu ile Cumhurbaşkanı seçilirse, seçici parlamenterler milletin çoğunluğunu da arkasında taşırlar. Böylece seçilecek olan Cumhurbaşkanı, devletin başı ve milli bütünlüğün, milli beraberliğin temsilcisi olur.

Demek ki, seçim şekli ile halkın çoğunluğunun, Meclis'teki çoğunluğunun, Cumhurbaşkanı'nın ve Cumhurbaşkanı'nın ana fonksiyonunun arasında bir illiyet rabıtası var. Çok önemli bir rabıta var."

Demirel, net bir şekilde ortaya koyduğu bu görüşüyle Cumhurbaşkanı'nın, ilk iki turda 300 oyla seçilememesi durumunda, daha sonraki turlarda 226 oyla seçilmesine kesinlikle karşı çıkıyor. Demirel'e göre zaten milli bütünlüğü ve milli beraberliği sağlamak değil temsil etmekle vazifelendirilmiş Cumhurbaşkanı, hele bir de 226 oyla seçildiği zaman halkın çoğunluğunu temsil etmediği gibi devletin başı olma fonksiyonunu da yitirmiş oluyor.

Şimdi önümüzde Cumhurbaşkanlığı seçimi var. Ve büyük bir ihtimalle Demirel aday olacak ve de seçilecek. Demirel, 300 oyla değil de 226 oyla Köşk'e çıkarsa, milli bütünlüğü ve milli beraberliği nasıl temsil ettiğini mutlaka izah edecektir. Yine 3.5 yıl önce Demirel, bu izahı şöyle yapıyor:

"Temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçeceksiniz. Hiç yolu yok. Katılımcı demokrasi bir ilerleme. Yani halk, bazı işlerini kendisi yapacak. Temsilcileri vasıtasıyla yapmayacak. Bugünkü sistem ile bundan 60 sene evvelki sistem farklı...

Biz teklif ediyoruz ki, bir Anayasa değişikliği yapalım. Önümüzdeki 15-20 gün zarfında yapsak olur. 'Cumhurbaşkanını halk seçsin' diyoruz ve bu teklifimiz imzaya açılmıştır. Parti genel kademesinden geçmiştir. Uzun uzun üzerinde tetkikat yapılmıştır...

Bir takım adamların, milli irade dalkavukluğu yaparak böyle yerlere gelip oturmasını önlemiş oluruz."

Demirel'in dün söylediği gibi Anayasa değişikliğine giderek Cumhurbaşkanı'nı halkoyu ile seçtirecek bir düzenleme yapma imkanı, bugün de vardır. Hatta, yine Demirel'in önerdiği gibi, mevcut düzende seçimi yaptıktan sonra, yeni Cumhurbaşkanı'nın "ben buraya yedi seneliğine oturdum, falan diyemez" sözünden hareketle sandığa giderek Cumhurbaşkanı'nı halka seçtirmek mümkündür.

Evet Demirel'in 3.5 yıl önce üzerine basa basa savunduğu bu görüşlerin bugün için başka bir izah tarzı bir tek koşulda vardır; dün dündür, bugün bugün!

Köşk yolu

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın ölümü ile boşalan Çankaya Köşkü'ne Süleyman Demirel mi çıkacak? Meclis aritmetiği, Demirel'e DYP'lilerin oyu ile Köşk'e çıkma imkanı vermiyor. Demirel'i Cumhurbaşkanı yapmak için ya koalisyon ortağı SHP'nin ya da müstakbel ortak ANAP'ın desteği gerekiyor. Siyaset kulisleri şimdilerde bunun pazarlığı ile kaynıyor. Demirel Köşk'e çıkarsa DYP'nin başına kim geçecek sorusu ise bu pazarlığın bir başka boyutu.

Çankaya konusunda nihai kararı vermek Demirel'in elinde değil ama DYP'nin başına geçecek kişiyi, son tahlilde Demirel belirleyebilir. Böyle bir durumda da yeni Genel Başkanı'nı seçmek için toplanacak DYP Olağanüstü Kongresi'ne, hiç de öyle demokrasi gereği bir seçim yapmak değil, Demirel'i Köşk'e çıkaran pazarlığın sonucunu onaylamak vazifesi kalabilir.

Demirel, siyasi yasaklı olduğu günlerde de siyasetin içindeydi. O günlerin koşullarında Demirel'in, askerler karşısında DYP'yi Yıldırım Avcı'ya emanet etmesi daha sonra partiyi ele geçirmek isteyen Mehmet Yazar'a karşı Hüsamettin Cindoruk'a vekalet vermesi, demokrasinin geleceği adına siyasi bir mücadeleydi. Bu mücadeleye saygı duymak gerekir. Peki ya bugünün koşullarında Demirel, yine bir emanetçi, bir vekil atarsa, bunu demokrasi ile bağdaştırmak mümkün mü? Cumhurbaşkanı olmuş bir Demirel, Başbakanlık için yeni bir Akbulut yaratırsa demokrasiye hizmet mi etmiş olur ihanet mi?

"Kendim için birşey istiyorsam namerdim" diyen Demirel'in, demokrasiye ne denli inandığını, hür iradeye, serbest seçime ne denli saygı duyduğunu Köşk yolundaki büyük sınav sonunda hep birlikte göreceğiz.

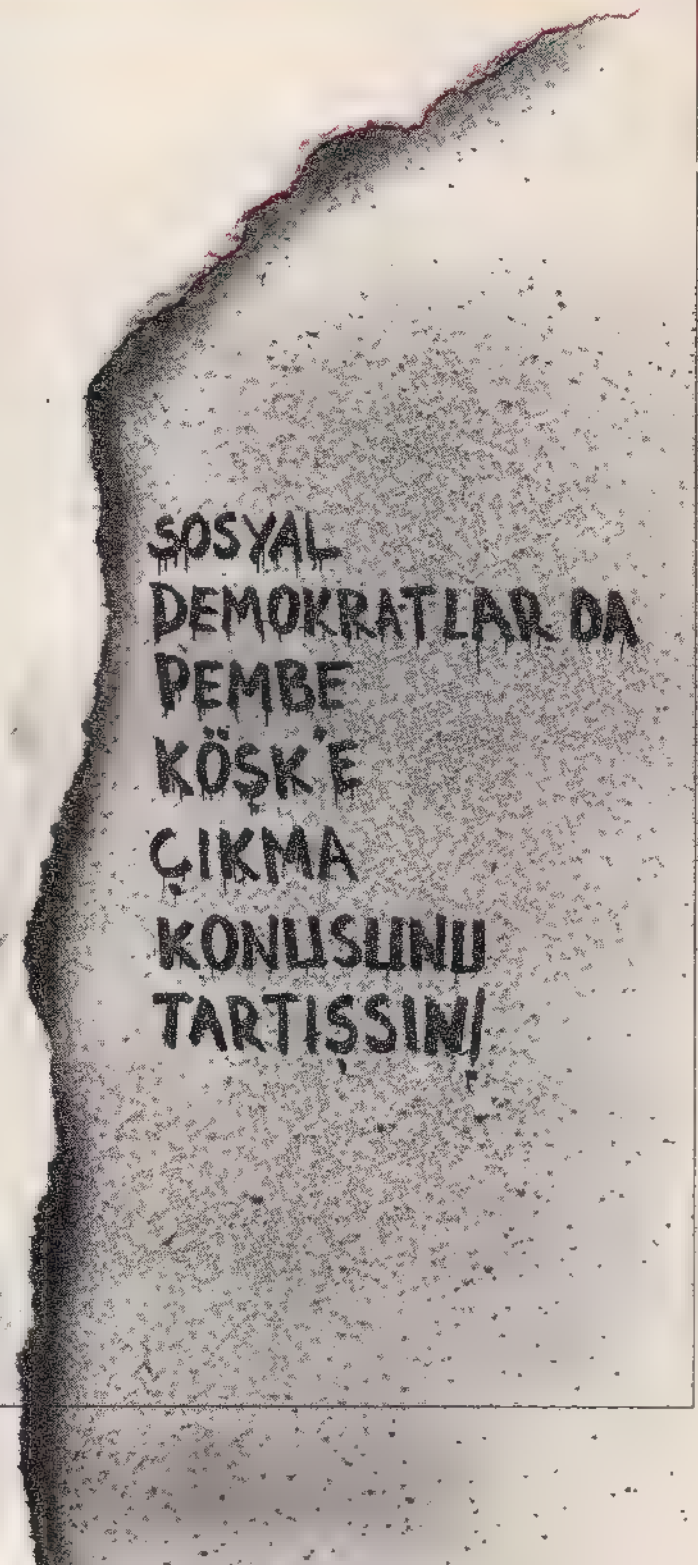

Kimsesiz çocukları için iki sığınma evi açıldı

KÖPRÜ ALTINDAN

Ailevi veya ekonomik nedenlerle sokakta yaşamaya mahkûm edilmiş 60 bin kimsesiz çocuk var bugün Türkiye'de. Devlet, bunlardan sadece 19 binine kucak açmış. Devletin yetersizliğini gören yardımseverler de "Barınacak Yeri Olmayan Çocukları ve Gençleri Koruma Derneği"ni kurmuş. Dernek, İstanbul'daki iki şubesinde 30 çocuğu barındırıyor

Berrak DÖNMEZ

Kendini savunamayan, uyuşturucuya alıştırılmaya ve kötü emeller için kullanılmaya müsait, her türlü saldırı ve tecavüze açık, sağlıksız kız ve erkek çocuklar. Çeşitli ailevi ve ekonomik sorunlar yüzünden kendi evlerinden atılmış, kaderlerine terkedilmiş, tüyler ürpertici koşullarda yaşayan minikler. Çoğumuzun tanık olduğu, yüreği sızlayarak baktığı, ancak onları o bataktan kurtarmak için birşeyler yap(a)madığı küçük çocuklar... Hayatlarını dilencilik, hırsızlık ve dolandırıcılıkla kazanan sokak çocukları bunlar. Türkiye'nin kanayan sosyal yaralarından biri. Başta devlet olmak üzere toplum, ne yapıyor acaba bu yarayı sarmak için? Devletin, kimsesiz çocuklar için kurduğu Çocuk Esirgeme Kurumu yeterli mi? Ne yazık ki hayır. Türkiye'de 60 bin, İstanbul'da 15 bin çocuğun sokakta yaşadığı tahmin ediliyor. Devlet sadece 19 bin kimsesiz çocuğa yurtlarında kucak açabilmiş... Devletin yeterli olmadığını gören bazı yurttaşlar, kendi insiyatifleriyle, evlerinden olanları barındıracak bir ev açtılar. Feministler, 1989'da koca dayağından kaçan kadınlara kucak açmak için Bakırköy'de Kadın Sığınma Evi'ni hizmete soktular. Böyle bir sığınma evi ilk kez kuruluyordu ülkede. Şimdi de İstanbul'da "Barınacak Yeri Olmayan Çocukları ve Gençleri Koruma Derneği" var. Geçen yıl Sefaköy'de ilk koruma evini açan dernek, bu yıl da Vatan Caddesi'nde hizmete sokmuş ikinci şubesini. Dernek, sokaktan kopardığı 30 çocuğu barındırıyor.

TİNERE VEDA. Sefaköy'deki çocuk koruma evine gittiğimizde gözlerimize ina-

KORUMA EVİNE

FOTOĞRAFLAR FERHAT ATALAY / NOKTA

Sokaklar soğuktur; hele çocuklar için... Çocuklar yalnızdır; hele sokaklarda... Yalnız çocukların soğuk sokaklardaki yaşamı hep sıcak bir yuva hayaliyle sürer. Bu hayali gerçekleşmek ise en büyük mutluluktur, sokaklardaki yalnız çocuklar için...

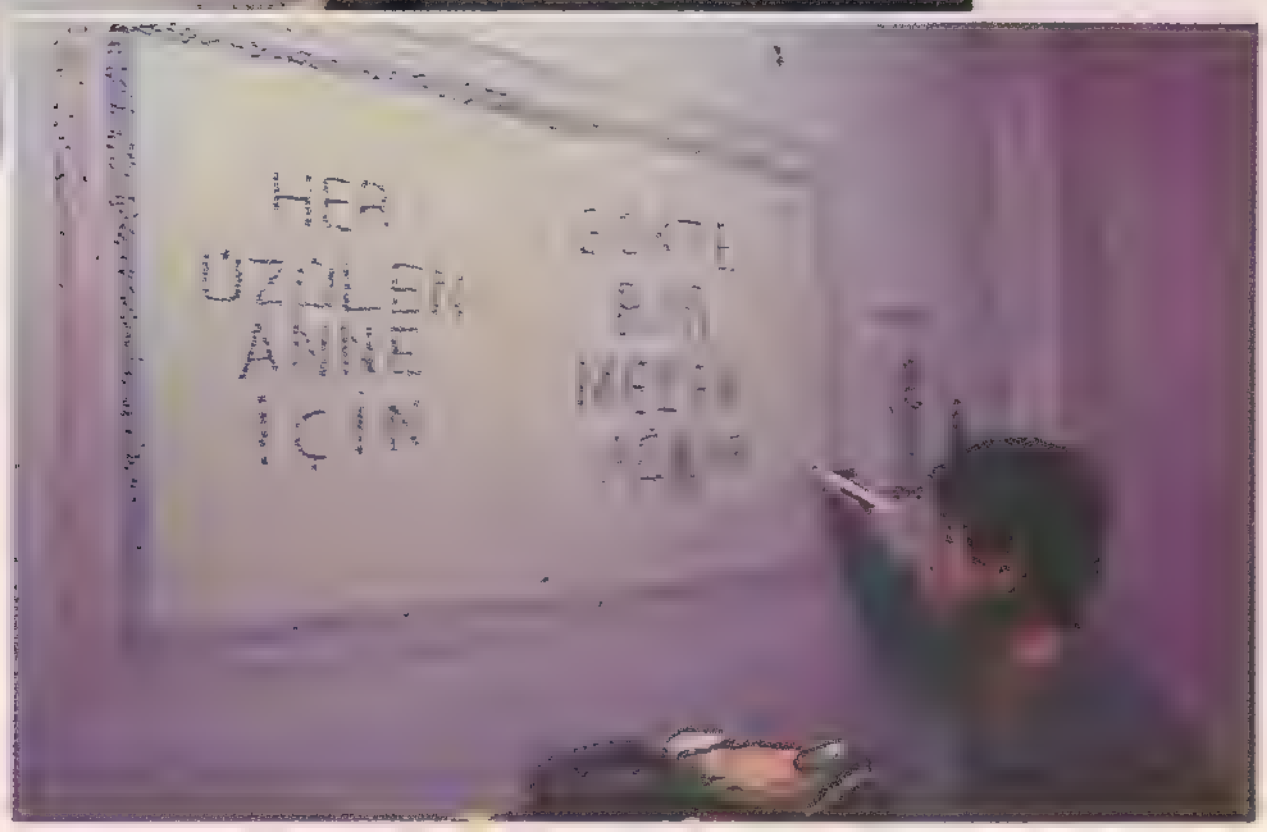

namıyoruz. Üzerlerindeki eski giysilere rağmen pırıl pırıl olan bu çocukların hepsinin gözlerinden zeka fışkırıyor sanki. Kapıdan adımımızı attığımız anda "hoş geldiniz" demek için adeta yarışan çocukların ilk sözleri, "Artık tiner koklamıyoruz abla" oluyor. Birbirlerine sıkı sıkıya kenetleşmiş bu çocukların her birinin uzun hayat hikayesi var. Çeşitli nedenlerle, hatta bazıları doğduğu günden beri sokakta olan bu çocuklar "akıl almayacak" şeyleri kısacık yaşamlarına sığdırmışlar... Koruma evinde bizlere olan yoğun ilginin arkasından dikkatimizi çeken başka bir şey ise düşünmemize, hatta duygulanmamıza neden olan duvar yazısı: "Her üzülen anne için gökte bir melek ağlar". Çocuklar duygularını böyle ifade etmişler soğuk duvarın yüzüne. Hepsi sevgiye aç, güvensiz ama, yine de umutlu...

İYİLİKSEVER YURTTAŞ İNSİYATİFİ. Derneğin kurulması, bu tür özel çocuk evlerinin açılması tamamen içten, tüm kalpleri, iyi niyetleri ve sevgileriyle çalışan insanların eseri. Tüm bu etkinliklerin başını çeken, derneğin öncüsü, koruma evinin mimarı ise gazeteci, pedagog Yusuf Ahmet Kula.

"Sokak çocuğuydum ve sokağın tüm sefilliğini, tüm acımasızlığını, soğuk yüzünü yaşayarak öğrendim. İlk çalışmalarım da sokaklarda başladı. Çocuklara sokakta eğitim vermeye başladım. Elimden geldiğince aç olanı doyurdum, soğukta üşüyeni giydirdim... Tüm çalışmalarım, uğraşlarım denizde bir damla olarak kaldı" diyen Kula, amacı uğruna önce üniversiteyi bitiriyor sonra maddi kazancını artırıyor. Tüm bunlar yeterli olmayınca kafasında bir dernek, bir özel çocuk koruma evi kurma fikri beliriyor ve kolları sıvıyor...

Kula, 11 arkadaşıyla birlikte, İstanbul'da 14 Temmuz 1992'de "Barınacak Yeri Olmayan Çocuk ve Gençleri Koruma Derneği"ni kuruyor. Kula, kısa sürede derneğe avukat, mühendis, pedogog, doktor hatta ev kadınlarının da bulunduğu 100'ü aşkın insanı üye kaydediyor. Kuruluş aşamasından sonra çalışmalarına hızla devam eden dernek, böylece 1992'de Türkiye'nin ilk özel çocuk koruma evini açıyor, bu yıl ise ikincisi geliyor...

Yusuf Ahmet Kula, koruma evlerinin sayısını beşe çıkartmak amacında olduğunu söylerken tüm istemlerinin, toplumun dışladığı çocukları bir araya toplayıp onları topluma yeniden kazandırmak olduğunu açıklıyor.

DÜZENLİ YAŞAM. Koruma evinde her şey oldukça düzenli. İş bölümü de yapıl- ▶

Sokağa terkedilmiş 60 bin çocuk var Türkiye'de... Devletin bakabildiği bunların ancak üçte biri... Dernek kurup 30 çocuğa bakmak bile Türkiye koşullarında büyük hizmet...

mış. Çalışan çocuklar sığınma evinden çıkmadan önce bu düzen işlemeye başlıyor. Kahvaltı hazırlanıyor, sonra bulaşıklar yıkanıyor, ütü yapılıyor... Çocukların ayrı ayrı uğraşı var, ama amaçları iş bularak para kazamak ve evlerine maddi katkıda bulunmak. Tüm bu uğraşılar içinde sokaklarda yaşadıkları bir türlü silinmiyor küçük beyinlerinden... Bir çocuk yanaşıyor yanımıza, elimi tutuyor ve "kardeşime bana tecavüz ettiler biliyor musun?" diyor. Fazla şaşırmıyorum. Çünkü bu tür olayların yaşandığını biliyorum. Ancak kanımı donduran diğer açıklaması oluyor: "Kardeşim dört buçuk yaşında"...

Çocukları dinledikçe hayretler içinde kalıyoruz. Sanki korku hikayeleri anlatıyorlar. Hiç biri inanılacak gibi değil, tüyler ürpertici. Ancak "keyfimizden sokakta değiliz", "keyfimizden uyuşturucuya alışmadık" dediklerinde ister istemez "hak veriyoruz" onlara.

Koruma evine en büyük destek ise özel kurum ve kuruluşlardan geliyor. Derneğin bünyesine aldığı çocukların sabah yemeği USAŞ, öğle yemeği Bakırköy Belediyesi tarafından karşılanıyor. 30 çocuğun bir aylık masrafı 50 milyon lira. Bir yıllık dönem içinde ise Yapı Kredi Bankası Gümüşsuyu Şubesi 1006033-5 numaralı hesapta 40 milyon lira toplanabilmiş. Çam sakızı çoban armağanı katkılar var... Ama yeterli değil bu yardımlar... Sokak çocuklarının istekleri hiç de ulaşılmaz değil.. Kimi okumak, kimi bir iş bularak alın teriyle kazanmak istiyor...

KORKU. Çocukların büyük bir bölümü fotoğrafları çekilirken yüzlerinin görünmesini istemiyor. Bunun nedeni ise kendilerini kullanan, dilendirmeye zorlayan, tecavüz eden insanların yerlerini bulması. Çünkü sokakta yaşamaya devam eden arkadaşlarından bu insanlar tarafından arandıklarını öğrenmişler... Bu arada yine aynı insanlar Yusuf Kula'yı tehdit ederek öldüreceklerini söylüyorlar. Çünkü Kula, çocukları sokaktan toplayarak "ekmek kapıları"nı kapatmış..

Kız çocukları ise bu konuda çok daha şansız. Kula'nın anlatımına göre sokaktaki kızların hemen hemen hepsi fuhuş batağında... Ve hepsinin bir pazarlayıcısı var. İşte bu insanlar yüzünden küçük kadınlar bir türlü sokaktan kurtulamıyorlar. Çünkü kızları pazarlayan insanlar tekme tokat yeniden onları batağa çekiyor...

POLİSLE İŞBİRLİĞİ. Devletin, derneklerine yarım yamalak yardım ettiğini söyleyen Kula öncelikle, Adalet, İçişleri, Çalışma, Milli Eğitim, Sağlık Bakanlıklarından yardım bekliyor... Kula, Sosyal Hizmetler Müdürlüğü ile birlikte çalışıldığını, bazı çocukları Çocuk Esirgeme Kurumu'na verildiğini belirtiyor.

Şu ana kadar yaptıklarının tamamen devletin görevi olduğunu ve böyle hizmetlerin devlet tarafından verilmesi gerektiğine dikkat çeken Kula, "Yıllardır devletin baktığı çocukların sayısında bir adet bile artış olmadı. Sayı hâlâ aynı. Yurtlarda gene 19 bin çocuk var. Bu yüzden de devletin sokaklardaki çocuklara ulaşması imkansız. Hiç olmazsa bu konuda yapılan özel girişimler desteklenmeli" diyor.

Kula en büyük yardımcılarının polis olduğunu da belirtiyor. Kayıp çocukların bulunmasın amacıyla Emniyet bünyesindeki "Kayıp Çocuklar Bürosu" ile derneğin sürekli bilgi alış verişi yaptığı bildiriliyor.

Böylece aranan çocukların aileleri daha kolay bulunuyor. Dernek, kayıp çocuk ile ailesi arasında bir köprü oluşturuyor. İlgilenenler için derneğin adresi şöyle: İmam Adnan Sok. No.4. K.4 Beyoğlu/İstanbul. Telefonu da 251 82 83. ●

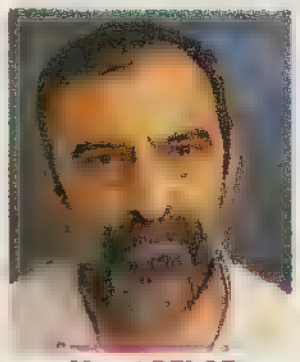

Murat BELGE

HÜKÜMET VE PROGRAMI

Hükümetle ilişkimiz gerçekten tuhaf. İlişkimiz tuhaf çünkü hükümetin kendi kendisiyle ilişkisi tuhaf. Normal olarak, bir hükümet iktidar olur, programını hazırlar ve onu uygulamaya koyar. Gene normal olarak toplumda bu programı, programın hedeflerini, programa temel oluşturan dünya görüşünü ve değerleri, ilkeleri benimsemeyenler vardır. Benimsemeyen bu kişiler örgütlü ya da bireysel olarak programa ve uygulmaya muhalefet eder, karşı çıkar vb....

Şimdi, bazılarımız, bugünkü hükümete muhalefet ediyoruz. Ama bu, yukarıda anlattığım tarzda bir muhalefet değil. Programını uyguladığı için değil, uygulamadığı için muhalefet ediyoruz. Bu herhalde ender rastlanan bir durumdur: Kendi programını uygulamadığı için eleştirilen bir hükümet!

Niçin beğenmiştik programı? Bir kere, beklentimiz fazla değildi: Bir koalisyon hükümeti söz konusuydu; Koalisyon ortaklarında sağ muhafazakar partiyle, adı sosyol demokrat olan, ama gerçekte, sosyal demokrasinin başka örneklerinin bir hayli gerisinde olduğunu bildiğimiz partiydi. Program, bu iki partinin ortaya çıkarabileceği metinlerin en iyisiydi denebilir.

Tabii işin "evveliyat"ı önemliydi. Ağır bir askeri rejim yaşamıştık ve zaten hiç bir zaman demokratik olmayan yasal-hukuki yapı demokrasiyi engelleyen hükümler ve metinlerle dolmuştu. Kuyuda, birilerinin çıkarması gereken bir dolu taş birikmişti. Gene o askeri dönem Kürt sorunu gibi açmazlar yaratmıştı. Askeri rejimle erişmeye çalıştığımız demokrasi arasında bir ara rejim işlevi gören ANAP iktidarı önceki dönemin bazı kısıntılarını "by-pass"la aşmaya çalışmış, toplumda bazı yenilikler de yaratmıştı, ama 12 Eylül'ün ördüğü dikenli tellere fazla ilişmemişti. İkisi de askeri rejime ve sonrasına muhalefet eden muhafazakar DYP ile kendince sosyal demokrat SHP klasik demokratik bir söylemle iktidara geldiler ve bu söylemi hükümet programına dönüştürdüler. Verili koşullarda, bu iki partiden daha ileri, daha radikal bir şey beklenemezdi. Gelgelelim, bundan daha azını yaparak başarılı olmaları da mümkün değildi.

İşte böyle bir genel çerçeve içinde, hükümetin programında söylediklerini yapmasını beklemeye başladık. Hâlâ bekliyoruz. Karman çorman olmuş ekonominin kısa sürede düzeleceğini, enflasyonun duracağını tahmin etmiyorduk. Öyle çok ileri bir demokrasinin kurumlarının oluşacağına da ihtimal vermiyorduk. Ama bu koşullarda vaad edilen klasik demokratik çerçevede bir yapılanma da yeterliydi. Oysa şimdi, sorun yanlız programın uygulanmaması değil; radyoların kapatılması gibi, doğuda durmayan baskılar gibi, vaadlerin tersini yapan uygulamalar da sorun olmaya başladı.

Böylece, hükümetin programı adına, hükümetin kendisine muhalefet etmek durumunda kaldık.

Türkiye'nin siyasetle ilgilenen bir yurttaşı olunca, insan vaadleri iskonto yaparak dinlemeye alışır. Ama bu kadarı fazla. Geçirdiği değişikliklerle eni konu "ayrımcılık güder" bir nitelik alan CMUK'tan başka bir şey yok elimizde. Demokrasi için elimizde başka bir şey yok, ama her türlü demokrasiyi engellemek üzere dört dörtlük bir anayasa var. Bu konuda da hükümet birçok şey söyledi ve hâlâ söylüyor. Ama konu somuta inince, en basit tadilat bile imkansız görünmeye başlıyor.

İşin kötüsü, asıl kötüsü, "bu hükümet yapamıyor, ama şu hükümet yapabilir" demenin güçlüğü. Bu ülkede belirleyici mücadele, sağla sol, laisizmle dincilik vb. arasında değil sanki; geçmişle gelecek arasında. Ve siyasi kadrolar geçmişe tutsak.

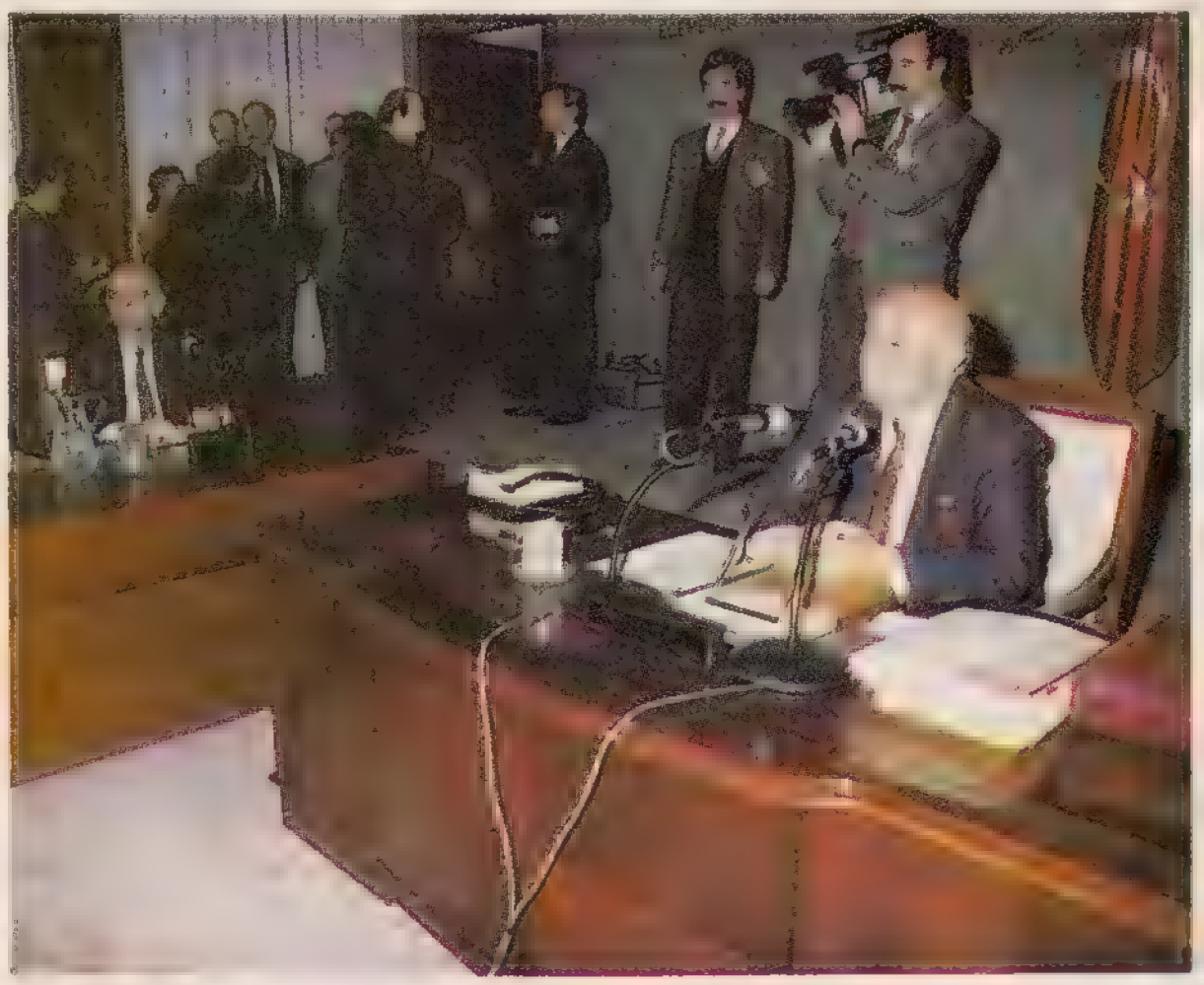

Kendi programını uygulamadığı için eleştirilen bir hükümet

Hem göze, hem kulağa

KLİP BÜYÜSÜ

Ender ERKEK

TV kanalı sayısının artmasından sonra programların kalitesi, rekabetin en önemli parçası oldu. Ünlü sanatçılar kanallar arasında paylaşıldı ama, sadece yüz görüntüsü ile şarkı söylemek modası geçmişte kaldı. Sanatçı, müzik ve klip üçlüsü, beyaz camın vazgeçilemez büyüsü haline geldi. Artık Türk firmaları da sanatçıların kasetlerini klip çekimsiz piyasaya sürmüyor, hiçbir masraftan kaçınmıyor. Ekranlarda 4 dakika yer alacak kliplerin çekimi günlerce sürüyor... Ortalama 100 milyon lira harcanıyor

Evinizde oturmuş televizyon seyrediyorsunuz, sevdiğiniz müzisyenin ilk kez duyduğunuz bir şarkısı. Değişik bir mekanda, farklı bir anlatımla gerçekleştirilmiş bir çekimle karşınızda sanatçı. Birden ilgi duyuyorsunuz şarkıya. Şarkı belleğinize kolayca yerleşiyor.

Müzik dilinde klip adı verilen, şarkının görüntülerle, belli bir senaryo ile, içinde biraz televizyonculuk, biraz sinema, biraz reklamcılık, biraz fotoğrafçılık ama çokça halkla ilişkiler ve promosyon bulunan bu yapım bizde çok eski değil. Oysa Batı ekranlarında yıllardır klip keyfi yaşanıyor. Klip olayı Türkiye'de üç-beş senelik bir maziye sahip. Önce TRT gerçekleştirmiş. Ancak özel televizyonların çoğalması ile artık plak şirketleri ve sanatçıların kendileri tarafından da yapılıyor. Sezen Aksu, artık her şarkısı için klip çekiyor. Öğrencisi Sertab Erener, "Sakin ol" klibinin senaryosunu kendi yazmış. Amaç şarkının anlatmak istediğini görüntüyle desteklemek, şarkının, dolayısıyla kasetin satış şansını arttırmak. Batı ülkelerinde her yıl en iyi klip ödülleri verilirken, klipler video kasetlerde disk veya kasetle aynı anda piyasaya sürülüyor.

İMÇ, diğer adıyla Unkapanı plakçılar çarşısı bu işe önce klip yaparak para kazanmak amacıyla başlamış. Ama sonraları klipten para kazanmak bir yana anlaşmalı şarkıcılarının satacağına inandığı kasetleri için ayrıca masraflar yapmaya başlamışlar. Yonca Evcimik'i müzik dünyamıza getiren ve "Abone" için her türlü yatırımı yapan adam olarak bilinen Özer Plakçılık sahibi Şahin Özer Yonca'nın yeni kasetindeki, albümle aynı adı taşıyan "Kendine Gel" için 140 milyon lira harcayarak klip yaptırmaktan kaçınmamış.

KARŞILIĞINI VERİYOR. Yine masraflı ve büyük prodüksiyon olarak gösterilen Emel'in "Faka Bastın" isimli şarkısı için de Şahin Özer 80 milyon harcamış ve karşılığını almış. 27 senedir plak ve kaset dünyasının içinde bulunan Şahin

Sinan Erkoç'un klibinin çekimi Şile'de yapıldı

Özer "Satacağına inandığım kasetlerdeki şarkılar için özel klipler hazırlıyor ve özel televizyonlara veriyoruz. Kimi parası çok, kasetinin satma şansı çok az olan sanatçıların ise kendi kliplerini kendilerinin yaptıklarını biliyoruz" diyor.

Müzik dünyamıza son yıllarda giren ve bir çok sanatçıyı bünyesinde toplayan Raks Müzik Yapım'ın ise yöntemi farklı, klipler konusunda. TRT ya da özel televizyonlara çekimler ve prodüksiyon konusunda yardımcı oluyor. Raks Müzik Yapım Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Ömer Rıza Çam "Yaptığımız kasetlerdeki şarkılardan canlandırmak istediğimiz iki şarkı seçer ve o şarkıların klipleri için elimizden geleni yaparız. Ayrıca değişik kanallara değişik şarkıları vermeye gayret ediyoruz. Önemli olan iş adamlığı. Klip'in kasetin satışına pozitif etkileri olduğunu biliyoruz. Şu anda ağırlıklı olarak 73 kuşağına sesleniyoruz. Onun için klipler dinamik görüntülerden oluşmalı ve sempatik olmalı" diyor. Ömer Rıza Çam çalıştıkları en başarılı yapımcı ve klip yönetmenleri olarak da TRT'den Ali Atakul, Kanal 6'dan Alpaslan Bozkurt, Show TV'den Samim Değer, İnter Star'dan Kahraman Afyonoğlu, HBB'den Mecit Beştepe ve Teleon'dan Mustafa Mayadağ'ı gösteriyor.

ATAKUL'UN PROGRAMI. Aslında TRT'de olsun. özel TV kanallarında olsun hemen hemen tüm yapımcı ve klip yönetmenleri TRT' okulunda yetişmiş. TRT'nin yetiştirdiği ve henüz özel kanallara kaptırmadığı Ali Atakul da başarılı yapımcı ve yönetmenlerden. "Güfteden Besteye", "Çizgi Ötesi", "90 Dakika" gibi programların yapımcısı. Şimdilerde de ayda bir ekranlarımıza gelen "25. Saat" isimli müzik eğlence programının yapımcısı ve yönetmeni. Kendi klibini kendisi çeken TRT'de yüzlercesini çekmiş. Klip deyince onun aklına şarkının anlatmak istediğini görüntüyle desteklemek geliyor.

Ali Atakul "Çok para harcanan değil, iyi düşünülen klip başarılıdır. Klip çarpıcı görüntüler içermelidir" diyor ve kliplerinde ateş, su ve kar gibi unsurları çokca ▶

kullandığını söylüyor.

En çok Yüksel Üzel için çektiği "Aynı Çatı Altında" isimli Türk sanat müziği şarkısının klibini beğenen Ali Atakul, son olarak Ankara'dan gelerek Sinan Erkoç'un yeni çıkan "Uykularım Delik Deşik" isimli kasetinden aynı adlı şarkının klibini çekti. İstanbul Şile de gerçekleştirilen çekimde Atakul gene zor doğa şartlarını mekan olarak kullandı.

UZUN ÇALIŞMA. Kameraman Çetin Önen, ses görevlisi Orhan Tamer, ışık görevlisi Mevlüt Dönen ile sunucu Sibel Şahin'i, sanatçı Sinan Erkoç, vokalistler Selim Çaldıran, Ezgi Üstün ve fotomodel Özgür Albayrak'la beraber Şile açıklarındaki bir kaya parçasının üstüne taşıyan Atakul, bu kaya parçasının üstünde saatlerce çalıştı. Yaklaşık 4 dakikalık bir süre ekranlarımızda kalacak görüntüler için ekip 8 saat çalıştı. TRT bu çekim için iki minibüsü ile kamera, ses ve ışık ekipmanlarını İstanbul'a taşıdı.

Bazen klipler evlerimizde olduğu gibi müzik ve sanat dünyamızda tartışmayı da beraberinde getiriyor. Bu tartışmalar o şarkının adını daha çok duyuruyor. Bunun en güzel örneği ise Ferdi Tayfur'un "Emmioğlu" isimli şarkısının klibi. Hemen her gece değişik bir kanalda karşımıza gelen klipte kullanılan gitar en çok konuşulan konu şu sıralar bu dünyada. Ferdi Tayfur'a göre şarkıda sözü geçen saz müzik aletlerine verilen genel ad.

Bazılarına göre ise klip ucuza ve dikkatsizce çekildiği için saz yerine gitar kullanılmış. Bir başka görüş ise Ferdi Tayfur'un hiç bir zaman hata yapmayacağı konusunda. Klipte saz yerine gitar kullanılması ise sadece "Emmioğlu"nu konuşturmayı amaçlıyor ve bunda da başarılı olunmuş.

Özel TV kanallarının çoğaldığı, şu anda kapalı olmalarına rağmen açılmaları beklenen yüzlerce radyonun bulunduğu ve pop şarkıcılarımızın mantar gibi bittiği ve kasetlerinin peynir ekmek gibi sattığı günümüz Türkiye'sinde klipler de artık yaşamımızın ve evlerimizde kurmaya çalıştığımız eğlence dünyamızın bir parçası. Artık televizyon ve müzik deyince akla hemen klip geliyor. Düz bir duvar ya da kötü bir dekor önünde yapılmış çekimleri hesaba katmamak kaydıyla tabii ki... ●

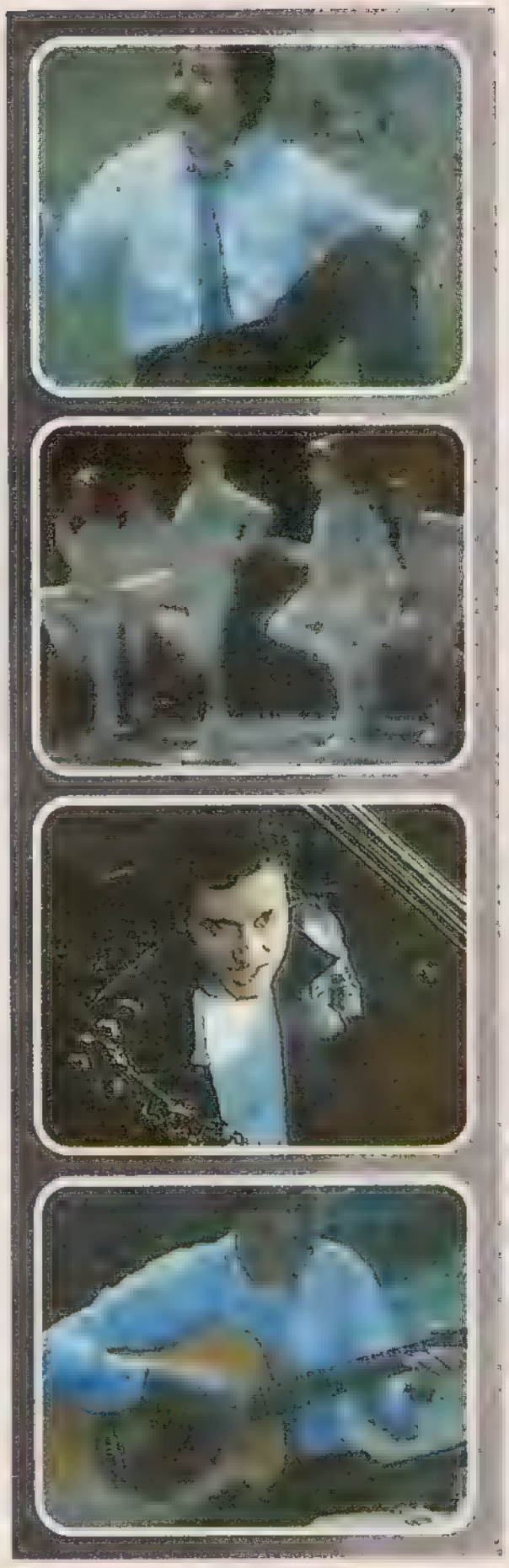

BİSİKLETLE YENİDEN TANIŞTIK

Türkiye'de bisiklet satışları artıyor; yeni modeller piyasayı kaplıyor

İcadından 245 yıl sonra, yani 1890'da tanıştı Türkler bisikletle. Fenerbahçe Kulübü, 1912'de ilk kez bir branş olarak bisiklet sporuna yer verdi. Ama bisikletin yayılması oldukça yavaş oldu. Türkiye'de bugün 1 milyon adet bisiklet [illegible] Kentlerde ayrı bisiklet yolları yok. Trafikte de taşıt yerine konmuyor. Ancak bu anlayış yavaş yavaş değişiyor

[illegible]

V[illegible] şım [illegible] manlı İmparatorluğ[illegible] ancak 245 yıl sonra, 1890'da geldi... [illegible]kı matbaanın 200 yıl aradan sonra ge[illegible]mesi gibi geç bir "keşif"ti bu bizler için. Sonra yavaş yavaş tanındı. Ama hiçbir zaman Batılı ülkelerdeki gibi itibar görmedi. Şimdi bisiklet, yeniden atağa kalkıyor. Beyaz eşya mağazalarında bisiklet reyonları değişik modellerle gö[illegible]tırırken, meraklılarını her yönde [illegible] eden galeriler açıldı... Artık [illegible] ve tatillerde bisiklet turla[illegible] hızla pedal çeviren insa[illegible]

[illegible] yeşil alan[illegible] [illegible]ca beton blokların, [illegible] [illegible]n ardından [illegible]

3 bisikletli şair

Şair, Turgay Gönenç 53 yaşında olmasına rağmen 47 yıldan bu yana pedal çeviriyor. "Bisikletin bence en önemli özelliği doğayla bütünleşmesi" diyen şair Turgay Gönenç, 6 yaşında başlayan tutkusunu; "Bu tutku önce kiralık bisikletlerle başladı. 1945'te kiralık bisikletin saati 20 kuruştu. 1951 yılında ilk Adler bisikletime sahip oldum. Sonra bir ralli bisikleti aldım. Çok pahalıydı. Adler 115 lirayken, o 195 liraydı. Bugün ise bir şehir, bir yarış, bir de dağ bisikletim var" şeklinde anlatıyor.

"Kentlerde gereğince yaşanmıyor. İnsanlar yürümüyor, yürüyemedikleri gibi iş kargaşasında ya da hep araçların içinde gün geçirmeleri yüzünden şehri gereği gibi yaşayamıyorlar.

Bisiklet ise insanı gerek şehir gerek doğayla bütünleştiren bir araç" diyen Gönenç'in en büyük üzüntüsü sevgisini paylaşacak insan bulamaması.

Türkiye'de bisiklete geç ilgi duyulmaya başlandı ama, ara çabuk kapanacağa benziyor. Çünkü, bisiklet sevgisi, doğa sevgisi ile paralel bir şekilde artıyor

60 milyonluk ülkemizde sadece 1 milyon kişi kullanıyor. Yani 60 kişiye bir bisiklet düşüyor. Ama, bir bisikleti iki kişinin kullandığı kabul ediliyor. Bu durumda bisiklete binenlerin sayısı yaklaşık 2 milyon. Oysa gelişmiş ülkelerdeki rakamlar inanılmayacak ölçülerde... Örneğin, -Çin'i özel konumundan dolayı bir yana bırakırsak- yanlız ABD'de 85 milyon kişi pedal çeviriyor...

DOĞAYA DÖNÜŞ VE BİSİKLET. "Motorlu araçlar park sorunu yaratıyor. Havayı kirletiyor, gürültü kirliliğine yol açıyor. Bisiklet kullandığımız zaman çevreyi kirletmediğimiz gibi spor da yapıyoruz. Ayrıca doğanın algılayabileceği en iyi araç bisiklet... Bir köye kadar etrafı görerek, doğanın içinde yolculuk yaparak gidin sonra bir süre konaklayın... Tüm bunlar için en güzel araç bisiklet değil mi?"

Bisiklete binmeyi yaşama biçimi olarak görenlerin ortak görüşü bu... Onlara göre, kentte her şey otomobiller için düzenlenmiş. Buna karşı koymanın en etkili yolu da bisiklete olan ilgiyi artırmak, bisiklet için de gerekli yol düzenlemelerinin yapılmasını sağlamak amacıyla çalışmak...

"PROFESYONEL"İ KEŞİF. Amerikan Trek bisikletlerinin bayisi Oral Ülkümen, pazarlamasının yanısıra bisiklet meraklısı bir çevreci. Ülkümen'e göre Türkiye'de bisiklet profesyonel olarak 3 yıl önce keşfedildi. Türkiye'de bisikletin ilgi görmeye başlamasının çevre bilincinin artmasıyla paralel gittiğini belirten Ülkümen, "Dağ bisikletleri (mountain bike) kırlarda, dağlarda olduğu kadar şehir içinde de kullanılıyor. Çünkü Türkiye'nin engebeli karayolları ancak bu dağ bisikletleriyle aşılabiliyor. Dağ bisikletleri vites özellikleriyle de yokuşlarda bü-

yük kolaylık sağlıyor. . Türkiye de 3 yıl öncesine kadar bu tür bisiklet yoktu. Ama insanlar çevreye ilgi duymaya, onu araştırmaya yönelince üstün vasıflı mountain bike'ı keşfettiler" diyor.

Günümüzde işadamlarının bile sabahları bisiklet sporu yaptığına dikkat çeken Ülkümen, Türkiye'de uzun yola bisikletle çıkanların sayısının arttığını belirtiyor ve buna kanıt olarak da uzun yol çantalarının satışının artmasını gösteriyor. Türkiye'de bisiklet alıcılarının henüz bilinçli olmadığı kanaatinde olan Ülkümen şöyle konuşuyor: "Geçen yıl Türkiye'de tüm markalardan toplam 400 bin bisiklet satıldı. Bu rakamın yüzde 99'unu standartların altında kalan kalitesiz diyebileceğimiz bisikletler oluşturuyor. Bisiklet alıcısı halen ne alacağını, hangi markayı tercih edeceğini bilmiyor. Bunun en önemli nedenlerinden birisi Türkiye'de bu işi bilen satıcının az olması."

"BİSİKLET OYUNCAK DEĞİLDİR". Bisiklet'in Türkiye'de oyuncak olarak gö- ▶

Türkiye'yi pedallayan emekli öğretmen

Ali Özdemir emekli öğretmen. Beldesan'ın özel olarak yapıp hediye ettiği ART 725 modeli bisikletiyle Türkiye karayollarında tam 6 bin kilometre pedal çevirip 19 ili ziyaret etmiş. 55 günde tamamladığı bu turu sırasında kamuoyundan büyük ilgi görmüş. Yeni hedefi "dışa açılmak". Özdemir Avrupa'yı bisikletle dolaşmayı çok istiyor. Cebelitarık'tan İspanya'ya giderek tüm Avrupa ülkelerini bisikletiyle geçme hayalini kuruyor. Ancak Türkiye turunda 5 milyon lira harcadığını, Avrupa turunda ise çok daha fazlasının gerekli olacağını söyleyen Özdemir, 30 yıl önce ilk öğretmen maaşıyla aldığı bisikletin heyecanını bugün de duyuyor.

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ?

- [illegible] ti 1463 yılında Le[illegible] ci'nin pedal ve diş[illegible] dizayn ettiğini,
- [illegible] inde otomobil[illegible] bisiklet olduğunu,
- [illegible] t kullanmanın otomobil kullanmaktan zor olduğu[illegible],
- İyi bisiklet kullananların otomobili de iyi kullandığını,
- Avrupa ve ABD'de binlerce kilometrelik bisiklet yolu olduğunu,
- Çin, Tayvan, Pakistan ve Vietnam gibi ülkelerde bisiklet kullanımıyla büyük ölçüde yakıt tasarrufu gerçekleştiğini,
- ABD'de 85 milyon insanın bisiklete bindiğini; 1988 yılında 12 milyon 600 bin adet bisiklet satıldığını,
- Türkiye'de bisiklet kullanan yaklaşık 600 bin kişinin yılda tahminen 200 milyar liralık yakıt tasarrufu yaptığını,
- Dünyanın en modern ordularından birine sahip İsveç'de 3 bin bisikletçiden oluşan 3 alaylık bisikletli piyadelerin günde 100 kilometre yol alabildiklerini,
- "Bisiklet futbolu" adıyla uluslararası turnuvalar düzenlendiğini,
- Birçok turizm firmasının ülke turlarını bisikletle yaptığını.

Bisiklet[illegible] şehir içinde binmek için uygun yol bulmak zor. Bisikletseverler bir yandan doğayı [illegible] ediyor, bir yandan kendilerine yol tahsis edilmesi için çaba sarfediyor

Artık Floryalılar da seviyor...

OKTAY ANKIN NOKTA

Prof. Dr. Alaattin Akçasu, 75 yaşında... Bisiklet tutkunlarından... 1932 yılında henüz ilkokul sıralarındayken babasının aldığı bisikletle dolaşmaya başlayan İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi emekli öğretim üyesi Prof.Dr. Alaattin Akçasu için bisiklet bir tutku olmaktan öte sağlıklı yaşamın ana ilkesi... Türkiye'de dolma tekerin mucidi olan Akçasu bu buluşunu, "İkinci Dünya Savaşı sırasında her şey gibi bisiklet lastiği de bulunmaz olmuştu. Bu yüzden lastik bulamadım ben de. Tekerleri 4 yerinden delip talaşla doldurdum ve ıslattım. Böylece bisikletimi bir kenara bırakmak zorunda kalmadım" diye anlatıyor.

Her sabah Florya sahillerinde en az 25 kilometre yapan Akçasu, çevre sakinlerine örnek olduğunu ve bisikletlilerin sayısının giderek arttığını söylüyor. Ona göre sağlığını ve çevresini düşünen herkes bisiklete binmeli...

[illegible]düğünü trafikte [illegible] ile konmadığını söyleyen "Yeşil Bisiklet" adlı mağazanın sahibi Gürsel Akay da oldukça dertli. Akay [illegible] bisikletleriyle trafiğe çıkmaktan korkuyorlar, çünkü onları araç olarak kabul eden yok gibi... Oysa Avrupa ülkelerinde bisiklet oldukça saygın bir ulaşım aracı. Üstelik kısa mesafelerde bisikletin en hızlı araç olduğu da kanıtlanmış durumda. Vapurlarda bile motosikletlere araç muamelesi yapılırken bisikletlere yük statüsünde bilet kesiliyor" diyor. Gürsel Akay, yıllar önce kaldırılan bisiklet ehliyeti uygulamasını da eleştiriyor. Ona göre bisiklet bir araçtır ve bu çerçevede değerlendirilmelidir. Bisiklet sporuna olan tutkusu yüzünden adı "Bisiklet Gürsel"e çıkan Gürsel Akay, son

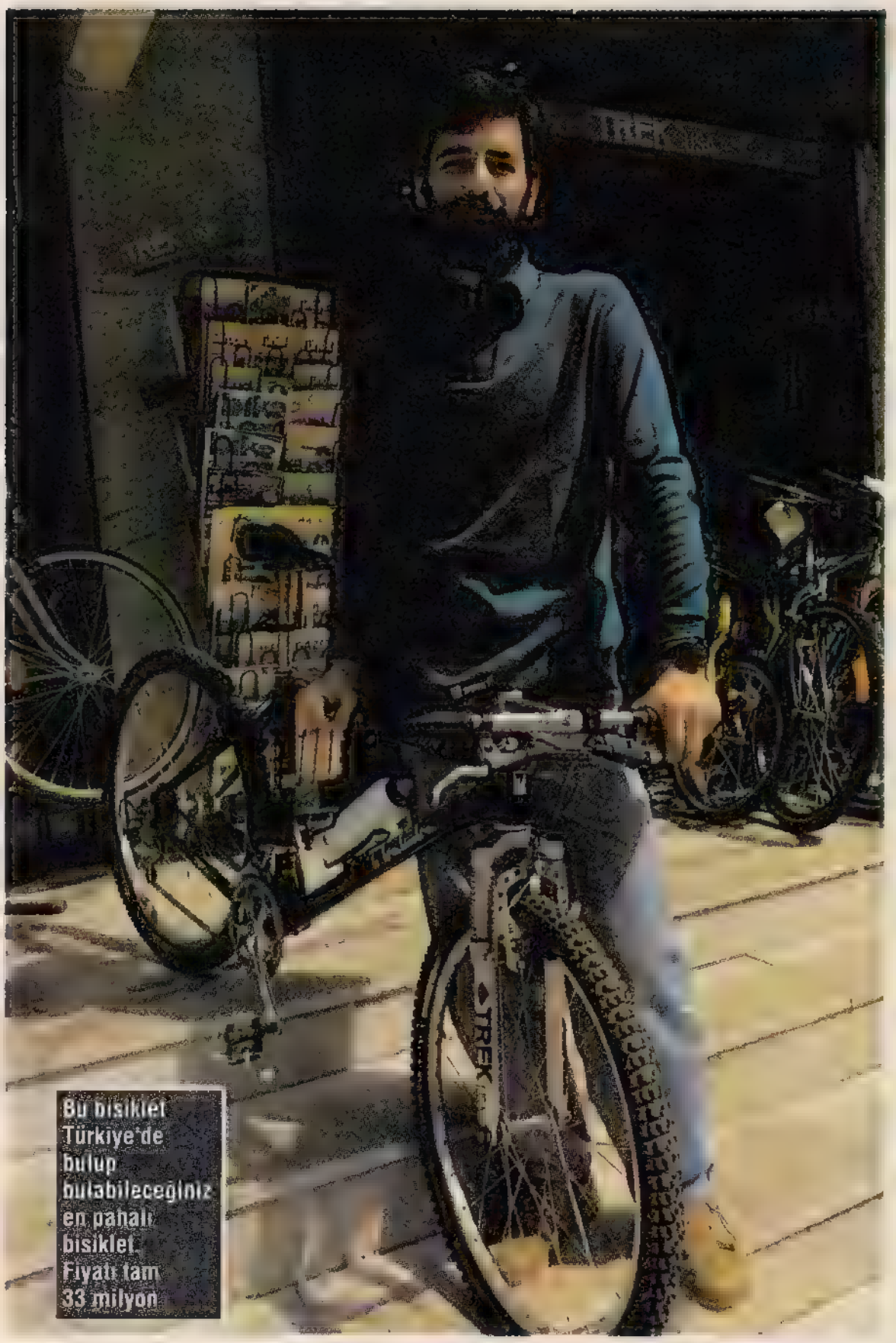

MARKALAR VE FİYATLAR

TREK	
800 Sport Trail (MTB)	4.530.000
830 Performance (MTB)	5.720.000
850 SHX Performance (MTB)	7.670.000
2300 ABT Composite Race (Road Bike)	17.500.000
9500 Dual suspansiyon (MTB)	33.470.000
BELDESAN	
Flamingo	2.400.000
Colorado	3.450.000
Rabit (14 vites)	3.350.000
Spader (18 vites)	2.250.000
BIANCHI	
Aspid (18 vites)	1.900.000
Thomisus (21 vites)	3.650.000
Areneus (21 vites)	8.450.000
NTH (21 vites)	9.250.000
BİSAN	
Toros	1 925 000
ART 710	2 625 000
ART 720	3 115 000
ART 725	3.775 000
SARDA-İTEK	
2611 (18 vites)	2.748.000
2621 (21 vites)	3.000.000
2608 (12 vites)	1.920.000
2609 (18 vites)	2.490.000

yıllarda bisiklet satışlarının arttığına da dikkat çekiyor. Bunu, insanın özüne, yani doğaya dönüşü olarak değerlendiriyor. Çünkü bisiklet yeşil bir araç, çevresine, topluma saygılı. Gürültü çıkarmıyor, havayı kirletmiyor park sorunu yaratmıyor, insana spor yapma imkanı sağlıyor...

"Bisikleti yaşam biçimi haline getiren insanların sayısı son derece az. Ancak bu sayı her geçen gün biraz daha artıyor" diyen Gürsel Akay, bisiklet satışı ve tamirinin yanısıra hafta sonları bisiklet turları düzenliyor. Bu arada Akay, kentlerde bisiklet yollarının olması gerektiğini belirterek, "Bu konuda da bir imza kampanyası başlattık. Yakında bisiklet sevdalılarıyla yerel yönetimlerin kapısını çalıp yardım isteyeceğiz" diyor.

AVRUPA'DA BİSİKLET KULLANIMI

Ülke	Nüfus	Sayı	(%)
Hollanda	15	10.4	70
Fransa	56.3	19.7	35
İtalya	57.5	20.2	35
Almanya	79	15.8	20
İngiltere	57.2	8.6	15
Türkiye	60	2	3

Nüfus ve sayı, milyon ile ifade edilmiştir.

"BOĞAZ YOLU BİSİKLETE AÇILSIN". Gürsel Akay, Bostancı-Maltepe arasındaki İstanbul'un tek bisiklet yolunun standartlara uygun olmadığı gibi çeşitli tehlikelerle dolu olduğunu belirtiyor. Bisiklet yolu üzerindeki mazgalların bisiklet tekerlerini içine aldığını, çalınan mazgallar yüzünden de bir çok bisikletçinin çukurlara düştüğünü söyleyen Akay, Boğaz yolunun bisiklete açılması için de bir kampanya başlatacaklarını ifade ediyor. Bu kampanyada, Boğaz yolunun her hafta pazar günü 09.00-12.00 arasında araçlara kapatılıp bisikletlere açılması öneriliyor.

Bisiklete olan ilginin artması ile Türkiye'de bir de yeni sektör oluşmuş durumda. Profesyonel rehberler eşliğinde turlar düzenleyen bazı firmalar bisiklet severleri, doğa ile buluşturuyor. Bu sektörün, profesyonel olarak başını Alternatif Turizm, amatör olarak ise Yeşil Bisiklet ve Velespid çekiyor.

Fransa'da restorasyon eğitimi görürken yazları Türkiye'ye gelerek mağaracılık ve rafting yapmaya başlayan Sami Çirput da bunlardan biri... Sami Çirput, haftanın belirli günlerinde düzenlediği turlarla meraklılarını bisikletleriyle birlikte doğaya götürüyor. Tabii bu arada önce bisikletlerin teknik kontrolleri yapılıyor. Bisiklete binmenin, bisiklet kullanmanın incelikleri anlatılıyor. Tüm bunların sonunda ise pedallara basılıyor... ▶

bir parayı gözden çıkarması gerekiyor.

YÜZ KİŞİDEN ÜÇÜ... Bisiklet kullanımı bir çok ülkenin nüfusuna oranlandığında oldukça yüksek yüzdeler ortaya çıkıyor. Türkiye'de ise bu oran oldukça düşük. Bisiklet kullanan insan sayısı yaklaşık 2 milyon ve bu rakam nüfusun sadece yüzde 3'ü. Rakamlar ümit verici olmasa da bisiklet sanayii, potansiyel tüketiciyi gözönüne alarak geleceğe daha endişesiz bakıyor. 93 sezonunda 600 binin üzerinde bisikletin satılması hedefleniyor.

Türkiye piyasasında bisiklet üreten sadece iki yerli firma bulunuyor: Beldesan ve Bisan. Key şirketler grubunun markası olan "Bianchi"nin üretimi ise oldukça yeni. İtalyan firma Bianchi ve Key şirketler grubunun yaptığı ortaklıktan sonra ortaya çıkan firma ise Biankey... Bugüne kadar İtalya'dan ithal edilen bu marka, yıllık 500 bin üretimiyle pastadan büyük bir pay almayı amaçlıyor. Üstelik üretimin yüzde 85'ini Türki Cumhuriyetler, Körfez ülkeleri, Yunanistan ve Rusya gibi ülkelere ihraç etmeyi hedefliyor. Yeniden dizayn ettiği Spillone'ler (iki kişilik bisiklet) ile de dikkat çeken Biankey bir dönemin romantizmini yeniden getiriyor...

BİSİKLET PAZARINDA REKABET. Beldesan ve Bisan ise rekabet ortamını daha da arttırarak piyasaya oldukça yeni ve renkli ürünler sunmaya başladılar. Özel-

YEŞİL TURLAR

Bisikletinizle yeşil turlara katılmak isterseniz arayabileceğiniz telefonlar (İstanbul)

Alternatif Turizm:
345 66 50-349 84 19
Velespid:
337 96 60- 345 77 50
Yeşil Bisiklet:
363 58 36

İyi bir bisiklet nasıl olmalı?

1- Bisiklet, sürücüsünün boyuna uygun olmalı. Bisiklet kadrosu (gövdesi) ve bacak arasında en az 3-4 cm bulunmalı.

2- Bisiklet aksamı su borusundan değil kaliteli malzemeden yapılmış olmalı. Hafif olan alüminyum, "crom moli" gibi malzemelerden yapılmış bisikletler tercih edilmeli... Bu yüzden 13-14 kilonun üzerindeki bisikletler yeğlenmemeli.

3- Haraketli aktarma donanımı, yani vites, göbekler, dişliler, takım olarak iyi bir marka olmalı. Vites sayısı arttıkça bozulma oranı artmaz. Kötü vites 3 dişliden de oluşsa bozulur.

4- Tercih edilecek jantlar alüminyum olmalı. Demir jantlarda ise sürtünmeden dolayı aşınma meydana gelir. Bu yüzden nikelajlı bu grupta demir jantlar tercih edilmeli. Ayrıca jantların ince olması çeşitli avantajlar da sağlar.

5- Frenler güvenilir olmalı. Frenler seçilirken fren pabuçlarının konumlarının dört yöne ayarlanabilir olmasına dikkat edilmeli...

6- İyi bisikletin parçaları elle ayrılabilmeli. Bisikletin tekerleklerinin ve frenlerin yerinden sökülmesi, sele ve direksiyon ayarı kolaylıkla el ile yapılabilmeli.

Şeytan arabası

Bisiklet, spor faaliyetlerinden biri olarak 1912 yılında Fenerbahçe Kulübü'nde yerini buldu. Ancak bisikletin Türkiye'ye gelişini ilk kaleme alan yazarlardan biri olan Refik Halit Karay'ın, "Deli" adlı kitabındaki anlatısı şöyle:

"İlk adı velosipet idi. Velo, Latince çabuk anlamına gelir. Ötekini bilmiyorum ama İtalyanca ayak anlamına gelen bir kelimeden alınmış olsa gerek. Meraklıları asri bir isim olan 'Pediküre' müracaat ede buyursunlar. Mamafih işbu aletin zebanyedi, velespit, filispit ve lakabı ise şeytan arabası idi."

Bisiklet Federasyonu ilk Başkanı Muvaffak Menemencioğlu'nun araştırmalarına göre ise ilk bisiklet yarışı 1897 yılında Selanik'te yapılmış. Pisti toprak yapılı, yüksek virajlı ve tribünlü veledromdaki yarışlara çok sayıda yarışmacı katılmış. İlk yarışlara katılan yabancı isimlerin arasında ilk dikkati çeken Türk ise Enver Paşazade Bey olmuş...

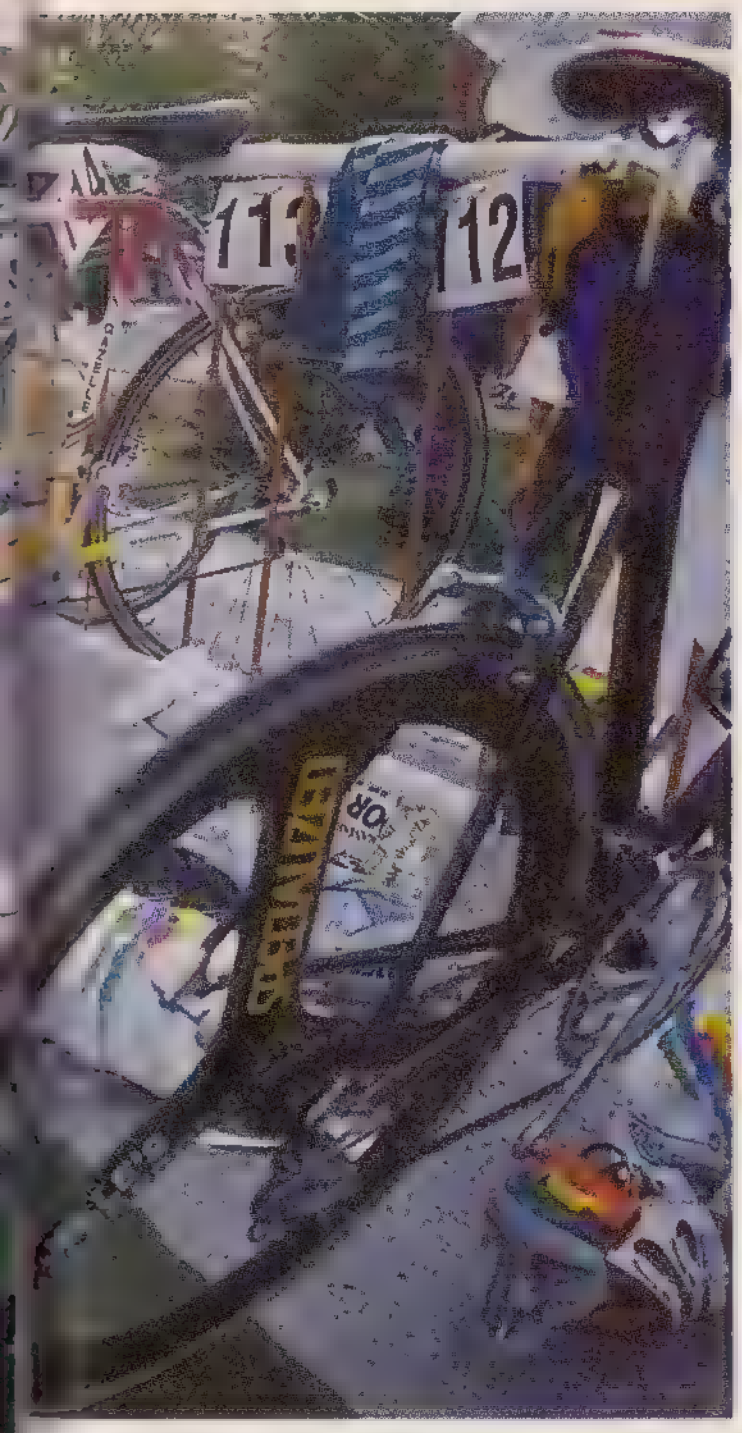

likle dünyanın önemli markalarının tümünde kullanılan Shimano vites gruplarının çeşitli tiplerinin kullanıldığı modellerini Avrupa'daki benzerleri ile aynı çekicilikte sunan Beldesan, Mountain Bike modellerine ağırlık veriyor. Piyasa payı yüzde 31 olan Beldesan, Ocak ayında piyasaya 7 yeni bisiklet modeli çıkardı. Geçen da yıl 450 adet bisiklet ve moped, 9 milyon adet amortisör üretti.

Fosforlu lastiklerle bir çıkış yaparak reklam kampanyası başlatan Bisan ise 93 sezonunda oldukça hızlı giriyor... Bisan, tıpkı Beldesan gibi mountain bike modellerinde oldukça iddialı... Kullanılan alaşımlardan aksesuarlara kadar yeni modellerini baştan sona değiştiren Bisan, bir yandan da rakip firmalar ile yarışacak değişik modellerin hazırlıklarını sürdürüyor.

Türkiye'de oluşan bisiklet piyasasında yerli firmalar olduğu kadar yabancı kökenli firmalar da söz sahibi olma savaşı veriyor. Türk firmalarla savaşı kızıştıran firmaların başında Uzak Doğu kökenliler geliyor. Yerli firmalar 92 sezonunda 150 Uzak Doğu kökenli bisikletin piyasaya girdiğini söylerken bu ürünlerin servisi olmayan kalitesiz ürünler olduğunu ileri sürüyorlar ●

Velespor
BIKE SHOP & SERVICE

BAĞDAT CAD., RÜŞTİYE SK. NO. 30 , 81030 KIZILTOPRAK-İSTANBUL
TEL. 1-337 96 60 FAX. 1-345 77 50

Kaçak yapılar, doğayı sevenlerin

BOĞAZ'IN

İhbarı sonucu saptanıp yıkılıyor

SULTANI

FOTOĞRAFLAR: FERHAT ATALAY / NOKTA

Sorunları, sevinçleri ve zaaflarıyla Boğaz'ın tek patronu... Göreve gelir gelmez çalıştığı kadroyu değiştiren ve kadın ağırlıklı bir ekip kuran Boğaziçi İmar Müdiresi Sultan Pınar, mevcut yasaya rağmen Boğaz öngörünüm bölgesinde kaçak yapılaşmayı yüzde 80 oranında durdurduğu inancında. Bu konuda en büyük yardımcısı, Boğaz'a aşık İstanbullular. Onların ihbarlarıyla denetimlerin daha sıkı yapıldığını söylüyor

Miyase İLKNUR

İki erkek müdürden sonra Boğaziçi İmar Müdürlüğü'nde kadın müdür denemeye kalkışan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Nurettin Sözen'e herkes "çıldırmış" gözüyle bakıyordu. Öyle ya, kaçak yapıları engellemeye kalkışanı rüşvet teklifi, küfür, hatta kaba kuvvet bekliyordu. Eh, bunlara karşı koymaya bir kadının ne fiziki ne psikolojik gücü yeterdi. Büyükşehir Belediyesi'nde böyle düşünenlerin sayısı hiç de az değildi. Ancak Başkan Sözen kararlıydı. 20 Ekim 1991 genel seçimleri nedeniyle "iktidar boşluğu"ndan yararlanan açıkgözler Boğaz'ın kalan son yeşilliklerine de yeşillenmişlerdi. Boğaz'ı kurtarmak için ciddi bir çalışma gerekiyordu.

Sözen, kendisine danışmanlık yapan mimar Sultan Pınar'ı bu göreve atadı. İlk günler tehditler, göz korkutmalar nedeniyle Sultan Hanım'ın gerek ev gerek iş telefonu adeta kilitlenmişti. Her denetime ve yıkıma gidişte taş ve sopalarla, hatta silahlı kabadayılarla karşılaşıyordu. Bu durum Sultan Pınar'ı değil ama, bağlı olduğu Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Prof.Dr. Mete Tapan'ı tedirgin etmiş olmalı ki, yanına bir erkek yardımcı almasını önerdi. Kendinden emin her işkadını gibi Sultan Pınar da bu teklifi duymazlıktan geldi. O daha ▶

çok hemcinsleriyle çalışmayı yeğliyordu. Hızla kurduğu kadrosunun yarıdan çoğunu kadınlar oluşturdu. Ve işe başladı...

"BOĞAZ, BODRUM GİBİ OLMASIN". Göreve gelişinin üzerinden 1.5 yıl geçti. İnatla direniyor Sultan Pınar. Neye karşı mı? Kendisine biçilen süreye karşı tabii. Erkek iki müdürün de kendi istekleriyle görevi bırakmalarından sonra yerine gelen bir "eksik etek"in en fazla iki ay dayanacağını düşünenler yanıldı. İlk aylarda sıkıntılı günler geçirdi Sultan Hanım. İki çocuk annesi bir kadın olarak eve gece yarıları gitmek, hayatında duymadığı küfürlere ve hakaretlere maruz kalmak, hepsinden önemlisi eşine ve çocuklarına karşı sorumluluklarını gereğince yerine getirememek.

Bütün bunlar ağırına gidiyordu elbet. Ancak "beceremedi, bir kadının yapacağı iş değil bu; biz demiştik canım, iki erkeğin beceremediği işin üstesinden bir hatun mu gelecek?" diyenlere karşı direnmeyi bir kadınlık onuru saydı. Üstelik hepsinden öte Boğaz'ı korumayı neredeyse olanaksız kılan mevcut yasaya rağmen...

Boğaziçi İmar Müdiresi Sultan Pınar'ın eşi Sabahattin Pınar da meslekten. Mimar yani. Görevi ilk teklifte reddeden Sultan Hanım'a bunu kabul etmesi için ısrar edenlerin başında geliyor. Uzun süre çalıştığı Mimarlar Odası İstanbul Şubesi'ndeki yönetici arkadaşlarının da kocası gibi düşündüğünü görünce ikinci kez gelen öneriyi çekine çekine kabul ediyor. Göreve başladığından bu yana ne zaman görevi bırakmaktan söz etse karşısına ilk olarak eşi çıkıyor. Bir de 12 yaşındaki oğlu.

"Önceki yaz Bodrum'a tatile gitmiştik. Gezdiğimiz yerlerdeki çirkin yapılaşmayı görünce eşimle yitip giden güzelliğe hayıflanıyor, beton yığınlarının Bodrum'u tükettiğini söylüyorduk. Oğlum, demek bizim bu konuşmalarımızdan etkilenmiş olacak. İş nedeniyle moralimin bozuk olduğu bir gün görevi bırakacağımı söylediğimde eşimden önce oğlum atılıp, bırak da Boğaziçi, Bodrum gibi beton yığını olsun öyle mi? Bunu mu istiyorsun anne, diye sorunca pek şaşırdım. Bence, yeni nesil doğaya bizden daha duyarlı."

KAÇAK YAPI YÜZDE 80 DURDU. Peki 1.5 yıl inatla sürdürülen bu zor görevin sonucunda Boğaz, yağmacıların elinden kurtuldu mu? Sultan Pınar'a göre mevcut yasaya rağmen Boğaz'ın öngörünümünde kaçak yapılanmayı önlemede yüzde 80 mesafe kaydedildi. Mevcut yasanın kaçakları engellemede yetersiz kaldığını sık sık vurguluyor. Kaçak bir yapıya karşı prosedür şöyle işliyor: Önce tesbit yapılıyor, sonra encümene yazı yazılıyor ve 15 gün bekleniyor. Bir 15 gün de vatandaş kaçak yapısını kendisi yıkar diye bekleniyor. Ancak bu sürede atı alan Üsküdar'ı geçiyor. Hazır beton sayesinde bir ayda bir apartman bitirmek bile olası.

"Yasayı, vatandaşlar da bizim kadar iyi biliyor. Boğaz'da inşaat yapanda para çok. Hazır betonla işini çabucak bitiriyor. Yasaya göre para cezası yok. Eyüp gibi bir yerde çalıştım. O bölgede en ufak bir ilave kaçakta bile 50 milyon 10 milyon para cezası kesiliyordu. Burda mahkeme neticelerine bakıyoruz, bir iki kat çıkmış adam 1.5 milyon lira ceza çıkmış. Hapis cezası deniyor. Ben hiç hapis yatanı görmedim, duymadım".

"Boğaz'ı seven herkese sesleniyorum. Bizim elimizdeki kadro ile her yere ulaşmamız mümkün değil. Lütfen kaçak yapıları bize ihbar edin. Ağaç kesenleri ruhsat almadan kat çıkanları, eklemeleri bize bildirin."

GİZLİ DOSYALARA ARŞİV. Bütün amacı iyi bir arşiv yapmak. Şimdiden başlamış arşiv kurma çalışmaları. Dosyalar zimmetli. Kendisi dahi zimmetli alıyor. Bunun gerekçesi de yıkım yaptıkları yerlerde, rüşvetle sağlanan belediyeye ait gizli dosyalarların ele geçmesi. Yıkımlarda Emniyet'in gerekli yardımı zamanında vermeyişinden yakınıyor Sultan Hanım. Bir büyük amacı daha var. Hazine, Vakıflar ve Belediye'ye ait kamu arazilerini tesbit edip ağaçlandırarak yağmalanmasını engellemek ve kamuya açmak. Öngörünüm bölgesinde zimmetleme usulü ile sıkı bir denetim ağı kurduklarını vurgulayan müdire hanımın en büyük yardımcıları muhbir vatandaşlar.

"Göreve gelir gelmez yaptığım ilk işlerden biri kadromu değiştirmek, diğeri de şikayetler için bir büro kurmak oldu. 263 31 31 numaralı telefonu şikayetlere ayırdık ve basında duyurduk. Gerçekten de vatandaşlar duyarlı davranıp kaçak yapı yapanları şikayet ediyor. Memurlarımız derhal denetime gidiyorlar. Bazı şikayetler için bizzat ben denetime gidiyorum. Şikayette bulunan vatandaşın kapısını çalıp gerekli bilgiyi alıyorum. Yerinde inceleme yapıyorum. İhbar eden vatandaş konuyla bizzat benim ilgilendiğimi görünce memnun oluyor. Ben de onların ihbarlarından son derece memnunum. Boğaz'ı seven herkese sesleniyorum. Bizim elimizdeki kadro ile her yere ulaşmamız mümkün değil. Lütfen kaçak yapıları bize ihbar edin. Ağaç kesenleri, ruhsat almadan kat çıkanları, eklemeleri bize bildirin."

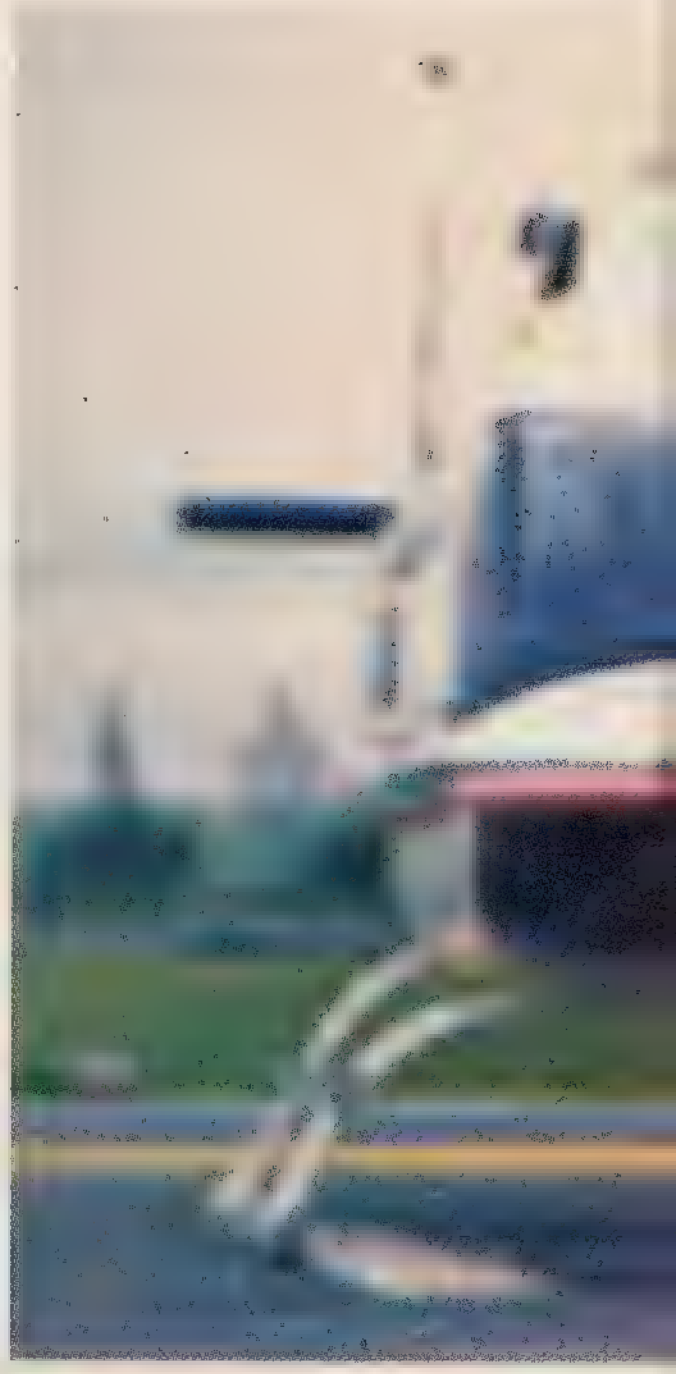

BOĞAZ'IN ARKA YAKASI MAALESEF. 1980 sonrasında askeri yönetim tarafından çıkarılan ve Boğaz'ı SİT alanı ilan eden yasanın öngörünüm ve arkagörünüm olarak ayırdığı sınırlar birçok kişiyi çelişkiye düşürüyor. Nasıl düşürmesin ki? Boğaz'a hakim bir tepe yamacı ve üstünde mantar gibi inşaatlar. Sultan Hanım'a bunu ihbar ettiğinizde "maalesef biz oraya bir şey yapamayız. Orası arkagörünüm" cevabını alıyorsunuz. Ancak mevzuat böyle. İşte Kavacık'taki kooperatif inşaatları, işte Poligon ve Maden Mahallesi'ndeki Boğaz'a hakim tepelerin üstü. Buraları ilçe belediyelerin sorumluluk alanına giriyor. Arkagörünüme giren inşaatlara karşı birşey yapmadığı için Sultan Hanım, öfkeli vatandaş-

ların hışmına uğramaktan yana dertli:

"Geçenlerde bir vatandaş telefon edip bir ihbarda bulundu. Yerine bizzat gidip gördüğümüzde inşaatın arkagörünüm bölgesinde kaldığını saptadık. O nedenle bir şey yapamadık. Ertesi gün bir daha telefon etti şikayet sahibi. Benim neden yıkamadığıma dair gerekçelerimi dinlemeyip ömrümde duymadığım küfürler yağdırdı bana. Gözümde yaşlar fışkırdı. Hıçkırarak ağladım. Arkadaşlarım beni zor sakinleştirdi. Ancak yasa yanlış ve yetersiz yapılmış. Vatandaş da haklı ben de. O nedenle hazırlıkları sürdürülen yeni yasanın acilen çıkarılması gerekiyor. Sarıyer şu anda çok kötü durumda. Öngörünüm bölgesinde inşaatlar yüzde 80-90 oranında durdu. Ancak arkagörünüm bir felaket."

HUYSUZ VE TATLI KADIN. Söz hazır Sarıyer'den açılmışken değinmeden edemiyoruz. Sarıyer'de belediyenin gözyumduğu, bu arada belediye meclisi üyelerinin inşaatlarından sözediyor ve öngörünümde kalan kaçak inşaatlardan dolayı kendisine siyasi baskı yapılıp yapılmadığını soruyoruz. Siyasi kimliği olanların kaçak yapıları nedeniyle ilk zamanlarda bazı baskılar yapıldığını ancak sonradan bu baskıların durduğunu söylüyor. "Ya da geliyordur ama Başkan Sözen bana yansıtmıyordur" diyor.

Boğaz'ın Sultanı'na "İşbaşında iken kendinizi nasıl görüyorsunuz?" diye soracak olduk; yanıt vermeden önce epey güldü.

"Dışarıdan çok nemrut, aksi ve huysuz göründüğümü biliyorum. Sanırım işimden dolayı böyle bir imaj sergiliyorum. Nemrut görünmek için özel bir çabam yok. Ancak benim görevimi ifa etmem birçok kişinin çıkarlarına dokunuyor. Böyle görünmem çok doğal. Ancak gençler bizi çok tutuyor. Allah'tan gençlerimizin büyük bir kısmı çevreci. Bu arada yasalar çerçevesinde inşaat yapan bazı vatandaşların müdürlüğümüzde beni görünce şaşıranları da oluyor. 'Sizin için huysuzdur, demişlerdi ama tatlı bir hanıma benziyorsunuz' diyenler çıkıyor."

Peki bu tatlı sözlerin yanında "güzel teklif" yapanlar da çıkıyor mu dersiniz? Şöyle spor bir araba ya da Boğaz'a nazır bir daire belki bütün bunları karşılayacak kadar para. Neden olmasın? Bir çırpıda insanlara milyarlar kazandıracak ya da kaybettirecek bir makamda görev yapıyor. Biz kendisinin yalancısıyız, bugüne değin yemek daveti dışında hiç rüşvet teklifi almamış. Oysa biz randevu saatinde müdürlüğe gelip de kapıdaki Mazda, Toyota ve Opel Vectra marka çok sayıda arabayı görünce bu müdürlükte çalışmanın oldukça avantajlı bir iş olduğunu düşünmüştük. Bunu kendisine anlattığımızda gülerek, "memurluk yaparak ev araba sahibi olmak imkansız. Eğer mimar olan kocam üç yıl Libya'da görev yapmasaydı biz hâlâ 50 metrekarelik evde oturmaya devam edecektik" diyor.

AİLEYE AYIRACAK ZAMAN YOK. Mal mülk konusunu kendisi açınca neleri var neleri yok sorduk. Beşiktaş'ta 90 metrekarelik bir evleri bir de otomobilleri varmış. Eşinin Libya'daki birikimleri ile alınmış hepsi. Bir daireleri daha varmış ama eşi inşaatçılığa başlayınca sermaye olsun diye satmış.

Sultan Pınar'ın en büyük şikayeti kendisine ve biri 6, diğeri 12 yaşında olan çocuklarına zaman ayıramamak. Emekliliğine bir yıl kalmış. Yapmak isteyip de yapamadıklarını bir yıl sonraya saklıyor. Sosyal yaşamının öldüğünden söz eden müdire hanım en son iki yıl önce bir arkadaşının "emrivakisiyle" çok sevdiği sinemaya gittiğini belirtiyor. Biz özel yaşamını deşmek istedikçe o sözü Boğaz'a ve imar konusuna getiriyor. 1951 Ceyhan doğumlu. Maraşlı bir baba ile Malatyalı bir ananın kızı. DGSA Mimarlık Yüksek Okulu'nu bitirmiş. Hem okuyup hem çalışan öğrencilerden. Gece öğrenimi görmüş.

GÖNÜL RAHATLIĞIYLA EMEKLİ OLMAK İÇİN... Memuriyete 1972'de vergi dairesinde başlıyor. Belediyeye ilk adımını memur olarak 1975'de atıyor. Üç yıl sonra okul bitiyor. Bu arada siyasi dava arkadaşı, kendisi gibi dernekçi Sabahattin Bey'le 1979'da evleniyor. Bir yıl sonra ilk çocuk, 7 yıl sonra da ikinci çocuk dünyaya geliyor. Bir yandan iki çocuğun yükümlülüğü öte yandan 1980 sonrasında görev yaptığı Şişli Belediyesi'nde frekanslarının uyuşmadığı müdürü yüzünden istifa ediyor. Bir süre ev hanımlığı yapıyor. Ne zamana kadar? SHP yerel yönetimlerde iktidar oluncaya kadar. Enişte si Eyüp Belediye Başkanı Kadir Akpınar göreve gelince rahat bırakmıyor onu. Artık 26 Mart 1989'dan itibaren Eyüp Belediye Başkan Yardımcısıdır. Sonra Sözen onu danışmanı olarak Büyükşehir Belediyesi'ne alır. Ardından Boğaziçi İmar Müdürlüğü görevi bir borç gibi boynuna asılır.

Şimdi yapmak isteyip de yapamadıklarını şöyle sıralıyor: Mikrofilm arşivi, iyi bir arşiv, denetim elemanlarının özlük haklarında iyileştirme. Yüzde 80 oranında duran kaçak yapılanmayla birlikte bu işleri de gerçekleştirirse gönlü rahat emekli olacakmış. ●

Amerika'da sökülemeyen asbest gemisine karşı yeşil eylem

GREENPEACE'E BIÇAK

Jan PAÇAL

Geçtiğimiz yıl işadamı Kahraman Sadıkoğlu tarafından Amerika'dan alınan "asbest deposu" United States isimli transatlantik, dünyaca ünlü yeşil örgüt Greenpeace tarafından İstanbul Tuzla'da düzenlenen bir eylemle protesto edildi... Protestoculara, transatlantiği Türkiye'de onu parçalara ayıracak olan Kahraman Sadıkoğlu'nun bizzat kendi kullandığı sürat teknesi ile Greenpeace elemanlarına saldırması ise büyük tepkilere neden oldu.

Bir haftadan beri asbest karşıtı eylem için İstanbul'da bulunan Greenpeace üyeleri Cuma sabahı erken saatlerde gemi güvertesine Neva isimli yelkenlileri ile yaklaştı ve özel teknikler kullanarak tırmanmaya başladı. Greenpeace üyelerinin yaklaşık 6 saatte tamamlayacakları eylem 4. saatinde Kahraman Sadıkoğlu tarafından kesildi. İlk olarak gemiye tırmanan arkadaşlarına destek olan küçük botları sürat teknesi ile sıkıştıran Sadıkoğlu daha sonra adamlarına emir vererek yarı yarıya asılmış durumda olan pankartın indirilmesini istedi. Sadıkoğlu bu arada, gemiye iplerle asılı durumda bulunan eylemcilerin iplerinin de kesilmesini istediyse de , vazgeçti.

Greenpeace, United States transatlantiğinin sökülmesini önlemek için bir eylem düzenledi. Gemiye pankart asmak isteyen eylemcileri, işadamı Kahraman Sadıkoğlu ve adamları zor kullanarak engellemeye çalıştı

ŞİDDET. Sadıkoğlu'nun adamları ve Greenpeace'ciler arasında başlayan pankart çekiştirme mücadelesi bir süre sonra kaba şiddete dönüştü. Sadıkoğlu'nun emriyle ellerindeki çengelli sırıklar ve falçatalarla saldıran adamları basın mensuplarının tepkisi üzerine pankartı indirmeye yöneldiler. Çeşitli yerlerinden kesilen pankart bir süre sonra geminin güvertesinden tamamen koparıldı. Bununla yetinmeyen Sadıkoğlu, Greenpeace üyelerinin hemen geminin çevresinden uzaklaşmasını istedi...

Direnişlerini sürdüren eylemciler sökülen dev pankartları yerine küçük bir pankart asma çalışmalarına devam edince, polis çağırarak herkesi tutuklatacağını söyleyen Sadıkoğlu olay yerinden ayrıldı. Bunun üzerine eylemciler gemi güvertesine yağlı boya ile "No Aspestos - Asbeste Hayır" yazdılar. Yanında liman görevlileri ile birlikte dönen Sadıkoğlu, Greenpeace'i Çevre Bakanlığı'na hakaret etmekle suçlarken, yapılan eylemin haksız olduğunu iddia etti.

ÇEKİLDİ

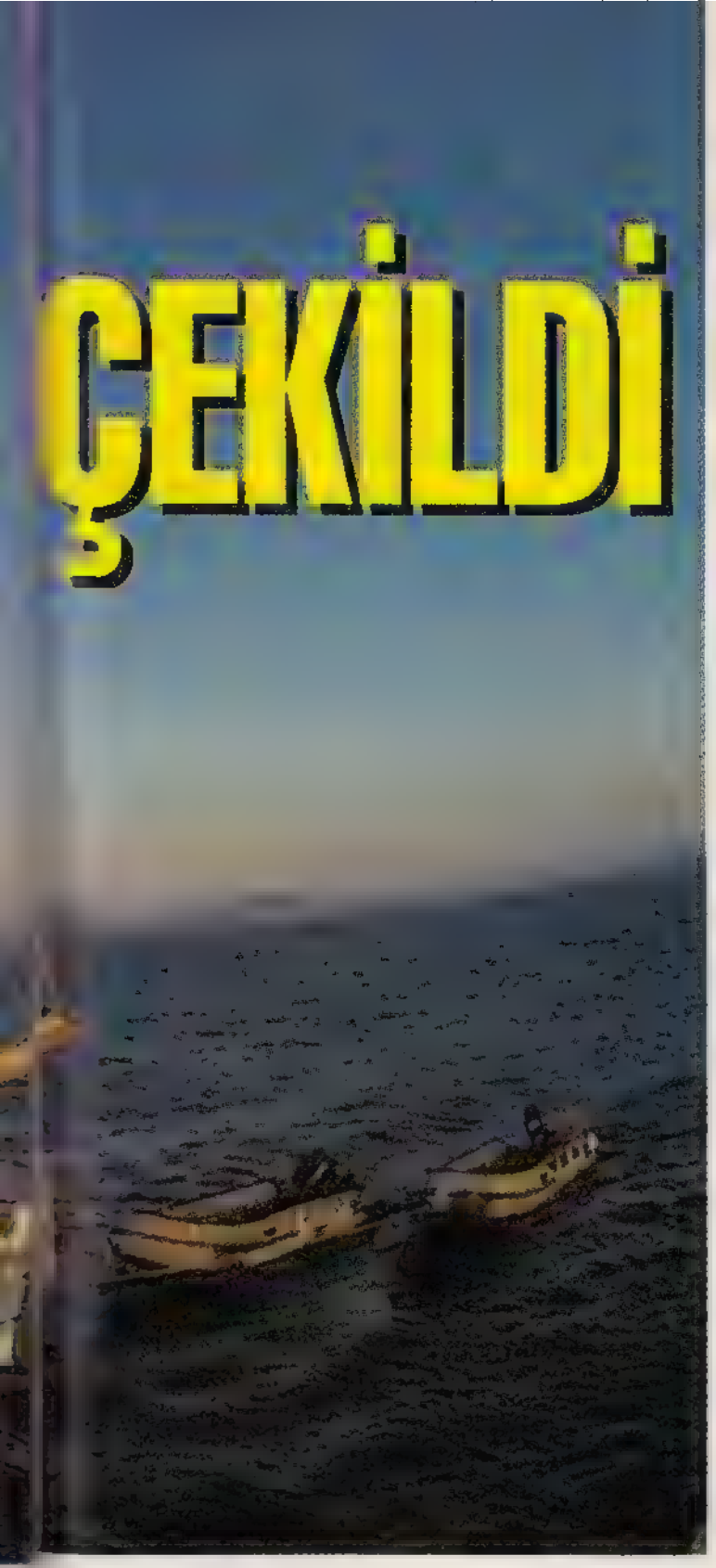

FOTOĞRAFLAR FERHAT ATALAY / NOKTA

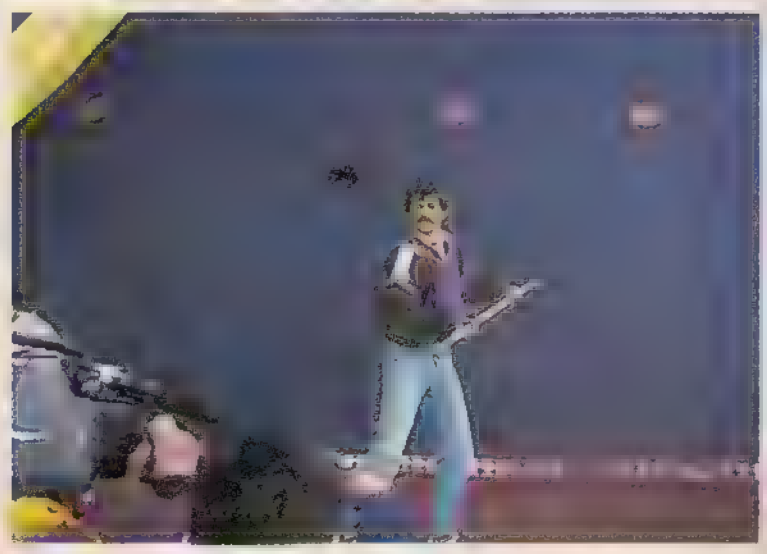

Saat 04.00'te başlayan Greenpeace eylemi yeşil hareketin şimdiye dek hazırladığı en büyük bez pankartın "asbest gemisi"ne asılması üzerine kuruluydu. Ancak Sadıkoğlu, sürat teknesiyle eylem mahalline yetişti, adamlarına emretti ve...

Sürat teknesinin dümenindeki Sadıkoğlu pankartı koparttı. Greenpeace, gemiye "No asbestos" yazmakla yetindi

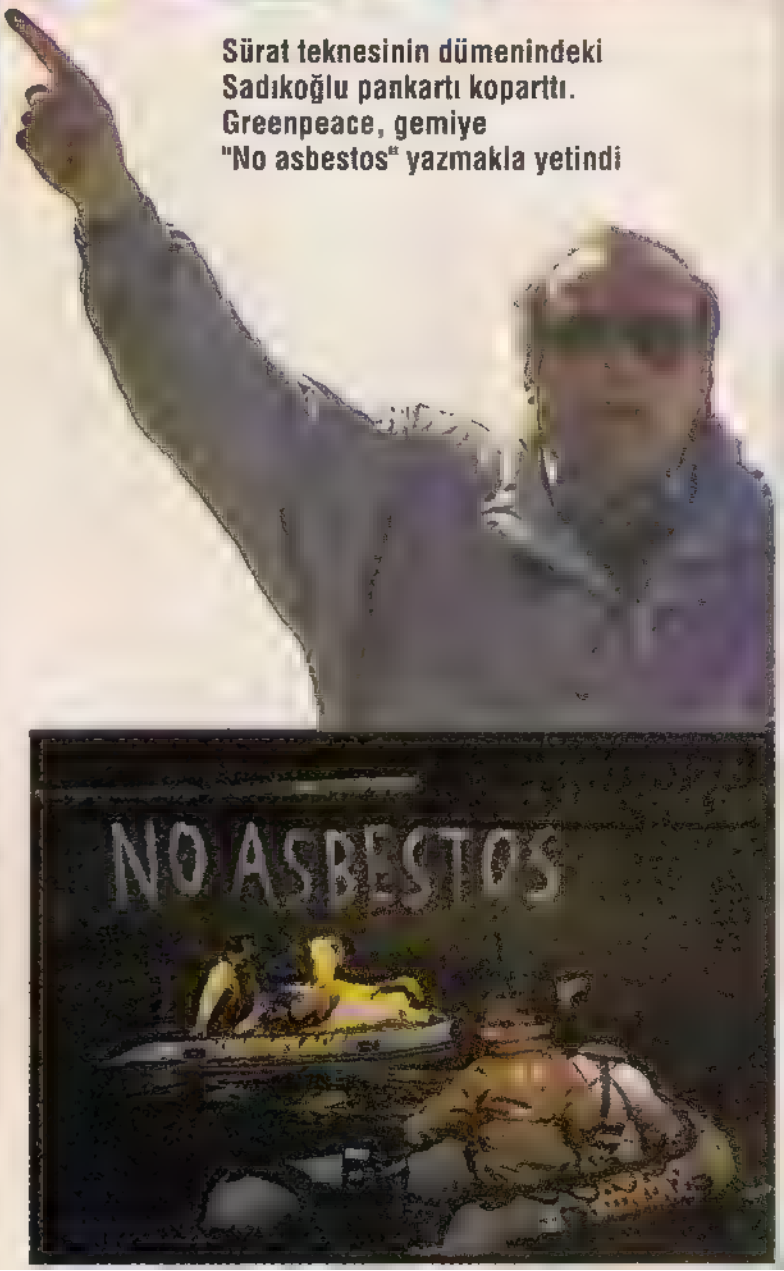

Greenpeace Grup Başkanı Roberto Fernigo ile de tartışan Sadıkoğlu küfür ettiği eylemcilerle asla görüşmeyeceğini söyledi. Eylemlerinin amacına ulaştığını ifade eden Roberto Fernigo ise, olayın sadece Türkiye'yi değil tüm dünyayı ilgilendirdiğini bu yüzden gözlerinin sürekli ola rak United States üzerinde olacağını, Amerikan hükümetinin malı sayılan gemide Sadıkoğlu'nun hiçbir hakkının bulunmadığını belirtti. Fernigo, "bu gemi yapımında kullanılan asbest ile ölüm saçıyor. Amerika'da bu yüzden sökülemeyince Türkiye'ye getirildi. Daha ucuza, hiç önlem alınmadan ve önlem masrafları olmadan sökülebilecekti" dedi.

ÇEVRE BAKANLIĞI. Geçen yıl Aralık ayında başlayan "asbestli gemi" tartışmasına sıcak bakan Çevre Bakanlığı asbest zararsızdır beyanını kesip, bir hafta önce ilginç bir açıklama yapmış ve geminin Türkiye'de parçalara ayrılmasına izin vermeyeceklerini bildirmişti.

Çevre Bakanlığı'nın tavrının değişmesinde karşılıklı yapılan görüşmelerin etken olduğunu ifade eden Greenpeace'in Türkiye'deki avukatı Ergun Özer, şu ana kadar Kahraman Sadıkoğlu'nun 2 milyar liraya mal olan geminin sökülmesi için 200 milyara daha ihtiyacı olduğunu ifade etti. Sadıkoğlu'nun ihtiyacı olan parayı bulamaması için ilişkiye girdiği tüm firmaları tesbit ederek uyarılarda bulunduklarını anlattı. Aynı gün çekilen olay fotoğraflarının İtalya'da yapılan zehirli atıklarla ilgili bir toplantıya da yetiştirileceğine dikkat çekildi.

Bu mücadeleden insan sağlığı mı, Sadıkoğlu mu galip çıkacak, sadece Yeşilciler değil, herkes merakla bekliyor ●

İslamcı terördeki artış ülkenin en büyük gelir kaynağı turizmi de baltalıyor

MISIR'DA KAVGA KIZ

Radikal İslamcılar, özellikle yabancı turistlere, Hıristiyan Kıptilere yönelik saldırılarını artırırken, Hüsnü Mübarek yönetimi de "demir yumruk" politikasını devreye soktu. Terör eylemleriyle ilişkili oldukları düşünülen kişiler artık askeri mahkemelerde yargılanıyor. Önümüzdeki günlerde ülke birçok idama sahne olabilecek. Batılı ülkeler de Mısır'da İslami hareketin yükselişini kaygıyla izliyor

Mısır'da radikal İslamcılarla, Hüsnü Mübarek yönetimi arasındaki savaş alevlendi. Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek, İslamcıların özellikle ülkenin en önemli gelir kaynaklarından turizme darbe indiren yabancılara yönelik saldırıları karşısında sertleşiyor. Yasadışı Cemiyet-i İslami adlı örgütün başını çektiği saldırılar hükümeti paniğe sürüklemiş durumda. Mısırlı İslamcıların lideri, New York'ta Dünya Ticaret Merkezi'nin bombalanması olayıyla ilgisi olduğu öne sürülen, ABD'de gönüllü sürgün hayatı yaşayan Şeyh Ömer Abdülrahman... Ona Mısır'ın Ayetullah Humeyni'si deniliyor. Turistlere yönelik saldırılar yabancı yatırımları da tehdit ediyor. Oysa Mısır'ın ekonomik reform planları bütçe açığının azaltılmasına bağlı. Turizm, yılda 3 milyar dolar gelir getiriyor ama tur ve otel rezervasyonları saldırılar başladığından beri neredeyse yarı yarıya düşmüş durumda.

Artan saldırıların ardından Cemiyet-i İslami üyesi oldukları iddia edilen kişilerin yargılandığı kitle davaları açıldı. Bu davalardan birinde görev alan bir avukata göre İslamcılara karşı girişilen büyük operasyonlarda 6 bin kişi gözaltına alındı. Bunların bir bölümü mahkeme önüne çıkarılırken, diğerlerinin 1981'de eski Devlet Başkanı Enver Sedat'ın öldürülmesinden beri yürürlükte olan olağanüstü hal yasaları uyarınca süresiz hapiste tutulabileceği belirtiliyor. Mahkemeye çıkarılanların terör eylemleriyle ilgileri olduğu ispatlanırsa asılabilecekler.

Başkent Kahire'de bugünlerde herkes korku içinde yaşıyor. Nerede, ne zaman bir bomba patlayacağı ya da çatışma çıkacağı hiç belli değil. Kahire'de İmbaba semti İslamcılar'ın denetiminde, polis operasyonları ülkenin kuzeyinde ve Kahire'nin kenar mahallelerinde yoğunlaşırken, güneydeki Asyut kentinde ağır silahlarla donatılmış polisler İslamcıların üslerini basıyor, Nil nehri boyunca uzanan kentlerde bombalar patlıyor. İslamcılar özellikle yabancı turistleri, Mısır'da yaşayan yabancıları ve Hıristiyan Kıpti mezhebi mensuplarını hedef alıyorlar. 9 Mart'ta Asuan kentinde güvenlik güçlerinin bir camiye girerek ateş açması olayların iyice alevlenmesine neden oldu.

Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek, İslamcılara karşı sert tedbirlere başvuruyor

Camide bulunanlar da polise molotof kokteyli attılar. Polisin açıklamalarına göre camidekiler Cemiyet-i İslami üyesiydi ve haftalık toplantılarını yapıyorlardı. Çatışmada İslamcılar'dan 7'si öldü, 14'ü yaralandı. Ertesi gün güvenlik güçleri başkent Kahire'de birkaç eve baskın düzenledi. Burada da 6 İslamcının öldürüldüğü söyleniyor. Geçtiğimiz yıl İslamcıların saldırıları ve polis baskınları sonucu toplam 116 kişi hayatını kaybetti. Sadece geçen ay çatışmalarda ölenlerin sayısı ise 29.

BOY HEDEFİ KIPTİLER. Mısır'da 6-10 milyon arası Kıpti yaşıyor. Yani ülke nüfusunun yüzde 10'unu Kıptiler oluşturuyor. Geçtiğimiz yıl İslamcı saldırılarında öldürülenlerin 20'si Kıpti. Birkaç Kıpti kilisesi ve Hıristiyanlara ait dükkanı da İslamcılar tarafından yakıldı. Şeyh Abdülrahman'ın baba evinin duvarlarında "Allah Hıristiyanları ve Yahudileri lanetler" yazıyor. İslamcılar güçlü oldukları yerlerde Hıristiyan azınlığın haklarını kısıtlıyorlar. Birçok olayda polis ancak iş işten geçtikten sonra müdahale edebiliyor.

Kıpti yazar ve politikacı Milad Hanna her şeye rağmen, Müslümanların çoğunun Hıristiyanlarla bir derdi olmadığını, Müslümanların Hıristiyanları sevdiklerini ve koruduklarını söyleyerek, İslamcıların küçük bir azınlık olduğunu iddia ediyor. Hanna sözlerini şöyle sürdürüyor: "son 20 yıldır hükümet İslamcılığı hayatın tüm alanlarında, televizyon, radyo ve gazeteler aracılığıyla körükledi. Ta ki toplum bir dini histeriye tutulana kadar." Kıptiler gelişmeleri devlet denetiminde sistemli bir ayrımcılık olarak görüyorlar. Son yıllarda hükümet Osmanlı İmparatorluğu hakimiyetindeki günlerden kalma yeni kilise inşasını yasaklayan yasaları sıkı bir biçimde uyguluyor. Kıptiler ancak Devlet Başkanı'nın özel kararnameleriyle ibadet için kilise değil ama yeni binalar inşa edebiliyorlar.

Mısırlı insan hakları savunucuları hem İslamcıların uyguladığı şiddeti hem de hükümetin çifte standartlı tutumunu, bu nedenle de olayları önleyememesini

FOTOĞRAF : FERHAT ATALAY

Mısır'da korku kol geziyor. Bombalı saldırılar, çatışmalar insanları gölgelerinden bile korkar hale getirdi

kınıyorlar. Bağımsız Mısır İnsan Hakları Örgütü'nün geçtiğimiz günlerde yayınladığı bir rapor, son iki yıldır Hıristiyanlara karşı yürütülen saldırılar karşısında polisin "yanlı" tutumunu sergiliyor. Rapora göre, İslamcı militanlar eylemlerini polisin gözleri önünde bazen de bilgisi dahilinde gerçekleştiriyorlar ve polis ancak kendisi hedef haline geldiği zaman olaylara müdahale ediyor.

MÜBAREK'İN "DEMİR YUMRUK" POLİTİKASI. Hükümetin İslamcıları bastırmak için anti-demokratik yollara başvurması da en az İslamcıların eylemleri kadar tepkiyle karşılanıyor. Mübarek, ABD'de yayınlanan The Washington Post gazetesinin geçtiğimiz günlerde kendisiyle yaptığı röportajda, Cemiyet-i İslami üyelerinin davasını sivil mahkemeden alarak askeri mahkemeye verme kararını savundu. Polisin İslamcılara çok sert davrandığı ve uyarısız ateş açtığı yolundaki haberleri yalanlamakla beraber askeri mahkemelerin çok daha kolay idam cezası verdiğini, bu cezaların temyizinin de olmadığını söylemekten çekinmedi. Mübarek yalnızca sert tedbirlerin etkili bir cevap olabileceğine inanıyor. Anti-terör yasalarının ve polisin kullandığı yöntemlerin eleştirilmesi karşısında "polis insiyatifi ele aldı" demekten geri kalmıyor. Mübarek, siyasi özgürlüklerin genişletilmesinin ekonominin istikrara kavuşmasına bağlı olduğunu, dolayısıyle istikrarsızlık yaratan İslamcı saldırılar sona erene kadar bekleneceğini de vurguluyor.

Mübarek'in "demir yumruk" politikası İslamcıların bugüne kadar kısmen rahat hareket ettikleri ve güçlü oldukları bölgelerde artık kendini iyice gösteriyor. Vaktiyle sol güçlere karşı Mübarek tarafından hoşgörüyle yaklaşılan, Sedat tarafından da yüreklendirilen Müslüman Kardeşler örgütü şimdi yönetimin hedefi haline gelmiş durumda. Mısır'ın İsrail'le Camp-David anlaşmasını imzalamasından sonra Sovyetler Birliği ile ilişkilerin bozulmaya başlaması, bununla bağlantılı olarak solculara karşı takınılan olumsuz tavır, 1977'de fiyat artışlarını protesto eylemlerinden solcuların sorumlu tutulması, o dönemde dincilere göz yumulmasına yol açmıştı.

Müslüman Kardeşler'in sözcüleri, açıklamalarında İslamcıları yasal zeminde mücadeleye çağırmakla beraber saldırıları kınamaktan kaçınıyorlar. Hükümet yetkilileri ise artık "ılımlı" Müslüman Kardeşler'le, "teröristler" arasında bir tercih yapmalarının söz konusu olmadığını söylüyorlar. Devletin bir numaralı hedefi haline gelen Cemiyet-i İslami örgütünün de Müslüman Kardeşler örgütünden ayrılma bir grup olduğu düşünülürse bu tavrın nedensiz olmadığı ortaya çıkıyor.

Son birkaç yıldır Müslüman Kardeşler'in kalesi haline gelen meslek odaları şimdi yeni bir yasasının kapsamına alınıyor. Amaç, bu odaların İslamcıların denetimine girmesini güçleştirmek. Odalar, özellikle geçtiğimiz yıl Ekim'de Kahire'de meydana gelen ve binlerce kişinin ölümüne neden olan depremden sonra Mübarek rejmini sarsan örgütler durumuna geldi. Resmi kuruluşlar yardım çalışmalarında başarısız olurken, odalar çok iyi çalışarak İslamcıların prestijini büyük ölçüde arttırdılar.

Hükümet, aleyhindeki faaliyetlerin merkezi durumundaki camilerde de denetimi elinde tutmak konusunda kararlı. Din İşleri Bakanlığı, ülkedeki her on camiden sadece birinde ibadet şekli konusunda sözünü dinletebiliyor. Ancak şimdi yetkililer "yıkıcı" güçlerin bundan böyle camilerde fikirlerini yayamayacak- ▶

larını söylüyorlar. Camilerde ibadet şekli "Allah'ın evini korumak" amacıyla hükümet tarafından belirlenecek. Yabancı yatırımlara, turizme ve döviz getiren diğer "kirli" işlere karşı çıkan Cemiyet-i İslami'yi etkisizleştirmek için daha yumuşak tedbirler de gündemde. Geçtiğimiz Şubat ayında Kahire sert bakışlı ve bıçaklı adamları gösteren afişlerle kaplandı. Afişlerde "terörizme hayır de!", "İslam bu değil!" sloganlarıyla İslamcıların terörist oldukları teması işleniyor.

ULUSLARARASI DESTEK ARAYIŞI. Mübarek, şiddet eylemlerindeki artış karşısında uluslararası işbirliği istiyor. New York'ta beş kişinin ölümü, yüzlerce kişinin de yaralanmasıyla sonuçlanan Dünya Ticaret Merkezi'nin bombalanmasıyla ilgili olarak, bir Ürdünlünün tutuklanması Mübarek'in senaryosuna uyuyor. Muhammed Emin Salame adlı kişinin Şeyh Ömer Abdülrahman'ın yandaşlarından olduğu söyleniyor.

Mübarek bir yandan islamcıların askeri mahkemlerde yargılanmasını isterken öte yanda da İslamcıların lideri konumundaki Şeyh Abdülrahman'ı ciddiye almayan bir tavır sergiliyor. Mübarek, Şeyh'in Ayetuliah Humeyni ile karşılaştırılmasını kabul etmiyor ve ekliyor: "yeni bir Ayetullah Humeyni olduğunu düşünüyor ama ikisi arasında büyük fark var. Bu sözde şeyh Mısırlıların ancak yüzde 1'inden bile daha azının desteğine sahip."

Mısır İran olur mu? Bu soruya ABD Başkanı Bill Clinton ve Hüsnü Mübarek

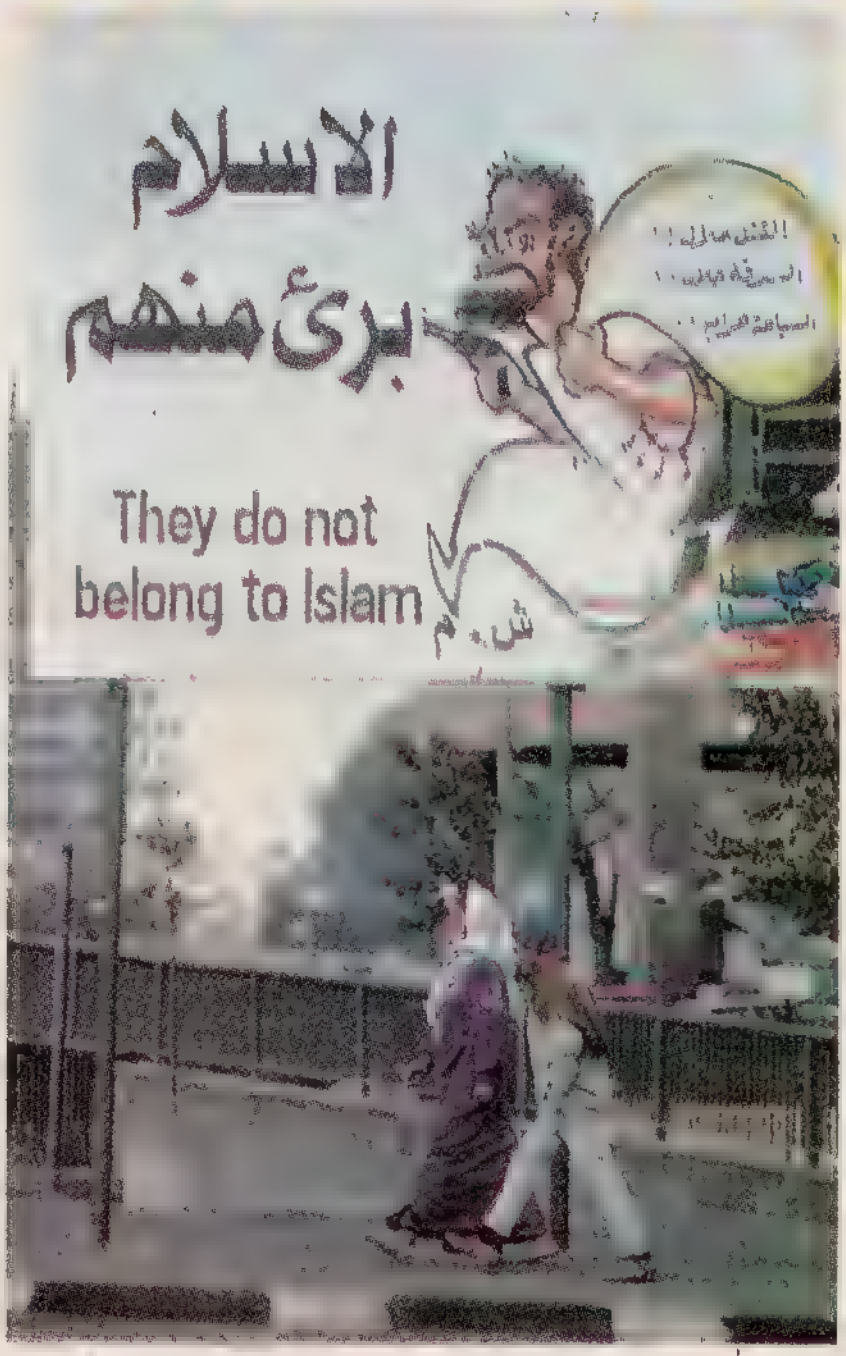

İslamcılığın her geçen gün artan etkisi karşısında hükümet bir propaganda kampanyası açtı. Afişlerde bıçaklı bir adamla sembolize edilen İslamcılar kınanıyor ve "İslam bu değil" deniyor

de yanıt arıyorlar. İki lider geçtiğimiz günlerde Washington'da bir araya geldiklerinde de bu konuyu ele aldılar. Aşırı dinciler Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Körfez'de birçok hükümetle kavgaya tutuşmuş durumdalar, ama Mübarek'in onlar için ayrı bir yeri var. Mısır yalnızca baş düşman İsrail'le barış anlaşması imzalayan tek Arap ülkesi olmakla kalmadı, Körfez Savaşı'nda da Batı'nın yanında yer aldı. Bütün bunlar yetmezmiş gibi de ABD ile işbirliğini sürdürüyor.

Mübarek'in,İslamcıların İran'dan yönetildikleri konusunda kuşkusu yok.

Bu konuda İranlıların Mısır'ı ele geçirdikleri taktirde tüm bölgeyi kontrol edebilecekleri düşüncesinde olduklarını, birkaç Arap ülkesinden toplanan aşırı dincilerin aynen İran gibi İslamcı bir rejimle yönetilen Sudan'da eğitildiklerini söylüyor. Batılı gözlemciler, Mübarek'in iddialarını tümüyle reddetmemekle beraber İran ve Sudan faktörü olmadan da Mısır'da İslamcıların güçleneceğini belirtiyorlar.

Onlara göre, yoksulluk, nüfus artışı, konut sıkıntısı ve yolsuzluklar, köktencilik ve kargaşayı ülke dışından kışkırtmalar olmaksızın da körükleyebilecek nedenler. Vaktiyle solculara karşı dincilere gösterilen hoşgörü bugün Mısır Devlet Başkanı için bir tehdide dönüşmüş durumda.

Bir yandan, İslamcıların artan saldırılarının önlenmesi zorunluluğu bir yandan Mübarek'in iktidarını korumak için takındığı demokrasinden taviz veren tutumu ülkeyi hızla bir açmaza sürüklüyor. Bütün bu oluşumların ışığında bakıldığında da Mısır önümüzdeki günlerde Mübarek'in sandığından çok daha kanlı günlere gebe görünüyor. ●

Soli ÖZEL

AHLAKSIZLIĞIN SINIRI

İnsanlık tarihinde varılan tüm iyi ve güzel noktaların gerisinde epeyce acı, kötülük, zulüm, kan bulunur. Fransız Devrimi'nin terörü, sanayi devriminin çocuk, kadın ve genelde işçi sömürüsü, kapitalistleşme ve sanayileşme süreçlerinde köylülerin mülksüzleştirilmesi, köksüzleştirilmesi bugün varılmış olan refah toplumunun önkoşullarıydılar.

Bu açıdan bakınca yarının dünyasının da teknolojinin insanlığa sağladığı imkanlar, üretimde varılacak noktalar, insan yaşantısında boş vaktin değerlendirilmesinin alacağı önem açılarından bugünkünden çok daha mutlu bir hayatı müjdelediği de ortada. Bugünkü karışıklığın, vahşetin, çekilen acıların biraz da geleceğin bedelleri olduğunu düşünmek gerekiyor.

GERÇEKÇİLİK VE AHLAK... Her şeye rağmen Yeni Dünya Düzeni diye bayraktarlığı yapılan gelecek dönemin, Bosna'daki gibi bir sinamikilik, riyakarlık, ikiyüzlülük, katliam işbirlikçiliği üzerine kurulmaması dilenirdi. Batı'lı hükümetlerin iç zayıflıkları, cesaretsizlikleri, eyyamcılıkları; Müslüman ülke yöneticilerinin çoğunun payandasız ayakta kalamayacak muhteris korkaklar, ya da içte kendi halklarını ezip dışarıda çaresiz kalan diktatörlükler olmaları, Boşnakların dünyada siyasi istikrar adına çok ağır bir bedel ödemelerine yol açtı. Yaklaşık bir yıldır, Sırpların sözle, yumuşaklıkla, pazarlıkla ve kendi lehlerine çıkacak bir barış planıyla barışa ikna edileceklerine inanan Batılılar'ın yüzünde Srebrenica'daki son gözü dönmüşlük, kum torbasına atılmış boksör yumruğu gibi patladı. Öyle ki, aylardır silahla çözüme ulaşılamayacağını söyleyen BM barış planını hazırlayanlardan Lord Owen bile sonunda isyan ederek askeri müdahaleden yana taraf oldu.

Uluslararası ilişkilerde siyasetleri belirleyen, ülkelerin çıkarlarıdır. Bu çıkarların korunmasına yönelik olarak yapılması gerekenler, bazen liderlerin içine sinmese de, ahlaki kriterleri genelde boşlayarak yapılır. Ancak, yirminci yüzyılı neredeyse tükettiğimiz şu yıllarda ahlaki kriterlere hepten boşvermenin de bir bedeli olacaktır. Batı'nın Bosna-Hersek'teki vahşete seyirci kalmasının sadece eza çekenlerin Müslüman olmalarından kaynaklanmadığı geçtiğimiz aylarda yeniden başlayan Sırp/Hırvat savaşına da seyirci kalması gösterdi. Ayrıca, abluka altındaki Saraybosna'da Müslümanların yanında Sırpların, Yahudilerin ve başkalarının da bulunduğunu yeniden hatırlatmakta yarar var. Boşnaklar'ın zaafı, sırtlarını Hırvatlar ve Sırplar gibi bir devlete dayayamıyor oluşlarıydı.

SREBRENICA'DAN SONRA... Gelinen son noktada, Birleşmiş Milletler'in barış planını kabul etmeyen Sırpların Vance-Owen planına göre Boşnaklar'a bırakılması gereken Srebrenica'yı da teslim almaları söz konusu. BM'nin koymuş olduğu uçuş yasağını denetlemek üzere NATO uçaklarının Belgrad semalarında uçmaya başlamalarına rağmen, herhangi bir hava harekâtı söz konusu değil. Başta ABD olmak üzere tüm Batı dünyası bu kez mazeret olarak Rusya'da yapılacak referandum öncesinde Boris Yeltsin'i Rus neo-faşistleri karşısında zayıflatmamak gerektiğini öne sürüyorlar. Srebrenica'nın düşmesinden, Rusya'daki referandumun geçmesinden sonra yeni bir mazeret bulunmaz ve nihayet Sırp mevzileri bombalanacak olsa dahi, bunun gidenleri geri getiremeyeceği de ortada.

Avrupa ve ABD'de yönetimler, kamuoylarının askeri müdahaleye hazır olmadığı gerekçesini sıkça öne sürmüşlerdi. Şimdi kamuoyu baskısı iyice artmış durumda. Ateşkes ilanından sonra avluda oyun oynarken üzerilerine bomba atılan ve kimisi ölen, kimisi kör kalan çocukların görüntüsü vicdanları iyice zorladı. Başka konulardaki düşünceleri ne olursa olsun, Margaret Thatcher sözünü hiç sakınmadan, yaşanan trajediyi ve bu konuda bir şey yapılmamasını "şeytani kötülük" olarak niteledi. Eğer, sonuçta nihayet bir müdahale olacaksa bu Batı kamuoyunun yoğun baskısı sonucu gerçekleşecek.

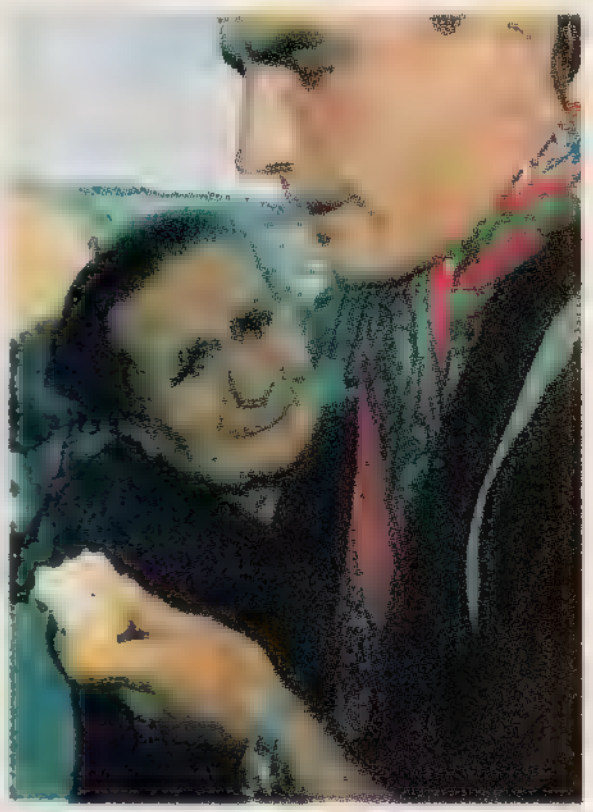

Batı, Bosna-Hersek'teki vahşete seyirci

Bu arada, her türlü askeri müdahaleye hâlâ karşı çıkan İngiltere; vahşet karşısında kahramanca bir tavır alan general Philippe Morillon'u neredeyse hakaret ederek geri çeken Fransa; eski Yugoslavya'nın dağılması sürecinin bu denli kanlı olmasında vebali bulunan Almanya; Müslümanlar'ın katli karşısında içten gelen hiçbir tepki gösteremeyen, ellerindeki hiçbir olanağı dünya devletlerini harekete geçirmek için kullanmayı denemeyen zengin İslam ülkeleri; Slav dayanışmasını, insani değerlerin üstünde tutan Rusya; umutları yükselttikten sonra reelpolitiğe esir düşen yeni ABD yönetimi, özellikle son iki aydır dökülen kanda pay sahibidir.

Avrupa'nın göbeği sayılabilecek bir ülkede, şiddetin siyaseti bu denli belirlemesine izin vermenin faturası ileride bir şekilde Batı'nın önüne konacaktır. Bu da, ya yeni bir Rus yayılmacılığı şeklinde ya da Herald Tribune gazetesinde Brian Beedham'ın belirttiği gibi kritik durumdaki Müslüman ülkelerde Batı yanlısı rejimlerin düşmelerine yol açabilecek hareketlerin zincirlerinden boşanması olarak ortaya çıkabilir. O zaman, geleceğin güzellikleri için ödenecek bedel daha da ağırlaşacaktır.

Türkiye kamuoyu bu konuya başından beri gönül koymuştu. Koparılan tüm yaygaraya, abartılarak verilen tüm haberlere rağmen Türkiye'nin Bosna-Hersek'le ilgili gelişmelerde bir katkısı olmadı. İsrail'in bile bir şekilde Boşnaklar'a silah gönderdiği bilinirken, Türkiye ya bunu beceremedi ya da açık etmekten korktu. Bosna-Hersek'in bu kaderi belki de Türkiye'nin hem bölgesel iddialarını, hem de Avrupalılık bağını zayıflattı.

Yeni Dünya Düzeni'nin harcında yazık ki ve çok haksız olarak, Boşnaklar'ın kanı var.

İtalya'da "evet" oylarının zaferiyle sonuçlanan referandumdan sonra sıkıntı sürüyor

"ÇİZME"DE YENİ DÖNEM

Bir süredir politik skandallar, rüşvet haberleri ile çalkalanan, bürokratların, politikacıların birbiri ardına yerlerinden olduğu İtalya'da 18 Nisan'da gerçekleştirilen referandumun ardından yeni bir sayfa açılıyor. Halkın değişimden yana bir tavır sergilediği referandum sonrasında, kurulacak olan yeni yönetimin bu arzuya ne denli yanıt vereceği ise belirsiz. Aslında halkın tüm istediği istikrarlı ve temsil yetkisi yüksek bir hükümet

Bundan tam 40 yıl önce, 7 Nisan 1953 yılında İtalya'daki genel durum bugün ülkenin içinde bulunduğu duruma çok benziyordu. Ülkenin başında Hıristiyan Demokrat Parti'nin de içinde bulunduğu bir koalisyon hükümeti bulunuyordu. Ülke siyasal anlamda gruplara ayrılmıştı, politik bir kaos söz konusuydu. Ancak görünüşteki benzerliklerin ötesinde aslında ciddi farklılıklar da söz konusuydu. Birincisi, o tarihte ülke soğuk savaşın içerisindeydi, ayrıca o günki sosyal, siyasal ve ekonomik durum bugünkünden çok farklıydı. Ve o günlerde gerçekleştirilen referandumun sonucu da "hayır"

Halk, tepkilerini sokaklarda gösterilerle dile getirmeye çalıştıktan sonra 18 Nisan'da da "evet" oylarıyla tavrını ortaya koydu. Referandum sonuçları Mario Segni'nin de partisinden istifasına yol açtı

olmuştu.

Oysa 40 yıl sonra 19 Nisan 1993'de yapılan referandumda İtalyan halkının yüzde 82'si "evet" oyu vererek kamuoyunun değişimden yana olduğunu ortaya koydu. Aylardır binlerce kişinin hayatını etkileyen bekleniş böylelikle noktalandı. Uzun süredir ülkede binlerce insan gündemde olan yolsuzluklar nedeniyle şaşkın durumdaydı. Güvendikleri politikacılar ve bürokratların ihaleri ardına ipliklerinin pazara çıkması adeta insanları politik bir boşluğun içine yuvarlamıştı. ▶

Mart ayının ilk günlerinde İtalyan İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan bir rapor, "ülkemizin içinde bulunduğu bu tarihi durum acil olarak hükümetin müdahalesini gerektiriyor" diyerek alarm sinyalleri veriyordu.

Raporda şöyle deniyordu: "Sicilya'nın Catania, Siracusa, Ragusa ve Messina gibi yerleşim birimlerinde birçok çiftçi, demir-çelik fabrikalarında çalışan binlerce işçi uzun süredir sürekli bir başkaldırı içindeydi. Bunun yanısıra işçi sınıfının öcünün alınması yolunda savaş verenlerin en başında sendikalar geliyor. Ülkenin güvenliğini tehlikeye sokan başka bir risk, işsizlerin mafya tarafından kandırılarak kendi tarafına çekilmesinden oluşuyor. Bazı işsiz grupları da sendikaların kontrolü dışında mafyanın elinde politikacılara karşı seçim anahtarı olarak kullanılabilirler. Ekonomik krizin olumsuz etkileri en çok mafyanın elinin altında bulunan İtalya'nın güney bölgelerinde görülüyor. Güvenlik güçleri şimdilik bir ölçüde bölgede varlığını koruyor. Ancak ileri bir tarihte halkın gösterilerine müdahale edecek olursa bu durumun ortadan kalkacağı kesin. Keza askeri bir yönetimin hayalini kuran aşırı sağcı kesimler de faaliyetlerini arttırmış durumda. Bu gruplar ülkede varolan sosyal gerilime kucak açıyor, hatta bu tür olumsuzlukların devamı için maddi manevi destek sağlıyorlar. Ekonomik, siyasal göstergelerde bu tehlikeli gidişin izleri açıkca gözüküyor..."

Varolan kaos ortamında referandum, eski partilerin yeni bir yönetim şekli arayışlarının ye yitirilen güvenin yenilenmesi çabalarının bir sonucuydu. Referandumun sonuçlanmasından hemen sonra basına konuşan Hıristiyan Demokrat Parti lideri Segni'ye göre, zaten bu kadar yolsuzluktan, mahkemelere sevkedilen bunca bürokrattan sonra referandumun "hayır" ile sonuçlanması da beklenemezdi. Ancak şimdi referandumun tamamlanması sorunların bitmesine yetmiyor.

Referandum sonucunda ortaya çıkan "evet"lerin zaferi ülkenin esas bundan sonra büyük zorluklarla başbaşa kalacağını gösteriyor. Partilerde yapılacak temizlik işlemleri, yeni hükümetin kurulması ve buna benzer bir dizi yeniliğin ülkeye neler getireceği belli değil. Bazılarına göre bu, henüz çok narin, ancak yine de aç ve hareketli bir bebek olarak görülüyor. Ancak her yeni doğmuş bebek gibi bunun da nasıl bir yetişkin olacağı henüz kestirilemiyor. Güzel veya çirkin, aptal ya da akıllı olup olmayacağı belli değil. 18 Nisan 1993 tarihinde doğan bu bebeğin geleceği herkesi hem umutlandırıyor hem de korkutuyor. Gelecek günlerin neler getireceğini görmek için bir süre beklemek gerekecek.

CADI KAZANI KAYNIYOR. Referandum sonucunda senatör seçimlerinde çoğulcu sistemin kabulü, partilere devletin finans yardımı yapmasının durdurulması, kamu bankaları yöneticilerinin hükümetlerce atanmaması gibi üç önemli konu sonuçlandı. Ancak halkın bu konulardaki düşüncesine rağmen bu kararların ne ölçüde yaşama geçirilebileceği henüz belli değil.

İkinci Cumhuriyet dönemine geçişi sağlayan referandum, skandallar zinciriyle birlikte yol alıyor. Seçim reformu için referandum önerisini ortaya koyan 9 Haziran 1991 seçimlerinin galibi Mario Segni, uzun yıllardır Hıristiyan Demokrat Parti adına savaş vermiş bir politikacı. Ancak Segni bile sonunda partisinden istifa ettiğini açıkladı. Hıristiyan Demokrat Parti ilk defa 1974 yılında beri İtalyan politika sahnesinde egemen bir konuma sahipken şimdi yakın bir tarihte ismini değiştirerek "Halkçı Parti" adını almayı planlıyor. Bunun yanısıra partinin başına da Rosy Bindi adında bir kadın politikacının geçmesi bekleniyor. Bu tür değişiklikler partinin zedelenen itibarının geri gelmesini sağlayacak mı belli değil. 1991 yılında gerçekleştirilen genel seçimlerde oyların yüzde 30'una sahip olmayı başarmış olan Hıristiyan Demokrat Parti oldukça gözden düşmüş durumda. Il Giornale gazetesinin yaptığı bir kamuoyu araştırmasına göre bugün sandık başına gidilse Hıristiyan Demokrat Parti'nin oyları yüzde 18'de kalacak.

İSTİKRARLI BİR HÜKÜMET GEREKLİ. Şimdi ise birincil olarak sistemin değişebilmesi için istikrarlı ve temsil kabiliyeti yüksek bir hükümet kurulması gerekiyor. İkinci olarak ise bu yeni hükümetin programında yenilikleri belirgin bir şekilde ortaya koyabilmesi lazım. Şu sıralarda insanlar meraklı gözlerle yeni hükümetin oluşturulmasını bekliyorlar. Bir koalisyonun mu ya da tek partili bir hükümetin mi yönetime geleceği merak konusu.

Bu arada İtalyan halkının bir çoğunun eski bir hayali de yeniden canlanmış bulunuyor; Hıristiyan Demokrat Parti'nin muhalefetteki parti konumuna kaydırılması ve yaklaşık yarım yüzyıllık egemenliğinin kırılması. İtalyanların bu

İtalyan Parlamentosu bir türlü durulmuyor. Şimdilik Başbakan Amato'nun (en altta) yerini kimin dolduracağı belli değil. Ancak Segni'nin istifasından sonra kesin bir değişim sürecine girecek olan Hıristiyan Demokrat Parti'nin yeni liderinin kim olacağı şimdiden belli; Rosy Bindi (ortada)...

konuda beklentileri 6 Haziran günü yapılacak olan Belediye Başkanlığı seçimleri ile 93 ve 94 yıllarında yeni sistem uyarınca gerçekleşecek olan senato seçimlerinde netleşecek.

Hemen hemen tüm Batı dünyasında olduğu gibi bu ülkede de sosyalizm kelimesi güncelliğini kaybetmiş durumda. Artık "Demokratik" sol ile, "liberal"sağ aynı kefede görülüyor. Kısacası ideolojik ayrımların pek de kalmadığı bir ortamda İtalyan halkı için önemli olan ülkeyi içine düştüğü kaostan kimin kurtarabileceği.

Son olarak eski başbakanlardan Andreotti'nin de mafya ile bağlantısının olduğunun hatta bir süre önce tutuklanan ünlü "baba" Riina ile buluştuğunda, kucaklaşıp öpüştüğünün basına yansıması insanların referandum sonuçlarına rağmen geleceğe şüpheyle bakmalarına yol açıyor.

Şimdi İtalyanların tek hayali ülkelerinde bugüne kadar "varolmayan"ların gerçekleştiğini görebilmek. Özellikle de gerçekten İtalyan hükümetlerinin halkın oylarıyla belirlendiğine inanabilmek istiyorlar. Bugüne kadar politik yaşama damgasını vuran Hıristiyan Demokrat Parti'nin en güçlü desteği güney İtalya'da bulduğu ve bu bölgenin de Avrupa'nın en güçlü suç örgütleri Camorra ve Ndrangheta'nın ana vatanı olduğu hatırlanırsa, bu özlemin nedenleri de kolayca anlaşılabiliyor. Referandum sonuçlarına damgasını vuran 'evet'ler bunu sağlayacak mı? Yeni hükümetler halkın 'temiz yönetim" arzularını karşılayabilecek mi? Halk değişim istiyor ama politikacıları gerçekten samimi mi? Bekleyip görmek zorundayız ●

Gözde turistik yörelerden Miami ve Fransız Rivyerası'nda tehlike büyüyor

TURİSTLERE ÖLÜM TUZAĞI

"Güneş, kum ve denizle süslenen, sakin, sessiz bir tatil hayali her an bir kabusa dönüşebilir." Bugünlerde Miami'ye ya da Fransız Rivyera'sına gitmek isteyenlerin çok sık duydukları sözler bunlar. ABD'nin Florida eyaletinde ve Fransız Rivyerası'nda yaşanan olaylar yaza adım adım yaklaştığımız bugünlerde yetkilileri acı acı düşündürüyor. Turistlere yönelik saldırı ve cinayetlerde görülen artış herkesi şaşırtıyor

Miami'de geçtiğimiz Aralık ayından beri altı yabancı vahşice öldürüldü. Son olarak Alman turist Barbara Meller Jensen'in iki çocuğu ve annesinin gözleri önünde dövülerek öldürülmesi ABD'de geniş tartışmalara yol açtı. Barbara Meller de dünyanın en popüler tatil yörelerinden biri olan Miami'ye güzel hayallerle gelmişti. Üstelik denizaşırı bir ülke için oldukça ucuz bir yolculuk yapmıştı. Ünlü televizyon dizisi Miami Vice'ın da etkisi reddedilemez. Ancak gerçek Miami onun kafasında canlandırdığı gibi değildi.

39 yaşındaki Barbara Meller kiralık arabasıyla yanlış yola girmesinin bedelini hayatıyla ödedi. İki haftalık bir tatil için Miami'yi seçen Barbara Meller, iki çocuğu ve annesiyle birlikte havaalanından yola çıktı. İki saat sonra karanlık bastırınca yolunu kaybetti. Miami'de yabancılara kiralanan arabaların plakaları "y" ya da "z" harfiyle başladığı için turist olduğu kolayca anlaşılabiliyordu. Bir süre sonra kiralık arabaya bir başka araba arkadan çarptı. Barbara Meller hasara bakmak için arabasından inince, diğer arabadan çıkan iki adam kendisini dövmeye başladılar. Saldırganlar kadının para çantasını aldıktan sonra arabayla üzerinden geçtiler. Alman turist için Miami seyahati ölümle sonuçlanmıştı. Gözyaşları içindeki acılı eşi Christian iki gün sonra düzenlediği basın toplantısında, olaydan tüm Miamilileri sorumlu tutamayacağını söyledi ancak Almanya'da yabancılara karşı böyle davranmadıklarını belirtmekten de kendini alamadı.

KAYGI VERİCİ GELİŞMELER. ABD çapında yabancı turistlere yönelik saldırılar konusunda bir istatistik yok. Ancak yalnızca Florida'da geçtiğimiz yıl yerli ve yabancı 36766 turist, öldürülmüş, tecavüze uğramış, soyulmuş ya da saldırıya maruz kalmış. Barbara Jensen geçtiğimiz yıl Aralık ayından beri Florida Eyaleti'nde öldürülen altıncı yabancı. Soygunlar sırasında birkaç kişi de ağır yaralanmış. Fransa'nın Miami Konsolosluğunun verdiği bilgilere göre, bu yılın başından beri her ay yabancıları hedef alan ortalama 10 saldırı meydana geliyor.

Miami polisi, vatandaşlardan gelen ihbarların da yardımıyla Barbara Jensen'in öldürülmesiyle ilgili olarak iki siyahı tutukladı. 18 yaşındaki Anthony Williams ve 23 yaşındaki Leroy Rogers silahlı soygun ve cinayetle suçlanıyorlar. Vali Lawton Chiles saldırganların yabancıları saptamalarını kolaylaştıran plakaların değiştirileceğine dair söz verdi. Eyalet polisi Miami polisiyle işbirliği yaparak yabancıların sık sık gittikleri hassas bölgeleri daha sıkı denetlemeye başladı. Miami'nin her tarafında yolunu kaybeden turistlere yardımcı olmak için polisler görevlendirildi ve turistler için kelimelerden çok işaretlerin kullanıldığı özel trafik işaretleri yerleştirilmesi planlanıyor.

Turizm Florida ekonomisi için büyük önem taşıyor. Turizm gelirleri 28 milyar dolarla eyaletin gelir kaynakları arasında birinci sırayı alıyor. Her yıl Florida'yı 4 milyon yabancı turist ziyaret ediyor ve bunların 1 milyondan fazlası Batı Avrupa'dan geliyor. ABD'de yabancıların en çok ziyaret ettiği yerler arasında Miami beşinci sırada. Miami Havaalanı yurtdışından gelen uçak yoğunluğu bakımından New York'un John F.Kennedy Havaalanı'dan sonra ikinci sırada yer alıyor.

Uzun yıllardır, Kanada, Almanya ve İngiltere, Miami'ye en çok turist gönderen ülkeler arasında başı çekiyorlar. Ancak suç oranındaki artış yüzünden bu

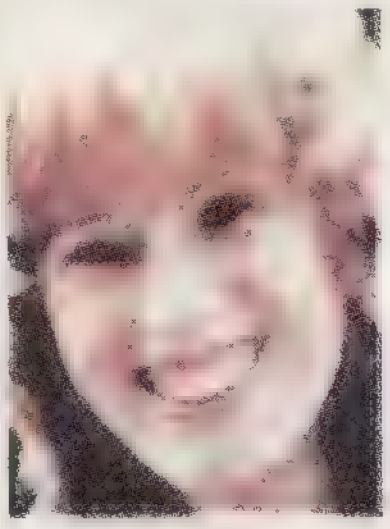

Miami'de Barbara Meller adlı Alman kadının öldürülmesi tepki yarattı. Jensen'in eşi Christian da olayı protesto etti (sağda)

Dünyanın en popüler tatil yerlerinden biri olan Miami'de yabancılara yönelik saldırılar artıyor

tablo değişmeye başladı. Almanya'nın Miami Konsolosu vatandaşlarını kentte durumun çok endişe verici olduğu konusunda uyarıyor. Kanada ve İngiltere hükümetleri de vatandaşlarını dikkatli olmaya çağırıyorlar. Suç oranındaki artış Japon turistleri de etkilemeye başlamış. ABD Japonlar için en popüler yerken seyahat acentaları turist sayısında düşüş olduğunu bildiriyorlar. Florida saldırıların önünü alamazsa büyük kayıplara uğrayacak.

MİAMİ TEK ÖRNEK DEĞİL. Fransız Rivyera'sı da turistler için tekin olmayan yerler arasında dikkati çekiyor. Bölgede şimdiye kadar görülmemiş bir suç patlaması yaşanıyor. Geçtiğimiz ay bir kadın, kendisiyle yattıktan sonra ücretini ödemeyi reddeden bir adamı sevgilisiyle birlikte öldürdü. Kurban, katil çiftle, bilgisayar aracılığıyla yapılan seks sohbetlerinden birinde tanışmıştı. Ocak ayında Nice kentinde küçük işyerleri ve kamu binalarında meydana gelen seri patlamalar da gizemini koruyor. Hükümet denetiminde yürütülen soruşturmadan hâlâ bir sonuç alınabilmiş değil. Polisin kuşkulandıkları arasında, aşırı sağcı teröristler de var. Saldırganların kimliği henüz aydınlığa kavuşamazken, halk endişe içinde yaşıyor. Özellikle yaşlı kadınlar artık çantalarında bıçaklarla geziyorlar.

Bölgede cinayetlerin oranı 1986-91 arasında yüzde 63 artış göstermiş. Karanlık bastırdıktan sonra çoğu kimse evinden çıkmıyor. Bazıları da evlerini kiraya vererek ya da satarak kaçmakta bulmuşlar selameti. Avrupa'da yaşanan ekonomik durgunluğun yanısıra göç, emlak fiyatlarını son üç yılda yüzde 20 düşürmüş. Nice Belediye Başkanı Honore Bailet olaylardan sorumlu tutuluyor. Şehirde bombalar patlar ve çeteler soygunlar düzenlerken Başkan'ın birkaç hafta ortadan kaybolması tepkiyle karşılanmış. Üvey oğlu Carmelo Fedele'nin adı bir lokanta sahibinin öldürülmesi olayına karışınca istifası istenmiş. Fedele, cinayet suçlamasını reddederken, lokanta sahibine saldırdığını kabul ediyor. Bailet'nin de istifaya niyeti yok. Muhalifleri ise Bailet gibi düşünmüyor. Jean-Marie Le Pen liderliğindeki aşırı sağcı Ulusal Cephe'nin yerel yetkilileri, Jacques Chirac'ın liderliğindeki Cumhuriyetçi Parti'den olan Bailet'yi devirmek için olayı kullanıyorlar. Le Penciler, Bailet'yi suç oranındaki artış karşısında pasif davranmakla suçlarken, 1995'te yapılması gereken seçimlerin öne alınmasını isteyenler var.

SUÇLU KİM? Fransız Rivyerası'ndaki olayların sebebi ve arkasında kimler olduğu tartışma konusu. Çoğu kişi İtalyan mafyasını suçluyor. Milletvekili Francois D'aubert, Cote d'Azur'un İtalyan mafyasının hedefi haline geldiğini söylüyor. Başkanlığını yaptığı ve konuyu araştırmak üzere kurulan komitenin vardığı sonuç da aynı. Ancak bazı uzmanlar da İtalyan mafyasının on yıllardır hiçbir şiddet eylemine karışmadan bölgede iş yaptığını hatırlatıyorlar. Hükümetin olayları araştırmak üzere görevlendirdiği bir yetkili de İtalyan mafyasının olaylarla ilgisi olmadığını söylüyor.

Soruşturma süredursun, güney Fransa ekonomisinin can damarı turizm darbe yemiş durumda. Yerel yetkililer, 1988-1991 arasında yerli turist oranında yüzde 15 düşüş görüldüğünü söylüyorlar ancak yabancı turistler konusunda konuşmaktan özellikle kaçınıyorlar. Yazın açılacak yeni Matisse müzesi için yapılması planlanan bir reklam kampanyasının varolan durgunluğu ortadan kaldıracağı umuluyor. Kampanyanın sloganı "Rivyera'yı Matisse'in gözüyle yeniden keşfet". Ancak bölgenin imajını düzeltmek daha çok çaba gerektireceğe benziyor. Geçtiğimiz Ocak ayında bitişikteki barda bomba patlaması sonucu dükkanının camları inen bir esnaf gelecek günlerden endişeli, "turistlere bir şey söylemeyin. Hayatımız onlara bağlı" diyor. ●

Amerikalı stilistler hızla Avrupa modasını ele geçiriyor

MODADA "YANKEE" İSTİLASI

Yakın zamana kadar özellikle Fransız ve İtalyanların tekelinde olan moda dünyası artık el değiştiriyor. Amerikalı modacılar birbiri ardına Avrupa'ya el uzatıyor, giderek daha çok sayıda Avrupalı kadın Amerikalıların beğenisi doğrultusunda giyiniyor

Bir zamanlar İtalyan, Fransız modacıların egemenliği tartışılmazken, bir süredir Avrupa ülkelerine el atan Amerikalı stilistler eski kıtanın moda dünyasını adeta birbirine katıyorlar. Manhattan'ın moda okulu olarak tanınan "Fashion Avenue" yani Yedinci Cadde'den yola çıkan Donna Karan, Kalvin Klein, Ralph Lauren, De La Renta Avrupa'yı istila eden isimlerden yalnızca bazıları....

44 yaşındaki Donna Karan, ışıl ışıl masmavi gözleri ve Kleopatra burnu ile Manhattan'daki bürosundan kendisine yılda yüzlerce milyon dolar kazandıran bir moda imparatorluğunu yönetiyor. "The Queen" olarak anılan moda dünyasının kraliçesi bugüne kadar sahip olduklarını 20 yıllık bir mücadele sonucunda kazandı. Donna'nın hayatı Amerikan hayalinin, kendisi ise "self made woman"ın mükemmel bir örneği. Rahat tayyörlerle, geniş ceketler, "V" yakalı bodylerle ve deve tüyü rengindeki paltolarla giydirdiği "working women"ler, kariyer sahibi müdireler ve ünlü kadınlar ona adeta tapıyorlar. Ona destek verenler arasında ABD'nin First Lady'si ilk sırayı alıyor. Hillary Clinton onu düzenli aralıklarla Beyaz Saray'a davet ediyor. Liza Minelli ile Barbra Streisand da Donna'nın canciğer arkadaşlar listesinde en başlarda yer alıyor.

Donna Karan'ın manken bir annenin kızı, bu nedenle de kendini bildiğinden beri modayla içiçe. Karan'ı büyüten üvey babası, New York'un en iyi grafik ve moda okulu olan Parsons School of Design'da eğitim görmesini sağlamış. Ancak Donna mesleğin sırlarını 1974 yılında hayata veda eden, Amerikan modacılarının önde gelen isimlerinden Anne Klein'dan öğrenmiş. 1983 yılında kendi ayakları üzerine basabileceğini farkeden genç modacı kendi işini kurmuş.

HİRSLA GELEN BAŞARI. Donna, başarısının en önemli sebebini klasik modeller yerine uluslararası bir kadın modeli üzerinde çalışmasına bağlıyor. Çok hareketli bir hayat tarzına sahip olan Donna, sürekli olarak bir uçaktan diğerine, bir ülkeden öbürüne koşuşturuyor. Stilistlerin adeta ölümcül bir rekabet içinde olduğu Avrupa ülkelerinde Karan Company sürekli bir ilerleme kaydediyor. Donna bununla da yetinmiyor ve tüm ▶

dünyaya yayılabilmek için var gücüyle çalışmalarını sürdürüyor. Bugün Karan imzasına giysi ve aksesuarlar alanında her tür üründe rastlamak mümkün. Tüm Avrupa Donna Karan'ın stilinde Amerikan modasını kabullenmiş ve benimsemiş durumda.

Sürekli gelişen büyük bir imparatorluğun başında bulunan Donna Karan'ın en son ürünü kendi adını taşıyan bir parfüm. Ancak Karan'a kadınları giydirmek ve kozmetik ürünleri çıkarmak yetmiyor. Donna Karan yakın bir gelecekte erkek ve çocuk modellerini de piyasaya sürmeyi planlıyor. Bunun yanısıra da kadın modasında bir çığır açacak, 2000'li yılların kadını için sentetik kumaşlardan yapılmış, seksi görünümlü olduğu kadar çok rahat taşınan stretch kıyafetler ve fonksiyonel aksesuarlar tasarlıyor. Bu tür aksesuarlardan Karan Company'nin yakında piyasaya süreceği telsiz telefonlar için özel kemerler ve çantaların çok tutulacağı tahmin ediliyor.

"ENERJİ KAYNAĞI NEW YORK SOKAKLARI". Onu çekemeyenlerin Karan modellerini Armani'den alıntı olarak değerlendirmeleri ünlü modacıyı hiç etkilemiyor. Tam tersine, kendisi Armani'yi her zaman için bir idol olarak gördüğünü söylüyor ve onun gibi büyük bir insan ile kıyaslanmaktan gurur duyduğunu vurguluyor. Hatta Karan, modada büyük değişikliklerin gelmesine öncülük eden Armani'nin modellerinden ilham aldığını da gizlemiyor. Genç modacı Armani'nin yanısıra havaalanı görevlilerinden sokakta oynayan çocuklara kadar her kesimden insandan modelleri için ilham aldığını da ifade ediyor. Doğma büyüme New York'lu olan Karan'ın tüm reklam afişlerinde bu şehri görmek mümkün. Bunun sebebi ise Karan'ın, New York'u dünyanın her yerinden gelen insanlarla dolu, enerji dolu bir yer olarak görmesi...

Donna Karan, New York kentinin enerjisiyle beslenen ve "Fashion Avenue"den tüm Avrupa modasını avcunun içine almaya çabalayan stilistlerinden yalnızca bir tanesi. Amerikalıların "Christian Lacroix"sı olarak değerlendirilen Texaslı Todd Oldham, bazı moda eleştirmenlerine göre "Avrupa ile sürdürdükleri bitmez moda rekabetinde bir türlü aşağılık kompleksini üzerinden atamayan Amerikalılar için adeta bir gurur kaynağı". Bir ölçüde Lacroix stilini andıran Oldham ise bu eleştirilere, ateş kırmızı şortları, desenleri kemerleri ile yanıt veriyor.

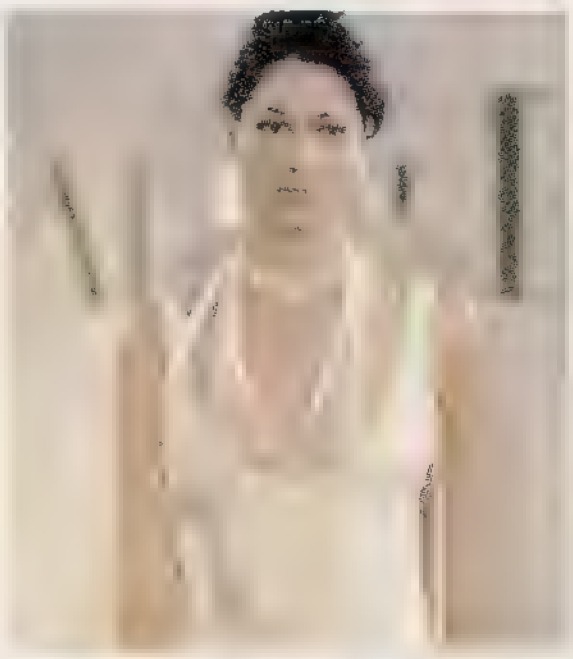

Oldham'ın renkli modelleri (en üstte), Ann Sui'nin cesur modeli (ortada) ve Kors'un basit ve sade tarzı ile çelişiyor

Komplekslerinden kurtulmayı başaranlar arasında bir tek Oldham yer almıyor. Brooklyn doğumlu, Paris'te oldukça alkış toplayan 1961 sınıfından Isaac Mizrahi de bunlardan biri. Mizrahi, Amerikalı olmaktan gurur duyuyor. Çok sevdiği New York'ta sürdürdüğü yaşamı sırasında Avrupa'nın baskısını hiçbir şekilde hissetmediğini öne sürüyor. Fransızların "enfant cheri" (sevgili çocuk) ismini yakıştırdıkları Mizrahi aynı zamanda Donna Karan'ın çok yakın arkadaşı. Perry Ellis ve Kalvin Klein'ın de başarılı öğrencilerinden biri olan genç stilist inandığı yolda kararlı bir biçimde yürüyor. Hayal gücü çok kuvvvetli olan genç modacı aynı zamanda tiyatro kostümlerine de imza atıyor. Ünlü yönetmen Spike Lee modacının bu hünerini "Jungle Fever" isimli filminde kullanmak istiyor.

Amerikan modasının giderek Avrupa'da başarı kazandığının bir başka kanıtı da moda dünyasında "eski arslan" olarak tanınan Oscar De La Renta. Modacının son zaferlerinden biri de geçtiğimiz günlerde Maison Pierre Balmain'e çağırılması oldu. Çünkü De La Renta, Amerikan modacıları arasında Paris atölyelerine çağrılan ilk kişi. Ünlü stilistin oldukça klasik bir tarzı var ve bu haliyle de Valentino ve Yves Saint Laurent'i andırıyor.

ÖNCÜ RALPH LAUREN. Büyük üne kavuşan bir Amerikalı modacı da, Paris'in kalbi Place de la Madeleine'de butiği bulunan Ralph Lauren. Ruhu her zaman "yankee" kaldıysa da o, Fransa'da parmakla gösterilen modacılar arasındaki yerini çoktan almış durumda. New York yakınlarında bulunan Bedford'daki çiftliğinde oturan Lauren, Avrupa'da artan ününe rağmen "benzersiz" olarak tanımladığı toprakları terk etmemeye kararlı gözüküyor. Lauren'in modası Kalvin Klein'inki ile hemen hemen benzer bir çizgide seyrediyor. "Fashion Avenue"dan Avrupa'ya el atan genç modacılardan bir başkası Michael Kors. Henüz 33'ündeki Kors'un yıldızı birden parlamış gözüküyor. Yoğun bir tempoda çalışan genç modacı, basitliği, huzuru ve sükuneti simgeleyen bahar koleksiyonlarını "Peace" adını verdiği defileyle Avrupalıların beğenisine sunmayı planlıyor.

Desenli T-shirtleri, çeşitli biçimlerde işlenmiş ceketleriyle ün yapan Anna Sui, kayısı, çilek, domates gibi çılgın süslemeli giysileriyle Cynthia Rowley, çiçekli modelleriyle sürekli bir baharı kadınlara yansıtan Betsey Johnson da meslekdaşları gibi kıta dışına açılmaya başlayan genç modacıların diğerleri. Amerikalı stilistlerin hızla gelişen atakları yıllardır kendi alanlarında birer "ilah" haline gelmiş Avrupalı modacıların tahtlarını sarsıyor. Amerikalı modacıların dinamik, canlı, dizginlenemeyen başarıları karşısında da artık kolay kolay eskisi kadar rahat at oynatamayacakları kesin. ●

Yağmur ATSIZ

ŞİİR DEVRİ ŞUUR DEVRİ

Almanya Başbakanı Helmut Kohl'un 20 Mayıs'ta resmen Türkiye'yi ziyâret etmesi artık kesinleşti. Eğer Türkiye ile Almanya arasındaki ilişkiler güllük gülistanlık olsaydı bu ziyareti normal bir dostluk ilişkisi içinde değerlendirip öbür gündem maddelerine geçmek mümkün olabilirdi. Fakat iki ülke arasındaki münâsebetlerin son bir buçuk iki yıl boyunca pek parlak bir seyir izlemediği biliniyor.

Bu sıkıntılar, özellikle o zamanki Dışişleri Bakanı Hans Dietrich Genscher'in, ansızın celâdete gelerek, "KÜRT HAMİSİ" pozlarına bürünmesi ile adamakıllı tatsızlaşmıştı. Hele Sayın Genscher'in, 27 Mart 1992 târihli SÜDDEUTSCHE ZEITUNG'da yayınlanan uzun bir mülâkati sırasında, "AT Türkiye nezdinde demarşda bulunmalıdır... Biz Yugoslavya'da bir azınlıklar modeli oluşturduk... Türkiye de bu modele uysun... Bununla somut olarak Türkiye'deki Kürt Azınlığı'nı kastediyorum..." gibilerden ipe sapa gelmez laflar etmesi, bu tatsızlığın üstüne tuz biber ekmişti. Tabii sonra Allah Baba Genscher'i çarptı ve o da uzunca süre işlerden el ayak çekip Yunanistan'daki villasında istiharat eyleyerek vakit öldürdü. Fakat tatsızlık da devam etti.

Çünkü, Kürtlerin Türkiye'de bir azınlık olmayıp ülkeyi taşıyan ve etnik kökenin ötesinde bir MİLLET oluşturan gruplardan biri olması bir yana, Sayın Genscher'in o Yugoslavya'da (sözüm meclisten dışarı!) oluşturduğu iddia ettiği MODEL'in ne mene bir model olduğu da ortada... Yani 23 milyonluk eski Yugoslavya'da şimdiye kadar 250.000 mâsum insanın ölümü bir yana bütün ülkeyi harâbezâre döndürüp taş üstünde taş, omuz üstünde baş bırakmayan o modelin (!) 60 milyonluk Türkiye'de kaç cana mâlolacağını düşünmek bile tüyler ürpertici...

Fakat, insanlar için olduğu gibi, ülkeler için de geçerli bir kurala göre sürekli geçmişle uğraşmak hayırlı değildir. Geçmiş unutulmamalıdır. Ama insanlar ve toplumlar gözlerini esasen ileriye çevirmelidirler ki işler iyiye doğru yürüsün!!! İşte Sayın Başbakan Helmut Kohl'un 20 Mayıs ziyaretini de bu temel üzerinde değerlendirmek gerekir, kanaatindeyim.

Anlayabildiğim kadarıyla Almanya'yı yöneten KİLİT BEYİNLER de aynı kanıdalar. Geçen hafta Bonn'da cereyân eden ve bir yandan ALMAN DIŞ POLİTİKA DERNEĞİ ile öbür taraftan TÜRK DIŞ POLİTİKA ENSTİTÜSÜ'nün katılımıyla gerçekleşen seminer bunun ön ipuçlarından biriydi.

Başbakan Kohl'den önce Alman bakanlar Türkiye'yi ziyaret edecekler

Bu iki örgüt zâhiren özel nitelik taşır ama aslında hükümetlerin gayrı-resmi temsilcileri gibi işlevleri vardır.

Burada şu gerçekler ortya çıktı:

Almanya, Türkiye ile itişmektense işbirliği etmenin çok daha yararlı olacağı gerçeğini artık kesinlikle kabul etmiş görünüyor. Zaten Allah Baba'nın Sayın Genscher'i çarptığı geçen Mayıs Ayı'ndan bu yana Bonn Hükümeti olsun, onun borazanı durumundaki mas medya birimleri olsun, Türkiye konusundaki hükümlerini gitgide yumuşatarak Alman Kamuoyu'nu teskin etme taktiğini uyguluyordu. Bundan önceki son sıralarda artık histeri derecesine varan Türkiye aleyhdârı ifâdeler yavaş yavaş silindi.

Kısacası FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG geçen hatfaki Bonn Semineri'ni BONN TÜRKİYE'YE KUR YAPIYOR başlığıyla verdi ki bu seçkin gazete, hükümet borazanı grubundan kesinlikle değildir.

Sayın Başbakan Kohl 20 Mayıs'ta çok önemli konuları ele alabilir:

Türkiye-AT ilişkileri nasıl süratle geliştirilecek gibi... Çifte vatandaşlık gibi... Türkiye'deki birtakım MEGA projelerin ortaklaşa ele alınıp gerçekleştirilmesi gibi... Aynı işbirliğinin Doğu Türk Cumhuriyetleri'nde hayâta yansıtılması gibi...

Başbakan Kohl'dan önce büyük ihtimâlle Posta Bakanı Wolfgang Bötsch, Ekonomi Bakanı Günter Rexrodt, Ulaştırma Bakanı Günter Krause, İktisâdi İşbirliği Bakanlığı Parlamenter Müsteşarı Hans-Peter Repnik ve Koalisyon'un küçük ortağı Hür Demokrat Parti (FDP) Meclis Grubu Başkanı Hermann Otto Solms da Türkiye'yi ziyaret edecekler. Tabii ki bunlardan bir bölümünün ziyâreti ileriye sarkabilir yâhut kesinleşmeyebilir.

ŞİİR DEVRİ'nden ŞUUR DEVRİ'ne...

Hayırlı yolculuklar...

HAZIRLAYAN : FÜREYA ERSOY

BİLİM TEKNİK

McRobot

Yakın bir gelecekte girdiğiniz fast food restaurantında hamburgeriniz mümkün olan en kısa sürede bilgisayar kontrolündeki makinalar tarafından hazırlanacak. McDonald's restaurantlarında bu konuda ilk adımlar atılmış durumda. Ünlü fast food zincirinin 12 bin restaurantından bir çoğunda artık patateslerinizin kızartılması ya da kahvenizin bardaklara boşaltılması gibi işlemler "Homo sapien"lerin yardımı olmaksızın gerçekleştiriliyor. McDonald's çalışanları sadece sizin siparişlerinizi alıyorlar ve "presto"! bardağınız doluyor. Firmasının basın sözcüsü Jane Hulbert'e göre çalışanlara sadece içeceklere buz koymak düşüyor. Firmanın mühendislik bölümünün geliştirdiği bu yeni sistemin adı "automated restaurant crew helper" (restaurant görevlilerinin otomatik yardımcısı) ya da kısa adıyla ARCH. ARCH şimdilik ABD'deki bir dizi McDonald's restaurantları ile Almanya'da uygulanıyor. McDonald's zincirlerinde çalışan onbinlerce genç bu durumdan rahatsız olmuyor mu? Bu soruya Hulbert,"hayır" diyor ve ekliyor; "teknoloji ile içiçe çalışmak müthiş bir olanak onlar için. Buna bayılıyorlar."

Kullanılmış araba alırken...

Artık arabadan hiç anlamasanız da gönül rahatlığıyla kullanılmış araba alabilirsiniz. Çünkü ABD'de bugünlerde piyasa çıkan bir ürün sayesinde en azından almayı düşündüğünüz arabanın karoserinde hasar olup olmadığını kolaylıkla anlamanız mümkün. Spot Rot Autobody Gauge (Karoser Çürükleri Tespit Cihazı) adı verilen bu aygıtı John Pfanstiehl, kardeşinin ikinci el araba alışverişinde ciddi bir biçimde kazıklanmasından sonra geliştirmiş. Tespit cihazı yaklaşık 8-10 cm.lik bir tüple ucundaki güçlü bir mıknatıstan oluşan son derece basit bir alet, ancak oldukça işlevsel. Alıcı arabanın belli noktalarına tüpü dayıyor, tüpün ucundaki mıknatıs bir anda karosere

yapışıyor. Mıknatısı çektiğinizde ise tübün üzerindeki skalada 1-10 arasında bir değer ortaya çıkıyor. 10 arabanın üzerinde sadece bir kat boya olduğunu gösteriyor, 6-10 arasında bir değer gözüküyorsa arabanın üzerine bir kaç kat boya atılmış demek. 5'in altındaki rakkamlar ise kaportada oluşan hasarın üzerinin boyanma öncesi çeşitli maddelerle kapatılmış olduğunu ortaya koyuyor. Yılda yaklaşık 40 milyon Amerikalının ikinci el araba alıyor. Bu nedenle de yaklaşık 13 dolardan satılan bu küçük aletin büyük ilgi göreceği tahmin ediliyor.

Sağlığınız için kedinize aşı yaptırın

Kediler genellikle "toxoplasma gondii" adlı parazit için iyi birer ev sahibidirler. Bu parazit kedilerde nadiren bir soruna yol açar, ancak bu parazitin yumurtaları insanlarda "toksoplasmosis" oluşumuna neden olur. Bu enfeksiyon bağışıklık sistemleri zayıf düşmüş ya da tam gelişmemiş yetişkinleri ciddi olarak etkiler. Özellikle de hamile kadınlarda toksoplamosis bulaşması, bebeğin kör ya da beyin özürlü doğması gibi çok kötü sonuçlara yol açabilir. Bu paraziti taşıyan bir kedinin üzerinde 10 milyon civarında yumurta oluşur. Bugüne kadar bu hastalığa yakalanma riskinin azaltılması için kedi dışkısından ya da dışkı bulaşmış kum vs. gibi maddelerden uzak durulması öngörülüyordu. Ancak Kansas Üniversitesi'nde konu üzerinde çalışan araştırmacılar geçtiğimiz günlerde bir aşı geliştirmeyi başardılar. Bu aşının uygulandığı kediler parazit alsalar bile, aşı bu parazitlerin üremesine mani oluyor. Kediler bu parazitin üremesine yardımcı olan tek hayvan türü olduklarından bu aşının yaygın olarak kullanılmaya başlanmasıyla birlikte "toksoplasmosis" vakalarında ciddi bir azalma görüleceği tahmin ediliyor. Aşının iki yıl içersinde piyasaya sürülmesi öngörülüyor. Böylelikle kediniz bir kez de sizin sağlınız için aşılanacak.

Metanol mucizesi

Kamp ocakları için iyi bir yakıt oluşturan metanol yakın bir gelecekte sıcak ve kurak bölgelerde bir tarımsal devrime yolaçacak. Arizona'daki bir deneme çiftliğinde araştırmacılar ekinleri metanollü bir karışımla suluyorlar, ortaya çıkan sonuçlar ise gerçekten şaşırtıcı. Metanol ürünlerin iki misli gelişmesini sağlarken, bu bitkilerin su tüketiminin de yüzde elli azalmasına olanak tanıyor. 1988 yılından bu yana gerçekleştirilen deneylerde yüzde 16 oranında metanol karıştırılmış solüsyonla sulanan 2.5 dönümlük bir kavun tarlasından sonuçta ekstra 12 ton ürün elde edilmiş. Keza pamuk tarlasında yapılan deneylerde, dönüm başına 2.5 balya daha fazla pamuk elde edilmiş. Bitkilerin metanol solüsyonlarına gösterdikleri tepki, kızgın güneş altında bile canlı ve diri görünümlerini korumak biçiminde oluyor.

Bilimadamlarına göre bunun nedeni bitki hücrelerinin metanolü hemen yakarak şekere dönüştürmesi. Bu ekstra şeker oluşumu da osmoz yoluyla hücrelere su sağlıyor. Böylelikle de bitkiler daha çok fotosentez gerçekleştirebiliyor, kısacası da daha hızlı gelişiyorlar. Metanol solüsyonu sadece güneşli yerlerde işe yarıyor. Gölgede kullanıldığı zaman bitkiler üzerinde toksik etkileri söz konusu oluyor.

Yaşlı torpidolar bilimin hizmetinde

Avusturalyalı bilimadamları Antartika'daki buz kütlelerinin kalınlığının araştırılmasında eski topidoları kullanmaya başlayacaklar. Otuz yıl önce Avusturalya Deniz Kuvvetlerinin satın almış olduğu otuz torpido bugün yaş haddinden emekliye ayrılmış durumda. 1980'lere kadar denizaltılarda kullanılan bu torpidolar önümüzdeki aydan itibaren iklim bilimciler ve buz bilimcilerin hizmetine girmiş olacak. Bilim adamları Antartika sularında okyanusla atmosfer arasındaki ısı etkileşimleri konusunu araştırmayı hedefliyorlar. Bu bölgelerde deniz üzerindeki buzlar okyanusu örten doğal birer battaniye oluşturarak ısı transferini yavaşlatıyor. Bu da güney yarım küredeki hava koşullarına doğrudan etkiliyor. Bugüne kadar buzul araştırmalarında pahalı ve çok zaman isteyen kuyu kazma yöntemi uygulanıyordu. Üstelik bu yöntemin uygulanması için gemi ve helikopter kullanımı zorunlu olduğundan kış aylarında bu yöntemin uygulanması mümkün olamıyordu. Oysa eski torpidolar sonar ve bir dizi benzer aygıtla donatıldıktan sonra buz altında seyahat edecekler. Torpidonun göndereceği tüm sinyaller bir bilgisayara kaydedilecek ve elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda buz kütlelerinin kalınlıkları saptanacak.

Orhan Pamuk'la yazmak ve yaşamak üzerine

YAŞANMAYAN HAYATTAN İNTİKAM ALMAK

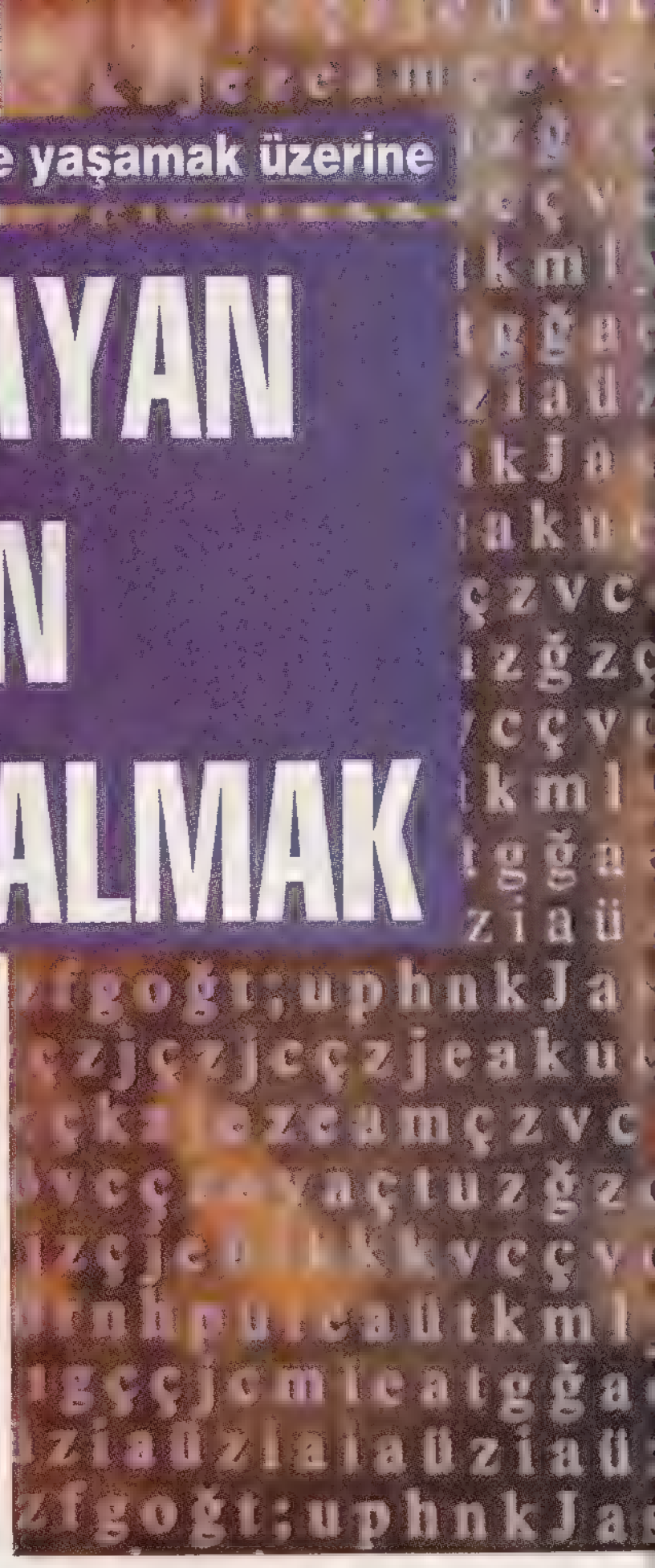

Orhan Pamuk bir süredir yeni bir roman üzerinde çalışıyor. Yeni Zelanda'da olduğu bir sırada, yazmakta olduğu başka bir romanı yarıda bırakarak başladığı bu romanı kısa bir süre sonra bitireceğine inanıyor. Çünkü son iki aydır Teşvikiye'de, çalışma mekânı olarak kullandığı çatı katında keyifle yazıyor ve kendinden memnun... Neşeli...
"Hayatın doluluk anı", böyle diyor yaşamını anlamlı bulduğu bu döneme...
Nokta'dan ***Berran Tözer****, Orhan Pamuk'la ilk kez yeni romanı konusunda görüştü. Pamuk, yazmak, yaşamak, yazarak yaşamak etrafında düşündüklerini anlattı*

Bazen ben bir pırıltı bulduğumu ve Cennet'e geri döndüğümü düşünürüm. Bazen de Cennet'te dolaştığımı sanarken, yalnızca kendi yavanlığımın bahçesinde vakit kaybettiğimi farkederim

Nokta: Uzun bir süredir yeni bir roman üzerinde çalıştığınızı, yayınlanmadan önce romanınız hakkında konuşmayı sevmediğinizi biliyorum. Yine de birkaç ipucu veremez misiniz?

Pamuk: Ben çok yavaş yazdığım ve üretirken başta kendimi hep düş kırıklığına uğrattığım için, "yeni bir çalışmanız var mı?" sorusunu her duyduğumda, içime bir mızrak saplanmış gibi oluyor. Roman için, bu nedenle hiçbir zaman tarih vermiyorum. Kendi kendime tarihler koyuyorum, ama sonra yine bir defa daha kendimi düş kırıklığına uğratmak üzere... Yakın zamana kadar ruh halim şöyleydi: Hani Pazar öğleden sonraları olur, dağınık ve disiplinsiz öğrenci ertesi günkü matematik ödevini yapmamıştır. Üzerine, kendisinin aşağılık birisi olduğunu düşündüren, kendisini paralize eden bir kabus duygusu çöker. "Romanınız ne zaman bitiyor?" türü bir soru karşısında, işte bu tür bir duyguya kapılıyorum. Romanımı keyfimce, istediğim gibi, belki de hiçbir zaman bitirmeden yazmak istiyorum. Bu nedenle de romanım konusunda hiç kimseyle konuşmuyorum. Ama şu son iki aydır olağanüstü bir zevkle ve çok iyi yazıyorum. Uzun süredir ilk defa kendimi yeniden 'adam' gibi bulmaya, kendimden memnun olmaya, kendimi sevmeye başladım. Şimdi size birazcık anlatma isteği duyuyorum.

Romanı iyi yazdığıma kendimi inandırmışken hissettiğim o bütünlük anları. Dopdoluluk duygusu, yaşamın anlamlı olduğu, boşa geçmediği, bir üçüncü kişinin ölümünü işittiğimde, 'ben de böyle ölüp gideceğim, hayatın anlamı yok' duygusuna kapılmadığım anlardır bunlar. Bu temalardan bahsediyorum, çünkü bunlar aslında romanımın da temaları.

Nokta: Yaşamının anlamını yazarak ya da başka bir biçimde bulan birinin romanı mı?

FOTOĞRAFLAR: FERHAT ATALAY / NOKTA

Pamuk: Hayatta bir doluluk anı. Bu anı yaşama zevki. Hayat denen zaman diliminin anlamlandıracak bir eyleme dönüştürebilme yeteneği. Romanımın genç kahramanları, benim de yazarken tutkuyla, şiddetle yapmaya çalıştığım gibi bir çeşit kusursuz bir an, bir çeşit günlük hayatın ötesine geçen, hepimizin bildiği sıradan anları aşan, daha derinde bir an arıyorlar. Kafaları bununla meşgul, bununla hayatlarını ilişkilendirerek anlamlandırmak istiyorlar. Benim gençliğimden de epey bir şeyler var burada.

Nokta: Son iki aydır hissettiğiniz bu doluluk ve yakaladığınız bu anlamın bir anda yokolduğu, acılı anları da var herhalde yazmanın...

Pamuk: Her şeyi söyleyebilirim bu konuda. Kimi yazarlar, 'yazmak çok zevkli' diyor. Hak veriyorum. 'Yazmak bir işkence' dediklerinde de hak vermişimdir. Yazı yazarken bir anlamda Cennetle Cehennem arasında, ölümle bayram arasında gider gelir yazar. En azından ben böyleyim, ama birçok yazarın da böyle olduğunu sanıyorum. Bazen ben bir pırıltı bulduğumu ve Cennet'e geri döndüğümü düşünürüm. Bazen de Cennet'te dolaştığımı sanarken, yalnızca kendi yavanlığımın bahçesinde vakit kaybettiğimi farkederim. Ruh halim de böyledir, bazen kendimi beğenirim, olağanüstü neşeli olurum, bütün dünya bana anlamlı ve hükmedebildiğim kapalı bir yer olarak gözükür. Bazen de her şey kaotik, bütünlükten yoksun bir karışıklığa dönüşür. Ben de bir bilardo topu gibi, kafamı kararsızlıklarımın, hırsımın, irademin bu tür duvarlarına çarpa çarpa ilerlemeye çalışırım.

Nokta: Dışarıya kapalı bir insansınız. Günlerce, aylarca kapanıyor ve yazıyorsunuz. Sosyal bir insan olduğunuz söylenemez. Peki, yazmak yaşamamak gibi bir özveriyi gerektiriyorsa, yaşamadan yazılan bir roman, yaşamın gerisinde kalmıyor mu?

Pamuk: Sorunuzu ikiye ayırıyorum: Yazmak ya-

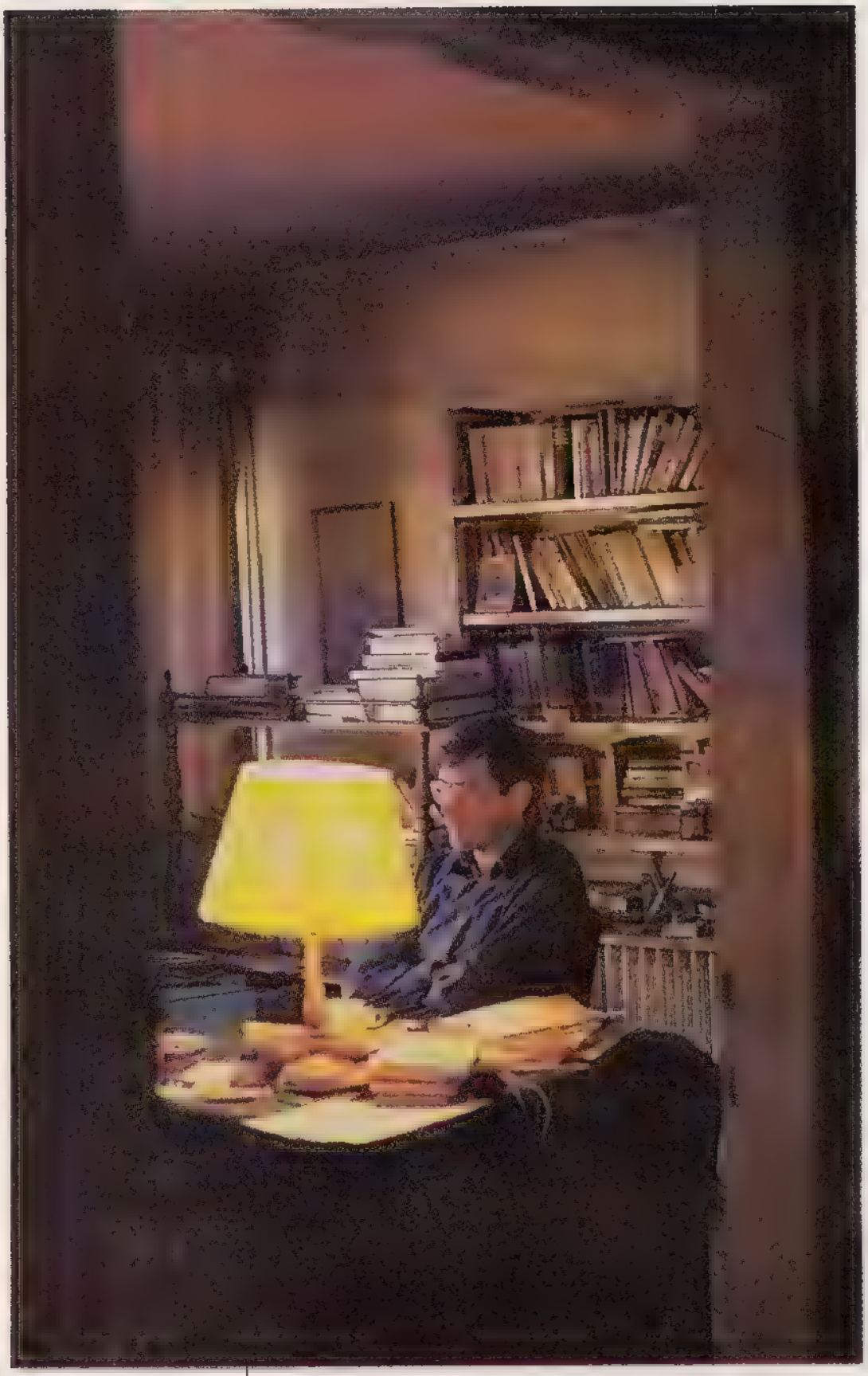

Yazı yazarken bir anlamda Cennetle Cehennem arasında, ölümle bayram arasında gider gelir yazar

şanmayan hayattan bir çeşit intikam almaktır. Yüce bir şey yapma, yaratma, ortaya koyma yanılsamasına kendimi inandırmışımdır. Bu yüce şey belki de kendini kandırmaktır, hayata bir anıt bırakma tutkusu bir yanılsama olabilir. Bu yanılsama için çoğu zaman hayatın büyük bir kısmından vazgeçmişimdir. Ama bunun arkasında kuvvetli bir intikam duygusu var. Hayattan alamadıklarım, almaya korktuklarım, açıkca isteyemediklerim ya da karşılanmayan isteklerim üzerine, sonradan yazımla alabileceğim bir intikam, bir zafer isteği çok aşikar biçimde kafamda vardır.

İkincisi: Benim için önemli olan yazıdaki cümlelerin sahici gözükmesidir. Ama bu deneyimin sahici olması anlamına gelmez. Yazdığım bütün kitaplar bir bütün teşkil ediyor ve bu bütün de benim ruhsal hayatıma tekabül ediyorsa, önemli olan budur. Benim ruhsal hayatımın dolu, zengin bir hayatla beslenip beslenmemesi önemli değildir, bütün hayatımı bir odada geçirebilirim. Bu benim için bir kayıptır elbette. Ama isterim ki, yazdığım kitap da, bütün hayatını bir odada geçirmiş birinin kitabı olsun. Zaten bütün hayatımı bir odada geçiriyor da değilim.

Nokta: Yine de size ilişkin böyle bir imge var ama... Bana kalırsa sizin hoşunuza giden bir yazar imgesi bu.

Pamuk: Bu imge pek doğru değil ama karşı çıkmıyorum. Benimsemekten hoşlanıyorum. Birçoğunun benim eksikliğim ya da kusurum olarak gördüğü şeyler, benim üslubum, özelliğimdir. Bunu sahiplenmek isterim. Bu imajda hoşuma giden şeyin ne olduğunu biliyorum. Romantik edebiyatın, modernizmin hatta bizdeki tasavvuf edebiyatının yarattığı bir imajdır bu: Hayattan elini eteğini çeken, sanatına bütünüyle kendini veren, 'aziz' yazar... Hayat benim isteklerime cevap vermediği zaman, bu maskeyi yüzüme geçirmek büyük zevk olur, acım bir zafere dönüşür.

Nokta: Niye hayata karşı bu kadar ürkeksiniz?

Pamuk: Bunu çözmek adım adım yapılabilecek bir şey. Ben böyle bir hayatı istediğim için yazar oldum. Hayat denilen ve akıl karıştıran o karmaşaya adımlarımı atmakta çekingendim. Çekingenlikten çok sıkılgandım. Başkalarının zevk aldığı anlarda, bu anlardan onlar kadar zevk alamayan biriydim. Diyelim bütün kış kıyıda durmuş bir sandalı kıyıya indirmenin zevki. Ben de zevk alabilirim bundan ama bir süre sonra içimden bir sesin bana 'odana git, odana git ve hayal kur' diyeceğini bilirim. Bu nedenle ben sandalı suya indirir ve hemen eve dönerim.

Nokta: Yeni romanınızla aramıza hayat girdi, yeniden ona dönelim. Bir söyleşinizde "Kara Kitap" için "şiirde kullanılan vezne benzer bir ses yakalamaya uğraşıyorum" diyordunuz. Yeni romanınızda da cümleler, dil, temanın önünde mi?

Pamuk: Bir kısmında daha da çok önünde. Bir kısmında değil. Bu kitap, "Kara Kitap"ın en şiirsel yerlerinden -varsa tabii- daha şiirsel olma niyetleri taşıyor. Bazı bölümlerde daha yalın bir anlatım var. Kitabım üç bölümden oluşuyor. Bazı olaylar dizisi üç kere yeniden anlatılıyor. 20 yaşlarında bir kahraman bir kitap okuyor ve bütün hayatı sarsılarak değişiyor. Yazdığım kitap, aslında benim hayatımın nasıl sarsılarak değiştiğinin kitabı. Kahramanın okuduğu kitaptan çıkarak, demin sözünü ettiği o eşsiz doluluk anlarını nasıl aradığıyla ilişkili. Fakat bu yaşadığı serüvene üç değişik noktadan bakıyor.

Nokta: Diğer romanlarınızda olduğu gibi fonda tarih ve ansiklopedik bilgi yok mu bu romanda?

Pamuk: Ansiklopedik bilgi var ama tarih yok. Zaten günümüzde geçiyor. Çok kontrollü bir roman, bunu da söyleyebilirim. Çok az romanımı böyle, içinde sayfa sayfa ne olacağını bilerek yazdım. Bu nedenle de 1,5 yılımı verdim. Bitmesine de fazla zaman kalmadı.

Nokta: "Beyaz Kale"nin Batı'da bunca tutulup, bunca dile çevrilmesini neye bağlıyorsunuz. Sonuçta "efendi-köle" ilişkisi, gizli bir eşcinsellik gibi temalar çok yabancı değil onlara. Gerideki tarihsel örgü ve Doğu mistisizmi mi?

Pamuk: Ben de bilemiyorum. Cevap vermek zor. Eleştirilerde 'zekice", 'akıllıca' gibi sözler vardı. 'Zekice, iyi hesaplanmış, iyi kurulmuş ama hayat yok' diyebilirdi yayıncılar. Demek ki onu da yakalamışım. Tabii yayınevlerinin de etkisi var. Kitap hep

güçlü yayınevlerinden çıktı. Mesela bir yayınevi yeni kataloglarını gönderdi. Kataloğun ortasında bir sayfada Stephen King, bir sayfada ben!!! Şimdi bu kitap satmaz mı!

Nokta: Dünya edebiyatında kendinizi kiminle özdeşleştiriyorsunuz? Umberto Eco'yla mı?

Pamuk: Kimseyle. Ben artık 40 yaşıma geldim, benim kendimi özdeşleştirdiğim bir yazar varsa, o da Orhan Pamuk diyebilirim. Nereye gideceğimi, ne yapacağımı çok iyi biliyorum artık, güvensizliklerim azaldı. Etkiler olabilir tabii. Ben Türk yazarlarına göre kendimi daha cesaretli bulmuşumdur, etkilenmekten korkmamışımdır. Pek çok yazardan pek çok şey öğrendim. Bunun dışında kendimi biriyle özdeşleştirmem mümkün değil. Ayrıca dünyada da benim durumum biraz tekil bir durum. Bu kadar ücra bir dilde yazan bir yazar, kendi ülkesinin folklorik özelliklerine dayanmayan, kendi ülkesi hakkında efsaneler yaratmaktan çok, efsaneleri kırmaya yönelen ve bu kadar dile çevrilen çok fazla yazar yok dünyada. Sevdiğim yazarları bile söylemekten çekinirim. Yine de Thomas Bernhard, John Updike diyebilirim. John Updike'ı çok zeki bulurum. Ama beni tek tek duyarlılıklar ilgilendirir yazarlarda.

Nokta: Çok çevrilen bir yazar olduğunuz için, çok sık da yurtdışında davetlere, önemli yazarlarla birlikte toplantılara, konuşmalara katılıyorsunuz. Witold Gombrowicz bu tür yazarlar için "düşünce turistleri" diyerek, onları biraz küçümsüyor. Siz kendi içinizde bu tür bir rahatsızlık duydunuz mu?

Pamuk: Evet, epey davet aldım son üç yıldır. Bunları biraz bendeki bir eksiklik ve doymamışlıkla kabul ettiğimi hissediyorum. Ben otuz yaşıma kadar kitap yazdım, yayınlamadılar. Şimdi bana bir ilgi var. Yani intikama benzer bir duyguyla gittim. Yazmam gereken bazı vakitlerimi böyle harcadım. Uluslararası yazarlar şöyle: Bir tanesi mesela 'circuit'te görüşmek üzere, dedi. Yani tekrar rastlaşmak üzere. İletişimin kolaylaştığı son onbeş yirmi yılın ucubesi ya da ürünü olan uluslararası yazar diye bir şey var. Gittikleri yerlerde konuşma yapmaktan öte, kendi kitaplarını sattırmak için röportajlar yapıyorlar. Bu yazar nasıl bir yaratıktır, sıkıntıları ve ruh hali nedir, bunu gördüm biraz. "Ben buraya niye geldim aslında, ama yine de ben bu röportajı yapayım" diyen, oradaki yazarlarla tanışmaktan zevk alan, hem yazarlığının ona getirdiği zafer duygusunun tadını suçluluk duygusuyla çıkaran hem de gerçekten yalnız başına kalmak isteyen, bu ikilemde bir çözüme varamayan bir tip bu. Bu ruh hallerinin bazılarını ben de taşıyorum. Ama benim için efsane yıkıcı bir yanı oldu. On sekiz yaşında gözünüzde büyüttüğünüz yazarların, aslında o kadar da olağanüstü kişiler olmadığını görmek...

Nokta: Sizin sormamı istediğiniz bir şey olabilir miydi?

Pamuk: Sormanızı istediğim değil de, soracağınızı sandığım bir soru vardı. Sormadığınız için sizi tebrik ederim. Çünkü o kadar çok soruluyor ki, ne diyeceğimi bilemiyorum. Soru "Postmodernizm"di. Çok sıkıldığım ve içine hiç girmediğim bir konu. Sormadınız, çok teşekkür ediyorum. Size bir buket çiçek vermek isterdim! ●

Bu kadar ücra bir dilde yazan bir yazar, kendi ülkesinin folklorik özelliklerini konu almayan, kendi ülkesi hakkında efsaneler yaratmaktan çok, efsaneleri kırmaya yönelen ve bu kadar dile çevrilen çok fazla yazar yok dünyada

"Evita" müzikalinde Ruhsar Ocal ve Suat Arıkan. Şehir Tiyatroları yapımı "Evita", yıllar sonra ilk kez verilen En İyi Müzikal Ödülü'nü aldı

16. Avni Dilligil Ödülleri tartışılıyor

TİYATROCULARDAN

Bu yıl 16'ncısı verilen Avni Dilligil Tiyatro Ödülleri'nin hemen ardından başlayan tartışmalar halen sürüyor. Merhum Avni Dilligil'in sanatçı kişiliğine de, adına konulan ödüllere de saygıları olduğunu belirten bir grup tiyatrocu, ödül jürisini etkileyecek şekilde kulis yapıldığından, jürinin oyunları izlemediğinden ve taraflı davrandığından söz ediyorlar. 'Ödüllendirmede kriter tiyatro sanatı oluncaya kadar, bu ödüllerden muaf tutulmak istiyoruz' cümlesinin altına isimlerini koyan söz konusu tiyatrocular, Avni Dilligil Ödülleri'ni bu yolla protesto ediyorlar

Mehmet ATAK

Avni Dilligil ödüllerini izleyen tepkiler aslında yeni bir şey değil. Geçen yıllarda da ödül kazanamayan sanatçılar, jüri sonuçlarına karşı çıkmışlardı. Ancak bu yılki olayın ilginç bir yönü var: Önceki yıllarda protestolar, ödül kazanamayan birkaç sanatçının bireysel karşı çıkışı boyutunda kalıp, basına da yansımazken, bu yıl tiyatrocular asgari bir müşterekte buluşmuş durumda. Avni Dilligil ödülleri üzerine tiyatrocular tarafından geniş çaplı bir tartışma ortamı oluşturulduğu gibi, protestolar da toplu bir eyleme dö-

nüştü. Tiyatrocunun tiyatro sanatının hakkını aramaya adım atması açısından sevindirici olan bu tartışmaları biz de, jüriyle sınırlı kalarak kurcalamak istedik. Bu maksatla da, bu yıl jüride yer alan, jüriden istifa eden ya da bu yıl katılmamış olan tiyatro eleştirmenlerinin konu hakkındaki görüşlerini aldık.

ESRARENGİZ YÖNETMELİK. Sonuçta ortaya hayli 'tuhaflık' çıktı ama, bunların ilki, yönetmelikle ilgiliydi. Bir yönetmelik var mıydı? Bu doğrultudaki ilk sorumuzu, uzun yıllardan beri bu ödülü kişişel çabalarıyla sürdüren Belkıs Dilligil'e yönelttik. Jüri üyesi olmayan Dilligil, yönetmeliği Jüri Başkanı Nüzhet Birsel'den edinebileceğimizi söyledi. Birsel de, 1.5 sayfalık bir yönetmelik mevcut olduğunu, ama şimdi bulmasının mümkün olmadığını belirtti. Birsel'e göre, jüri zamanla kendi usullerine göre bir prosedür geliştirmişti. Ama gene de önümüzdeki yıl yeni bir tüzük hazırlamaya niyetliydiler.

Jüri üyelerinin eskisinde de, yenisinde de yönetmelik namına bir şey yoktu. Hatta bir bölümü, yönetmeliği dünya gözüyle bir kere bile görmemişti. Şehir Tiyatroları Edebi Kurulu'nda olduğu gerekçesiyle ilk etapta jüriden ihraç edilen Melisa Gürpınar, bir yönetmelik talebinde bulunmuştu gerçi ama, ona da yönetmelik verilmemiş, buna karşılık oylama günü jüriye geri çağrılmıştı. Bu arada Gürpınar, Edebi Kurul üyeliği nedeniyle jüriden ihraç edilirken, halihazırdaki üyelerden Haluk Şevket Ataseven, Hayati Asılyazıcı ve Seçkin Selvi'nin çeşitli tiyatrolarla olan dolaylı ve dolaysız ilişkileri gözardı edilmişti. Eski jüri üyelerinden Nedret Güvenç'in Şehir Tiyatroları oyuncusu olduğu o zaman akla bile gelmemişti.

JÜRİ NE DİYOR? Peki, zamanında jüride bulunmuş ya da şimdi bulunan eleştirmenler sonuçlara nasıl bakıyordu? Ayrılanlar neden ayrılmıştı?

Zehra İpşiroğlu "sonuçları gördükten sonra, bu jüriye dahil olmamaktan duyduğu memnuniyet"i dile getiriyordu. Üzerinde tartışılacak nesnel ölçütlerde buluşulamadığı için, inandığı şeyle yaptığı şey birbiriyle çelişir konuma gelmesin diye istifa ettiğini belirtiyordu.

Bu yıl ABD'de olduğu için jüride yer almayan ve sonuçlardan sonra istifasını açıklayan Sevgi Sanlı ise, "Eskiden İngiliz Muhipler Cemiyeti vardı, şimdi Gencay Gürün Muhipler Cemiyeti var" diyordu. "Gürün'ün Şehir Tiyatroları'nda yaptıklarını yadsımıyorum ama, bu ödüller bu kadar yan tutarak verilirse onun aldığı ödül de küçülür." Ataseven ise sonuçlara ne kadar katıldığı sorusunu, "yüzdeye vurulduğunda bendeki nispet çok düşük" diye cevaplıyordu. "Kendime has, inandığım bir tiyatro var. Bir de harcıâlem tiyatro. Göz önüne alınan ikincisi oluyor. Önümüzdeki yıl jüri baş- ▶

AVNİ DİLLİGİL ÖDÜLLERİ

En Başarılı Yapım - Tartuffe *(Şehir Tiyatroları)* **En İyi Yönetmen** - Gencay Gürün *(Şehir Tiyatroları)* **En İyi Kadın Oyuncu** - Nedret Güvenç *(Şehir Tiyatroları)* **En İyi Erkek Oyuncu** - Cüneyt Türel *(Şehir Tiyatroları)* **En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu** - Hikmet Körmükçü *(Şehir Tiyatroları)* **En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu** - Oktay Kaynarca *(Tiyatro Stüdyosu)* **En İyi Oyun Yazarı** - Mehmet Baydur *(Şehir Tiyatroları)* **En İyi Çeviri** - Seçkin Selvi *(Kent Oyuncuları)* **En İyi Dekor** - Duygu Sağıroğlu *(Tiyatro Stüdyosu)* **En İyi Kostüm** - Sadık Kızılağaç *(Dormen Tiyatrosu)* **En İyi Işık** - Önder Arık *(Devlet Tiyatrosu)* **En İyi Müzik** - Server Acim *(Devlet Tiyatrosu)* **En İyi Müzikal** - Evita *(Şehir Tiyatroları)* **En İyi Özgün Yapım** - Ali Harikalar Diyarında *(Ali Poyrazoğlu Tiyatrosu)* **En İyi Uyarlama** - Ahmet Levendoğlu *(Tiyatro Stüdyosu)* **Olağanüstü Yorum** - Yıldız ve Müşfik Kenter *(Kent Oyuncuları)* **Jüri Onur Ödülü** - Macide Tanır *(Tiyatro Kare)* **Jüri Özel Ödülü** - Müjdat Gezen **Jüri Özendirme Ödülü** - Nedim Saban *(Tiyatro Kare)*

TEPKİ

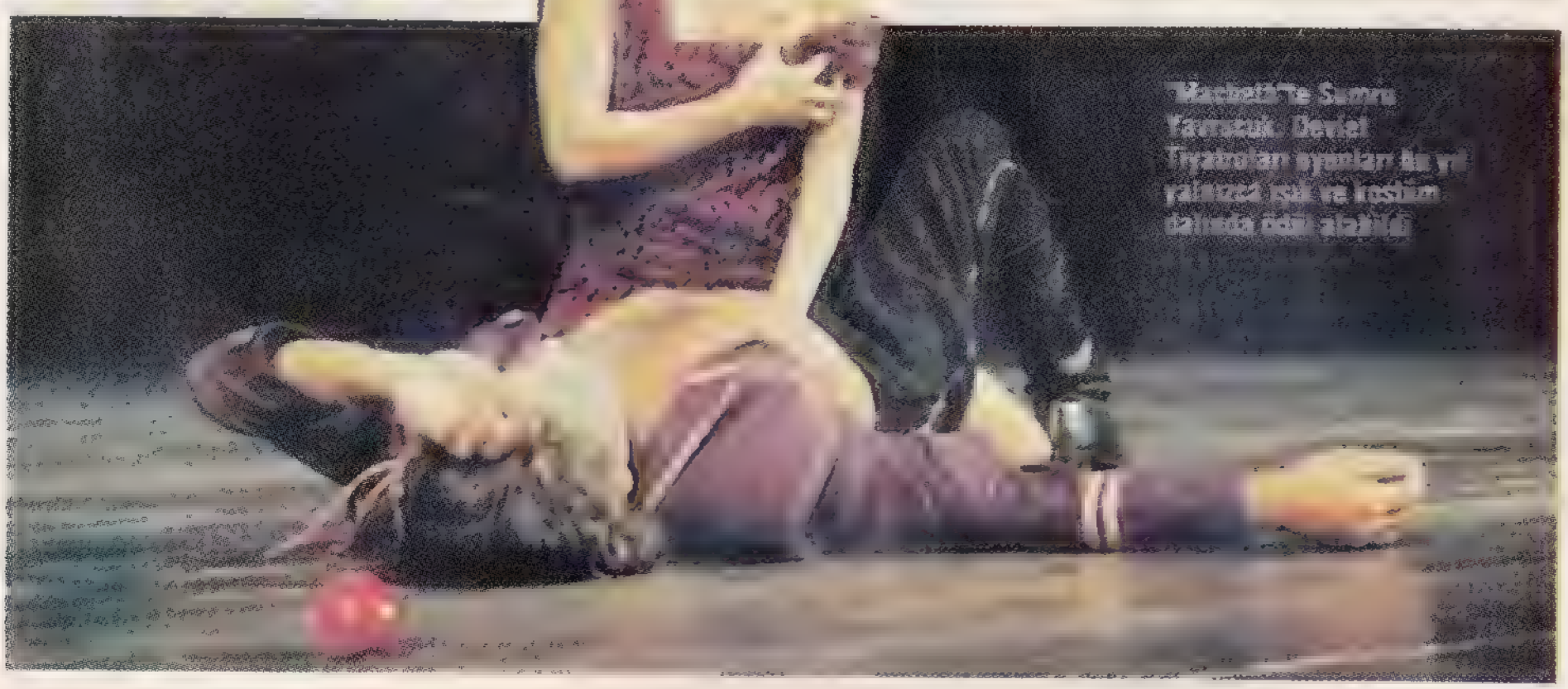

kanıyla konuşup, katılmadığım noktalar düzelmezse ciddi olarak istifa etmek istiyorum."

Şehir Tiyatroları'na verilen ödüllerin sayısal yoğunluğuna da değinen Ataseven, "Şahsen Gencay Gürün'ün yönetmenliğine oy vermediğimi, Kenan Işık'a verdiğimi belirtebilirim" diyor. Bu yıl jüriye katılmayan Dikmen Gürün Uçaner ise, sonuçların tartışılabileceği görüşünde. "Katılmadığım ödüller ve sonuçlar var. Ayrıca genelde ödüllendirmelerle ilgili düşüncem, sadece bu yıla ve Dilligil Ödülleri'ne dönük değil". Yine bu yıl jüride yer almayan ama halihazırda istifa da etmemiş olan Ayşın Candan, "Zaten prensip olarak jüriye tiyatro adına pek yeterli olmayan, olduk olmadık insanları aldıkları için yer almak istemiyorum" diye dile getiriyor kaygılarını. Müzikallerin olmadığı bir ülkede müzikal ödülünün konmasını da anlayamadığını belirterek "Prensip olarak gençlerin ödüllendirilip yüreklendirilmesinden yanayım" diyor.

"SEÇİMLER ÖZNEL..." Bu yıl jüride yer almayan Hami Çağdaş, ödülleri belirleme yöntemine katılmadığı için, jüriye de katılmamış. "Bu sistem değişirse gene katılırım" diyen Çağdaş, sonuçları "Öznel bir belirleme" olarak yorumluyor. "Ben açıkçası ödüllerde tekrarlamalara karşıyım. Son üç dört yıldır çok iyi genç yönetmenler, oyuncular var. Bunlara bir türlü ödül verilmiyor. Kapalı zarf usulü sürdükçe, tartışılmadıkça da, bu böyle devam edecek". Melissa Gürpınar ise, "İkinci tura açıkçası tanıklık edebilmek

Tiyatro Stüdyosu yapımı "Derin Bir Soluk Al"la Ahmet Levendoğlu, bu yıl En İyi Uyarlama Ödülü'ne layık görüldü

ve kurtarabileceğimi kurtarmak için" katılmış. "Her jürinin eksiklikleri vardır. Bu yıl az kişili bir jürinin kaçınılmaz tablosu olarak, ibre bir yana kaydı. Masum sayılabilecek kayırmalar vardı. Hem Devlet Tiyatrosu'nda, hem Şehir Tiyatroları'nda daha iyi yönetimler vardı ama bu yıl ibre böyle kaydı. Ama bu hep daha iyi bir yapım varken, ödülün daha kötüye gideceği anlamına da gelmez. Şunu rahatça söyleyebilirim, sonuçlar bende büyük zedelenmelere yol açmadı".

Halihazırdaki üyelerden Kami Suveren sonuçlara "aynen" katıldığını, ve büyük güçlüklerle yürütülen bir müessenin yıpratılmaya çalışılmasına hayret ettiğini söylerken, Yaşar İlksavaş sonuçlara %90 oranında katıldığını belirtiyor: "Bu seneki ödüller içinde Hazım Körmükçü ve Adalet Ağaoğlu'nu da görmek isterdim." En radikal görüş ise Hayati Asılyazıcı'dan gelmekte: "Dilligil ödüllerinin yankısı çok oluyor. Çünkü öznel davranılıyor. Bol bol kulis yapılıyor. Seçici Kurulu, oylarını açıklamaya ve böyle bir uygulamaya son vermeye davet ediyorum"

SELVİ'YE TEPKİ. Şehir Tiyatroları'nın, bir bölümü çok tartışılan yedi ödülü arasında en çok tepki uyandıranı ise, Seçkin Selvi'nin 'en iyi çevirmen ödülü'ydü. Selvi'nin çevirisinin iyiliği ya da kötülüğü tartışıldığı için değil de, Selvi bu ödülü kendisinin de bir üyesi olduğu jüriden aldığı için tepki görüyordu. Asılyazıcı ve Sanlı, efsanevî yönetmelikte 'seçen, seçilemez' şeklinde bir maddenin bulundu-

"Jüri güdümlülerden arındırılmalı"

Avni Dilligil Ödülleri'nin üçünü alan Ahmet Levendoğlu, ödüllerle ilgili görüşlerini Nokta'ya açıkladı.

"Derin Bir Soluk Al" oyunumuz '93 Avni Dilligil ödüllerinden üçünü alarak 'en çok ödüllü' 2 oyundan biri oldu. Bu veriye göre; hoşnut olmamız, en azından yakınmamamız beklenebilir. Ancak bizim, Tiyatro Stüdyosu olarak Dilligil Ödülü olgusuna bakışımız olumsuz. Bunu açmak gerek: Ödül Jürisi'ne bir bütün olarak karşı değiliz; çünkü jüride dürüstlükle, hakça değerlendirme yapacak kişilikte üyeler var ve bunu yapmışlardır. Bu nedenle ödüllere değer görülmüşüzdür, bu nedenle ödüllerimizi kabul ettik, bu nedenle 'jüriye karşı toplu' tepki içinde yer almadık. Ancak, jürinin sayısal dengesi son yıllarda hep olduğu gibi bu yıl da yine 'taraflı' bir çoğunluktan yana yatıyor. Bu noktada, tiyatro ile uğraşan herkesçe bilinen, konuşulan, ama nedense 'yazıya dökülmemiş' olan bir iki şeyi artık açıkça dile getirmek gerekiyor: Jüride çoğunluk; Şehir Tiyatroları'nın genel sanat yönetmenine ve tabii başında bulunduğu tiyatroya ödül kazandırmak amacına yatkın kişilerden oluşuyor. Üyelerden Sayın Seçkin Selvi ile Sayın Yaşar İlksavaş'ın ise bu amacın baş hizmetkârları oldukları, onların 'icraatında' kendini ortaya koymakta. Bu belirlemelerin açık göstergesi son yılların ödüllerinin dökümünde görülebileceği gibi, söz konusu iki üyenin eleştiri yazılarının dökümünde de aynı 'güdümlü' tablo ortaya çıkacaktır. Tiyatro Stüdyosu olarak özellikle Avni Dilligil Ödülü düzenleyicilerine şu görüşü iletmek istiyorum: Bundan böyle jüri güdümlülerden arındırılmalıdır ki, ödül, saygınlığına kavuşsun (Konuyu öteki tiyatro ödül jürilerinin de dikkatine sunarım). Bu gerçekleşmezse, bundan sonra Avni Dilligil Ödülleri'ni kabul etmeyeceğimizi açıklıyoruz.

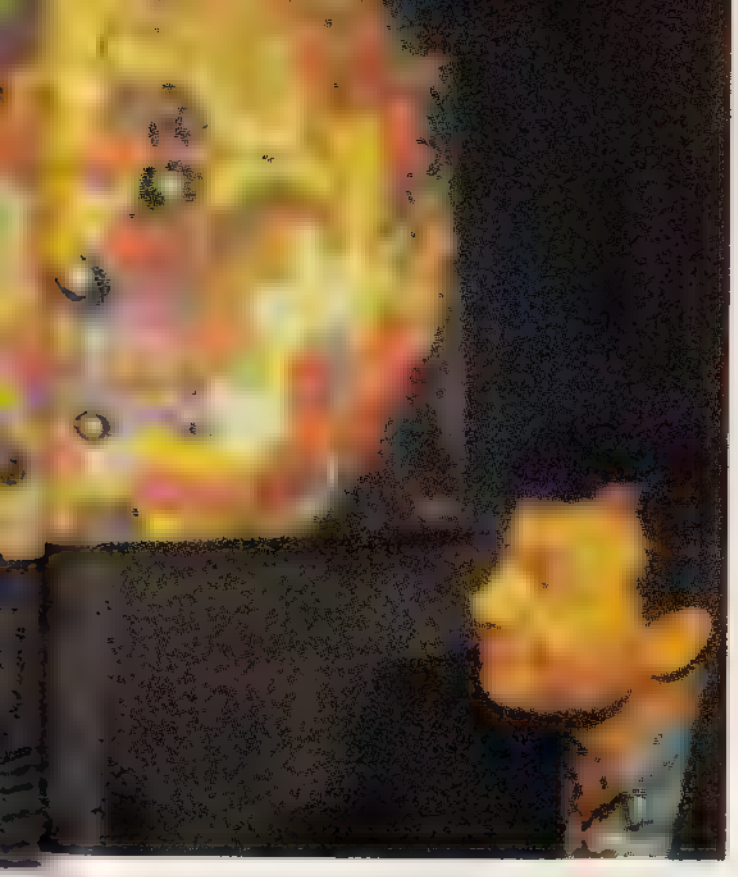

ğunu hatırladıklarını belirtiyorlar. Sanlı ayrıca, 'en iyi çevirmen' ödülünü aldığı yıl kendisinin jüriden feragat etmiş olduğunu hatırlatıyor.

Aslında herkesin çeviri ödülü konusunda diyecek bir-iki lafı var. Gürpınar "Ben bunu *sapma olarak değerlendiriyorum.* Bir suç var ama, bunun toplumdan kaynaklanan hafifletici nedenleri var", Çağdaş, "Olmasa doğru olurdu. Ama bundan önce de jüride olduğu halde Sevgi Sanlı da aldı", Uçaner, "Jüride olan bir kimsenin ödüle aday olmaması görüşündeyim", Candan, "Jüriden istifa etmesi doğru olurdu. Temelinde çarpıklık var", Ataseven, "Ben bunu yanlış olarak değerlendiriyorum. Ben katılmadım", İpşiroğlu, "Olmaması gerekiyor", Birsel, "Önümüzdeki yıl yapılacak tüzüğe kesinlikle bu konuda bir madde koymak lazım", İlksavaş, "Çok doğru, bu senenin en iyi çevirisiydi. Eğer eser ödül almayı hak ediyorsa, almalı".

İstifası hakkında da, diğer konular hakkında da bir şey söylemeyen Cevat Çapan'ın ağzından bu Dilligil jürisi üyesi/Dilligil ödüllü çevirmen ikilemi konusunda iki kelime çıkıyor sadece: "Tuhaf bakıyorum". Önümüzdeki günlerde nedenlerini açıklayarak içinde olduğu tüm jürilerden istifa edeceğini öncelikle belirten Orhan Alkaya ise "Seçkin Selvi'nin içinde bulunduğu jüriden ödül alması görülmemiş bir rezalettir" diyor. Selvi'nin kendi görüşü ise şöyle: "Benim çevirim bu yılın en iyi çevirisiydi. Bu ödül katılımla olmadığı için de çekilmem söz konusu değildi. Başkalarının yaptığı gibi sıra oylamaya gelince kapı dışına mı çıksaydım?"

PROTESTO. Tepkilerini,'ÖDÜLLENDİRMEDE KRİTER TİYATRO SANATI OLUNCAYA KADAR, BU ÖDÜLLERDEN MUAF TUTULMAK İSTİYORUZ' cümlesinin altına ismini koyarak belirten tiyatrocu sayısı ise bireysel katılımlarla her geçen gün artıyor. Liste aşağıdaki isimlerden oluşuyor.

Tiyatro Yazarları Derneği, Peker Açıkalın, Suna Akbel, Neslihan Aka, Arif Akkaya, Zafer Algöz, Yasemin Alkaya, Kürşat Alnıaçık, Raik Alnıaçık, Duygu Ankara, Merih Atalay, Mustafa Avkıran, Orhan Aydın, Emre Baykal, Metin Belgin, Zeliha Berksoy, Taner Birsel, Gönen Bozbey, Rüçhan Çalışkur, Ülkü Duru, Ali Düşenkalkar, Naz Erayda, Funda Eskioğlu, Erdoğan Ersever, Zuhal Gencer, Deniz Gökçer, Seray Gözler, Nadi Güler, Ayşe Günşıray, Müge Gürman, Süheyla Güzel, Aylin Güzelbeyoğlu, Kenan Işık, Nihat İleri, M. Ali Kaptanlar, Murat Karasu, Kartal Sanat İşliği, Mehmet Keskinoğlu, Selma Köksal Kutay Köktürk, Julide Kural, Kerem Kurdoğlu, Fikret Kuşkan, Bengisu - Dündar Müftüoğlu, Attilla Olgaç, Meral Oğuz, Levent Öktem, Aslı Öngören, Reha Özcan Uğur Polat, Şerif Sezer, Ali Sürmeli, Şahika Tekand, Haluk Toksöz, Sevtap Tokyay Erdal Tosun, Gülsen Tuncer, Çimen Turunçoğlu, Ali Uyandıran, Musa Uzunlar Fehmi Yaşar, Sumru Yavrucuk, Ender Yiğitel, Aylin Zobaroğlu...

Bu arada 1978'de "Taranta Babuya Mektuplar"la ödül alan Zeliha Berksoy ve 1987'de "Aç Sınıfın Laneti" ile ödül alan Arif Akkaya, 1984'de "Kelebekler Özgürdür"le ödül alan Hadi Çaman Avni Dilligil ödüllerini durum düzelene kadar iade edeceklerini açıkladılar. ●

"Ödül jürileri bağımsızdır"

Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni Gencay Gürün'e, ödül sonrasında gösterilen tepkileri nasıl yorumladığını sorduk.

Boykotun ne sebeple yapıldığını tam olarak anlayamadım. Sebep kıstasın tiyatro olmaması ya da jürinin tüm oyunları izlememesi ya da yönetmeliğin bilinmemesi ise, bu yıl ne jüride ne de çalışma yöntemlerinde belirli bir değişiklik yapılmadığına göre, bu kadar yıl neden susulmuştu, bu yıl neden itiraz ediliyor? Zaten kıstasın tiyatro olup olmadığını anlamak için boykot edenlerin bütün oyunları seyretmiş olmaları gerekirdi. Oysa listedekilerin büyük bir çoğunluğunun Şehir Tiyatroları'nın oyunlarını görmedikleri biliniyor. Acaba onların kıstası ne? Ödül jürileri bağımsızdır. Kimseye hesap verme zorunluluğu yoktur. Her ödülden sonra memnun ve gayrımemnun olanlar bulunur. Bu doğaldır. Bizim de geçen yıllarda haksızlığa uğradığımızı düşündüğümüz çok oldu. Ama jürilerin tarafsızlığını hiç tartışmadık. Geçen yıl Devlet Tiyatrosu çok ödül aldı, ama Şehir Tiyatrosu oyuncuları ödül alan arkadaşlarını yıpratma yolunu seçmediler. Bunun yakışık almayacağını düşündüler. Bu yıl da Şehir Tiyatroları oyunları çok ödül aldı ve *birden bire anlamlı bir bütün oluş*turmayan, kimin neye itiraz ettiğinin anlaşılmadığı bir boykot başlatıldı. Üstelik bu defa ödül alan oyunların ve oyuncuların arkasında çok sağlam bir seyirci ve eleştirmen desteği de vardı. Tiyatronun bundan daha temel bir kıstası olmasa gerek. New York'da Evita oyunu tek başına 7 Tony aldığı ya da bir film tek başına 5-6 Oscar aldığı zaman kimse -bu değerlendirmeyi doğru bulmayanlar dahil- jüriyi boykot etmeyi ve kayırıcılıkla suçlamayı aklından geçirmedi. Tiyatronun çeşitli sıkıntılar içinde bulunduğu günümüzde bir avuç tiyatrocunun birbirini yıpratmaya çalışmak yerine yapıcı eylemlerin içinde olmaları, kendilerinin de, tiyatronun da daha yararına olmaz mıydı? Jürinin Şehir Tiyatroları'na eğilimli olduğunu iddia etmeleri ise, tamamen mantık dışıdır. Aynı jürinin geçen yıl Şehir Tiyatroları'ndaki çok iddialı ve başarılı oyunları adeta görmezden gelerek, bütün ağırlığı Devlet Tiyatrosu'na vermesi bu mantıkla nasıl izah edilebilir? Avni Dilligil Ödülleri de hiçbir maddi kazanç beklemeden tiyatroyu gündeme getiren, tiyatrocuları yüreklendiren, güzel bir girişimdir. Tiyatrocuların böyle bir girişimi ancak desteklemesi beklenir.

Jürgen Habermas'ın Türkçe'de ilk kitabı

BİR KURAM VİRTÜOZÜ

Almanya'nın etkili felsefe akımı Frankfurt Okulu'nun önde gelen düşünürlerinden Jürgen Habermas'ın 'İdeoloji Olarak Teknik ve Bilim' adlı kitabı Türkçe'de yayımlandı. Habermas'ın ileri endüstri toplumu koşullarında teknik, bilim ve demokrasinin nasıl uzlaştırılabileceğini incelediği kitap, birçok sorunun yeniden tartışılmasına yol açabilir.

Ahmet TULGAR

New Left Review dergisinin Frankfurt Okulu konusundaki tartışmalara ayırdığı özel sayısında, Frankfurt Okulu adlı felsefi akımdan biraz da horgörüyle 'teorik bir virtüözite' diye söz ediliyordu. Ancak bu tanımlamayı pratiğe ve pragmatizme dayalı Anglo-Sakson kültürünün Alman düşününe geleneksel yaklaşımı olarak görmek de yanlış olur. Gerçekten de, Frankfurt Okulu düşünürleri, akımın sistemli biçimde kuram üretimine geçişiyle birlikte, Marksist düşünürlerin şimdiye kadar pek yanaşmadıkları birçok konuya el atmış ve okurdan temelli bir felsefe bilgisi ve yoğun bir entelektüel etkinlik bekleyen felsefi metinler çıkarmışlardır. Yirmili yılların başına dek izlenebilecek bu akımın Marksizme ve genel olarak felsefeye büyük katkıları olmuştur. Ernst Bloch, Karl Korsch, Max Horkheimer, Theodor W. Adorno ve Walter Benjamin, hepsi de bir biçimde iki dünya savaşının sarsıntılı dünyasında bu felsefi akımın içinde yer aldılar. Yazdıkları ve yaşadıkları bu sarsıntılardan çok etkilendi. Birçoğu doğup büyüdükleri topraklardan ayrıldılar. ABD'ye yerleşenler Adorno'nun öncülüğü ile Frankfurt Okulu'nun İngilizce konuşulan ülkelerde de tanınmasını ve taraftar bulmasını sağlayan 'Sosyal Araştırmalar Enstitüsünü' kurdular.

ÜÇ KUŞAK FELSEFECİLER. Felsefe tarihçileri şimdi yüzyılın bu sürecini değerlendirirken, Frankfurt Okulu'nun bu ilk dönem düşünürlerini iki kuşağa ayırıyorlar. İlk kuşağın merkezinde Korsch ve Bloch var. İkinci kuşağın merkezindeyse Adorno ve Benjamin. İlginçtir, Frankfurt Okulu'nun üçüncü kuşağının ürün vermeye başladığı yıllar da hep yaşanan sarsıntılarla hatırlanıyor. Bu kuşağın en önemli temsilcileri sayılan Herbert Marcuse ve Jürgen Habermas'ın dünya çapında tanınmaları 68'lerin hareketli günlerine rastlar. Ancak Marcuse'le Habermas'ın 68 öğrenci olaylarına yaklaşımları birbirinden farklı olmuştur. Marcuse, öğrenci ve işçi olaylarının kendiliğindenci patlamalarında ve sosyalist devrim umutlarıyla cinsel devrim pratiğinin bitişmesinde libido ve sosyalizmin zaferini görürken, Habermas sosyolog Oskar Negt'in bir yazısında aktardığı gibi, 68 hareketinde otoriteryen izlekler tesbit ediyordu.

Jürgen Habermas'ın Frankfurt Okulu'nun diğer düşünürlerinden belki de en önemli farkı tam da burada ortaya çıkıyor. Habermas, düşünsel ürünlerini verdiği anın konjonktüründeki siyasi ve toplumsal olayların etkisine kapıyor kendisini. Kuramları, hep pratikde geçerlik kazanabilecekleri koşulların oluşacağı bir başka anı, bir geleceği gözetiyor. Habermas'a göre bu koşullar teknolojik ve kültürel bir sıçrayışla oluşacaklardır.

Habermas'ın bir başka özgün yanı da genel olarak felsefeye olan yaklaşımı. 1982 yılında yayımlanan bir yazısında Habermas, felsefenin ve felsefecilerin adının artık kötüye çıktığını söyler. Avrupa kültürünün Amerikan faydacılığı karşısında yenilgiye uğradığı bir dönemde, yol gösterici bir felsefeden artık söz edilemeyecektir. Felsefenin artık kendisine yeni bir işlev edinmesi gerekmektedir. Habermas'ın felsefenin işlevi olarak gördüğü, bilim ve politika alanlarında ve ikisinin arasında bir yer tutma, yerine geçme veya temsildir şimdi. Bilim ve politika ilişkisinin kaygan zemininde felsefe, her iki alanda da eylemde bulunacak, bunu yaparken de bilim ve politikanın araçlarını ve bulgularını da kullanacaktır.

Bu tezlerini sistemli biçimde dile getir-

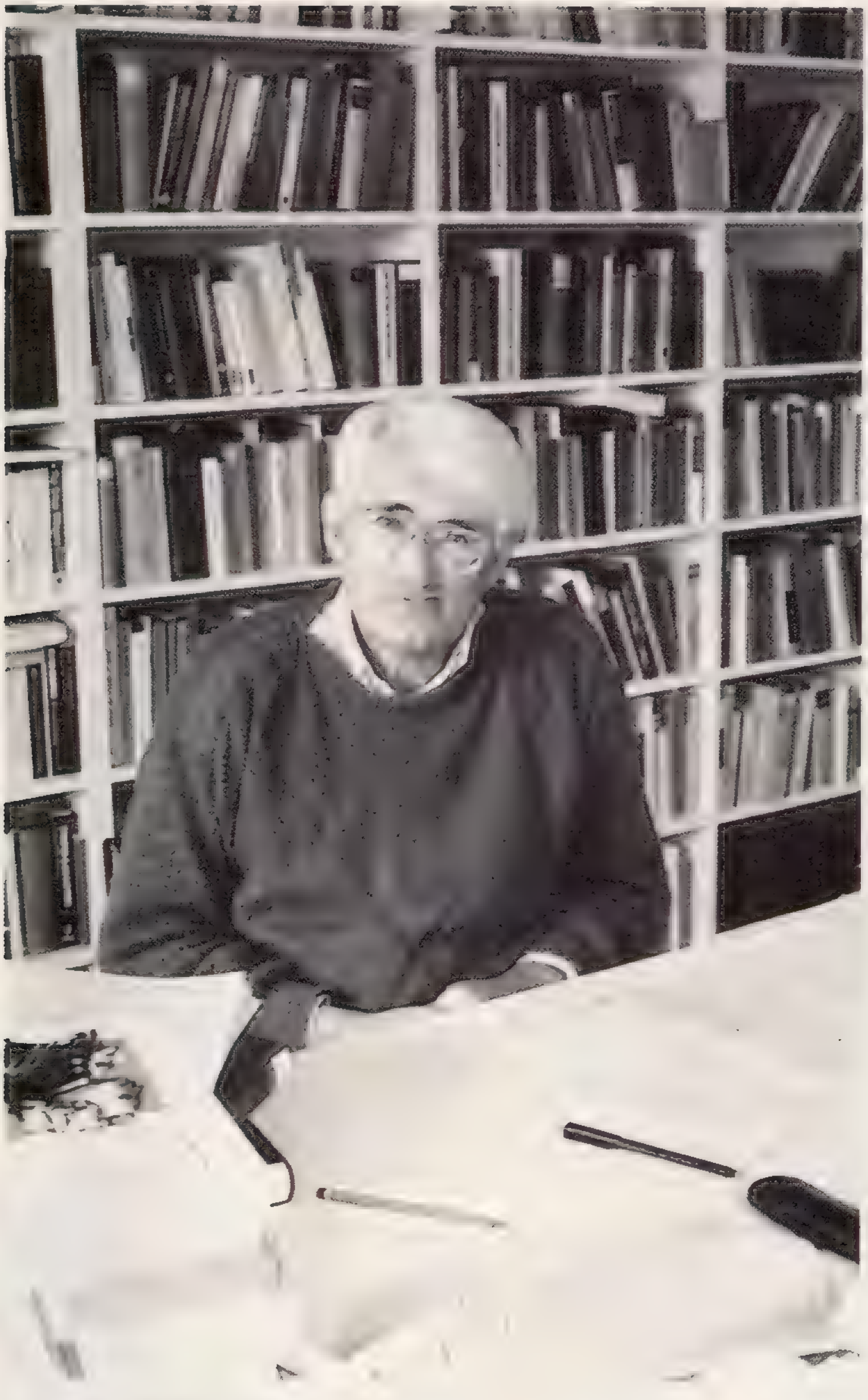

Jürgen Habermas, 60'lı yıllardan beri üretimini sürdürüyor

diği ve düşünsel üretiminde büyük açılımları başlatacak olan 'Ahlak Bilinci ve İletişimsel Davranış' adlı, 1982 tarihli kitabında Habermas, yapısalcı dilbilimcilerin, yapısalcı psikologların ve Amerikan davranış bilimcilerinin bilimsel çalışmalarından yola çıkarak, insanlığın evrensel ve aşkın, bir yandan da pragmatik açıdan zorunlu olan ahlaki değerlerini saptama çabasına girişir.

TARTIŞMANIN YARARLARI. Habermas'a göre, insanlar herhangi bir konuda tartışmaya girdiklerinde, bu tartışmanın iki tarafı için de zorunlu olarak geçerlilik kazanan konumlar son derece öğreticidir.

Tartışma, kesinlikle doğurgan bir ortamdır. Herhangi bir tartışmada, tartışmacılardan biri ne denli kabul edilemez bir tez ileri sürerse sürsün, eğer diğer tartışmacı konuşma işlevini yitirmek istemiyorsa, onun bu anlamsız ve saçma tezinde bile asgari bir mantık bulmak ve onunla göstermelik bir çelişme içine girmek zorundadır. Diğer taraftan tartışma anında, her iki taraf için de kendi gündelik hayatları aktüalitesini yitirir.

Kişi kendi tezlerine ve dolayısıyla kendi yaşamına şimdi artık çok daha mesafeli bakacaktır. Siyasal otorite tarafından tehdit edilişi en aza indirgenmiş böylesi bir tartışma ortamı, özlenen toplumsal yaşantıya en azından en yakın konuma gelinmesini sağlayacaktır. Yani Habermas'a göre en geniş anlamıyla demokrasi, dilini kaybetmek ve toplumsal bir varlık olarak kendi kendisini tahrip etmek istemeyen insan için bir zorunluluktur.

NASIL BİR DEMOKRASİ? Habermas'ın tezleri uygulanabilirlik açısından müşkülpesent tezler olarak nitelendirilebilir. Zaten Habermas da güncel politik sistemlerin hiçbirine yakınlık duymamaktadır. Günümüz parlamenter sistemlerinde parlamento, özgürce konsensus oluşturma ortamı değil, şiddetin tehditiyle sınırlandırılmış bir pratiğin uygulandığı yerdir.

1968 tarihli 'İdeoloji Olarak Teknik ve Bilim' adlı çalışması ile Türkçe'de ilk kez bir kitapla okurlara ulaşan Jürgen Habermas, 'bilgi toplumu', 'iletişim çağı' gibi kavramların şimdi ülkemizde de moda olan, kolaycı kullanımlarının ne denli tehlikeli olduğunu, yeni teknolojilerin ve bilimin toplumsal yaşama etkilerinin nasıl derinine düşünülmesi gereken olgular olduğunu hatırlatabilir. ●

KİTAPLAR

Aşıklar Mektup Başına!

Portekiz Mektupları

Aşıksınız. Sevgiliniz uzakta. Belki bir daha hiç dönmeyecek. Uzaklık belki de kilometrelere denk de düşmüyor. Bu ayrılığı, sizsizliği isteyerek seçmiş. Üstelik, bir zamanlar size sunduğu sevgiyi başkalarına yöneltiyor. Bu ölümlü dünyada ne kadar anlamsız, bir o kadar da katlanılmaz bir duygu sizin için. Yapabildiğiniz tek şey "imkansız" durumunuzu sayfalarca haykıran mektuplar yazmak.

Ancak dikkat! "Söz uçar, yazı kalır" demişler. Mektuplarınız sahibiyle birlikte öteki dünyaya gitmezse, yıllar sonra birilerinin eline geçip yayınlanabilir. Kimse de kemikleriniz sızlıyor mu diye düşünmez. Yayınlansın üzre yazılmış mektuplar da vardır. Yayınlanması için izin verilen mektuplar da. Mektup edebiyatı da oluşmuştur dolayısıyla. Bir özel yazı türü olan mektup, edebiyatta yazın türü haline de dönüşmüştür.

"Portekiz Mektupları" bir rahibenin önce tüm "şiddet"iyle yaşayıp sonra yitirdiği sevgilisinin ardından yazdığı beş mektubu içeriyor. Yıllardır tartışılmış, aşık rahibenin gerçekten yaşayıp yaşamadığı. "Portekiz Mektupları"nın sunuş bölümünde alıntılanan bilgiler, rahibe Mariana'nın gerçekten yaşadığına inananlarla, inanmayıp bu mektupların iyi bir edebiyat izleyicisi, klasik roman hatibi erkek yazar Guilleragues tarafından kaleme alındığını savunanları uzun uzun anlatıyor. Bu arada, kitabı Almanca'ya çeviren Rainer Maria Rilke'nin çevirinin üstüne, gayet kesin bir tavırla "Mariana Alcoforado'nun Mektupları" yazdığını belirtelim.

Bugünün, yalınlıktan kopartılmış dünyasında, "aşk" olarak adlandırılan duyguyu, 1600'lerde yaşamış bir rahibenin mektuplarında dile getirdiği biçimde tatmak için, bir manastırın yüksek duvarları arkasında olmaya gerek yok. Bugünün hakiki aşıkları, daha acıklı, hatta daha tehlikeli durumdalar. Hem modern dünyanın görünmeyen yüksek duvarları içinde hapisler, hem de son derece şeffaf olan bu duvarlar, yalın aşkı yaşamaya engel olabilecek her türlü dış etkene açık. Bu nedenle de artık "pop-aşk"lar daha çok rağbet görüyor. Yine de aşktan umut kesilmez.

"Portekiz Mektupları", okuyan tüm aşıkları yazmak eylemine yöneltecektir.

Feryal ÇEVİKÖZ

Portekiz Mektupları
Türkçesi: Ayşen Gür
Yapı Kredi Yayınları

Aykırılık yetmiyor

Hanene Ay Doğacak

Şebnem İşigüzel edebiyat dünyasına ilk adımını "Hanene Ay Doğacak" adlı öykü kitabıyla atan genç bir yazar. Kitap genç bir yazarın ilk kitabı olarak değerlendirildiğinde, umut verici gerçekten. İşigüzel'in her şeyden önce şaşırtıcı bir anlatım kolaylığı var. Ancak anlatımdaki bu akıcılık kitabın her şeyini kurtaramıyor Özellikle de dilini. İşigüzel öyküleri için "çarpıcı" konular seçmiş. Kadavrasına aşık olan doktor, kendisini seven dönmeyle evlenmediği için hayıflanan idam mahkumu, baba-kız, anne-oğul arası ensest. Ama İşigüzel temalarının "ilginçliği"yle yetinmiyor ve temaları ek "ilginçlikler"le süslüyor. Örneğin aşık oğluna mektuplar yazan anne öyküsünde enseste alışık olmayan okuyucu ilk adımda zaten şaşırıyor. Ardından bu aşkın platonik olmadığını, ana-oğulun birkaç kez sevişliklerini öğrenerek tekrar şaşırıyor. Derken annenin alkolik olduğu yetmiyormuş gibi, kocasının da "ibne" olduğunu öğrenince artık şaşıramıyor ve "bu kadarı fazla!" diyor. Kısacası İşigüzel'in öykülerinde bir tek zoofili eksik. Ve çarpıcı konular öykü yazmaya yetmiyor. *(B.T)*

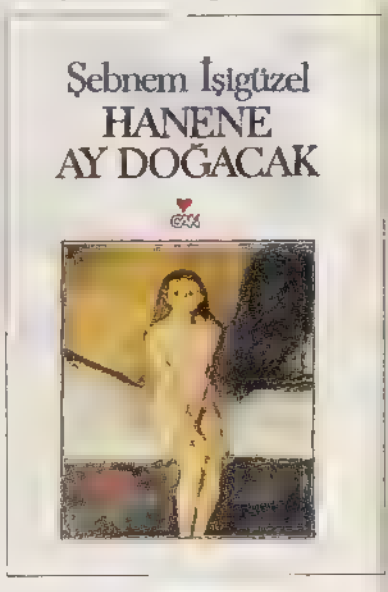

Şebnem İşigüzel
Hanene Ay Doğacak
Can Yayınları

Kim ne okuyor?

Sezer Tansuğ

Baykam Sezel'in kitaplarını ilgiyle okudum. Türk toplumunun göç sorunlarını, yerleşme olgusunu, sosyolojik olgunun inanç alanında laikliğinin yerini belirleyen ilginç yaklaşımları var. "Asya Tarihinde Suboyu Ovalar ve Bozkır Uygarlıkları" ve "Sosyolojinin Ana Başlıkları"...

Aydın Esen

Thomas Bernhard'ın "Correction" adlı romanını okudum. Yaşadığımız zamana uygun bir anlatımla kaleme alınmış, form ve üslup açısından da oldukça ilginç bir kitap, çok beğendim. Genellikle sanatımla ilgili yapıtları okuyorum. En son müzik konusunda Fransız besteci ve yazar Piere Boulez'in "Sempozyum" adlı kitabını okudum. Modern, çağdaş dünya müziğini anlatıyor. Müzik kritikleri yapıyor.

Yavuz Tanyeli

Borges'in "Düşsel Varlıklar Kitabı"nı okudum en son. Ben resmimde antik kültürlere göndermeler yaptığım için, o kültürlerin iletmiş olduğu, ancak benim göremediğim bazı imgeleri edebiyatta yakalama şansını sağladı bana. Bir de "Michelangelo'nun Mektupları"... "Michelangelo'nun Mektupları" oldukça üzüntülü mektuplar. Michelangelo gibi bir "baba"nın hayatının sonunda İtalyan zenginlerine "peynirim bitti açım" türünden satırları içeren, acıklı bir kitap.

Fassbinder'in Acı Gözyaşları

Her Yana Saldırıyorum

Film Festivali'nin geçen yılki yıldızının tartışmasız Pasolini olduğunu, filmlerini gören ya da görmeyen her sinemasever hatırlayacaktır. Eh, bu yılki 'ağır top' da Fassbinder'di denebilir. Ancak, Pasolini adı etrafında (sanatıyla ille de ilişkili olmayan biçimde) yaratılan mit, Fassbinder için tekrar edilmedi. Onun payına düşen belki de daha samimi bir ilişki biçimiydi; Fassbinder'in dert edindiği şeyleri, bir bakıma kendi 'acı gözyaşlarını' ciddiye alıp onu anlamaya çalışan, ama salonları tıka basa dolduramayan bir sınırlı ilgi.

Hans Günther Pflaum
Her Yana Saldırıyorum
Türkçesi: Cemal Ener Hil Yayın

Rainer Werner Fassbinder (RWF), 36 yaşına 50 civarında film sığdırmış olağanüstü üretken bir sinemacı. Onun 6-7 filmini izlemek, sinemasının incelikleri ve sosyo-politik izdüşümleri hakkında ancak bir fikir verebilirdi. Hil Yayın'ın festival günlerinde çıkardığı Hans Günther Pflaum imzalı Fassbinder kitabı, bu anlamda festival kapsamındaki etkinliğe zamanında yapılmış, yerinde bir katkı oldu. Zevkli kapağı ve özenli tasarım çalışmasıyla dikkat çeken kitabın kapsamı epey sınırlı; RWF sinemasına panoramik bir bakış niteliğinde. Anladığım kadarıyla yazarın bizzat çektiği ve festivalde de izlediğimiz "Fassbinder Belgeseli"nin bir tür metinsel dökümü. Kuşkusuz ki, RWF'nin filmlerini izledikçe yerine oturacak, gerçek anlamını bulacak metinler bunlar. Kitabın kapağına çıkan cümle bile, ancak filmleriyle beraber anlam kazanacak bir haykırıştır aslında: "Her Yana Saldırıyorum"...

Kendine bu denli sadık bir sanatçının saldırganlığı ve tavizsizliği, ona sempati duymayanların da paylaşacağı koşulsuz bir saygıyı hakediyor. RWF'nin kitaptan alınan şu sözleri, her yana yönelen 'saldırganlığının' politik gerekçesinin ve haklılığının belki de en özlü ifadesidir: "Aklı başında her yönetmenin yalnızca bir konusu vardır; çektiği film, daima aynı filmdir aslında. Benim için sözkonusu olan, duyguların sömürülebilirliğidir, sömüren kim olursa olsun. Bu sömürü asla sona ermez(...) İster vatan aşkını sömüren bir devlet, ister bir insanın diğerini harap ettiği bir ikili ilişki"...

Necati SÖNMEZ

Tülay Bilginer

En son okuduğum kitap "Yüzde yüz Düşüncenin Gücü". Çok kötü bir dönemimde almıştım. Düşüncelerimi yönlendirmek için çok faydalı oldu. Varlığını bildiğim, ama çok fazla kullanamadığım düşüncemin gücünü pozitif kullanmanın ipuçlarını buldum bu kitapta ve hayatımda olumlu etkisi oldu. Şu sıra da elimde "Rembetiko" var, büyük bir zevkle okuyorum.

Eski'z iki

Geçtiğimiz yılın kasım ayında yayınlanmaya başlayan "eski'z" dergisinin ikinci sayısı çıktı. Dergi yine şiir, resim, öykü, oyun ve fotoğraflara yer veriyor. Kapakta Paris'te yaşayan uç ressamlarımızdan Yüksel Aslan'ın bir resim kullanılmış. Dergi yine Yüksel Aslan'ın biyografisi ve resminden örneklere yer veriyor ilk sayfalarda. Ve bu sayfalara çok uyum sağlayan bir geçiş yazısıyla, şiirlere yer veriliyor, İlhan Berk'le başlayarak. 'Aslanlaşma' adlı geçiş yazısı Edgar Allan Poe'ya ait. Türkçe'de ilk kez okuyacağınız Joyce Mansour'a ait Mısır asıllı şairin Cris adlı kitabından çevrilen şiirleri önemli.

Çatıdaki Fısıltılar

Ürpertici "Çatı" dizisiyle çok sayıda okuyucuyu etkilemeyi başaran V.C. Andrews'un ölümünden sonra yayınlanan ilk romanı. Yazarın bıraktığı notlar üzerinde çalışan bir yazar grubu tarafından dizi haline getirilen kitapların ilki "Çatıdaki Fısıltılar" da en az yazarın benzer bir öyküyü anlattığı "Çatı" romanı kadar etkileyici. Andrews'un bir solukta okunan "Çatıdaki Fısıltılar" bir genç kızın bir gecede kabusa dönüşen mutluluğunu anlatıyor. Altın Kitaplar. Çeviren Gönül Suveren.

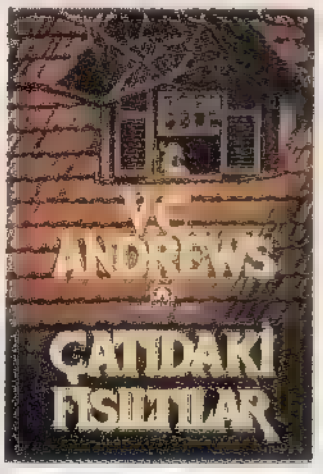

Kontrgerilla Cumhuriyeti

Uğur Mumcu'nun anısına, Tümzamanlar Yayıncılık tarafından yayınlanan belgesel bir kitap. Açıklamalar, belgeler, gerçekler alt başlığıyla "Kontrgerilla Cumhuriyeti"ni Talat Turhan basından derlemiş. Kontrgerilla'ya dair bilgileri ve uygulamalara örnekleri içeren kitabın kapağına konulan, Uğur Mumcu ve Talat Turhan'ın Erenköy-Ziverbey Zihni Paşa "İşkence Köşkü"nün önündeki fotoğraflarının tarihi Kasım 1985. Tarihi merak edenlere.

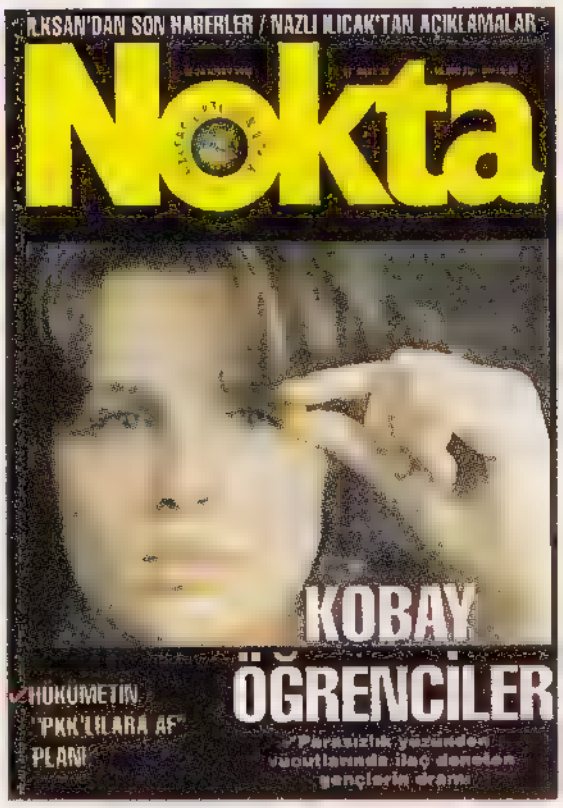

Kobay

Geçen sayınızda yer verdiğiniz kobay olarak kullanılan gençler ve hastalarla ilgili yazınız beni çok etkiledi. Bundan 6 yıl öncesini anımsadım. İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi'nde bir klinikte altı ay süreyle yüksek tansiyon hastası olarak kontrol altında tutuldum. Doktor bana üzerinde etiket olmayan bir şişede haplar veriyordu. Altı ay boyunca tansiyonum belli bir seviyede tutulabildi ama bacaklarımda kırmızı lekeler oluştu. Bu arada bende daha önce görülmeyen rahatsızlıklar başladı. Sonunda çocuklarım bu durumdan rahatsız oldular ve tedaviyi kesmem için baskı yaptılar. Bir süre bana yapılan tedaviyi araştırmaya çalıştık. Bana verilen ilacın henüz ruhsatsız ve piyasada satılmayan bir ilaç olduğunu öğrendik. Şimdi bir özel doktorun kontrolündeyim ve herşey yolunda.

Söylemek istediğim, tüm dünyada insan deneyleri yapılıyor, bizde de yapılmalı görüşünü savunanlar öncelikle insan haklarını gözönüne almalı ve yapılan uygulamalardan deney yapılan kişiyi mutlaka haberdar ederek iznini almalılar. Ben şimdi merak ediyorum, acaba yan etkileri hâlâ bende sürecek mi? Ve bir de gençler var. İşsizliğin ve enflasyonun bu denli yüksek olduğu Türkiye'de yakında bu konunun da suyu çıkacak. İlaç firmalarının ve bazı çevrelerin çıkarları doğrultusunda davranacakları muhakkak. Ama lütfen biraz vicdan...

Emine GÜRSEL / İSTANBUL

Aydınlık

Lamia Torunlu'nun "Aydınlık'ta sürpriz" haberini büyük bir zevkle okudum. Haber, Aydınlık Gazetesi'nin kimler tarafından, nasıl ve ne amaçla çıkacağını açıklamanın ardından, dikkatleri sosyalist solun birlikte iş yapıp yapmayacağına da çekiyor. Doğu Perinçek, bugüne dek sosyalist solu birleştirici, bütünleştirici bir tavır geliştirmenin yerine, sürekli "ajan, işbirlikçi ve sosyal emperyalist" diyerek pratikte solu parçalayıp, bölme işlevini üstlendi. Haberde Doğu Perinçek'in Aydınlık Gazetesi'ni çıkarmak için Aziz Nesin'le ortaklığa gittiği belirtiliyor. Daha ne olduğu belli olmayan yayın alanındaki bu işbirliği, inşallah sosyalist solun birlikte iş yapmasına da bir adım olur. Geçmişini bölen, parçalayan, ajan, işbirlikçi tutumları unutulur. Türk sosyalist solunun da böyle bir adıma ihtiyacı var.

Neşe AYBAR / ŞANLIURFA

Yanan umut

Sayfalarınızda "Yanan Umuttu Aslında!" başlıklı yazınız çok ilginçti. Bir intiharın anatomisi başarıyla sergilenmiş. Bu yazıyı okuyunca size yazma gereksinimini duydum. Genelde yolsuzluk, skandal haberleri, siyasi haberler okuyucuların ilgisini çekiyor olmalı ki, bu tarz yazılar okuyoruz. Ama bence bu tip bireylerin dramları da belli sosyal konuların bir kesitidir aslında. Dolayısıyla yanan gerçekten de umut olmalı, yazdığınız gibi...

Nevzat ÖZER / İZMİR

Metro

Bir İstanbullu olarak geçen sayınızdaki "Üstü kaval altı metro" başlıklı yazınızı ilgiyle okudum. Trafik sıkışıklığının, egzoz gazlarının insanları yoran, hatta çıldırtan boyutlara geldiği İstanbul gibi bir metropolde bu konunun ne kadar önemli olduğu herhalde herkesçe malum. Kimbilir belki söylendiği gibi günün birinde Taksim'den Levent'e 16 dakikada varabileceğiz. Ama her iktidar ve yönetim değişikliği bizlerin yüreğini ağzına getiriyor. Bu konuyu derginiz olarak sürekli izleyece-

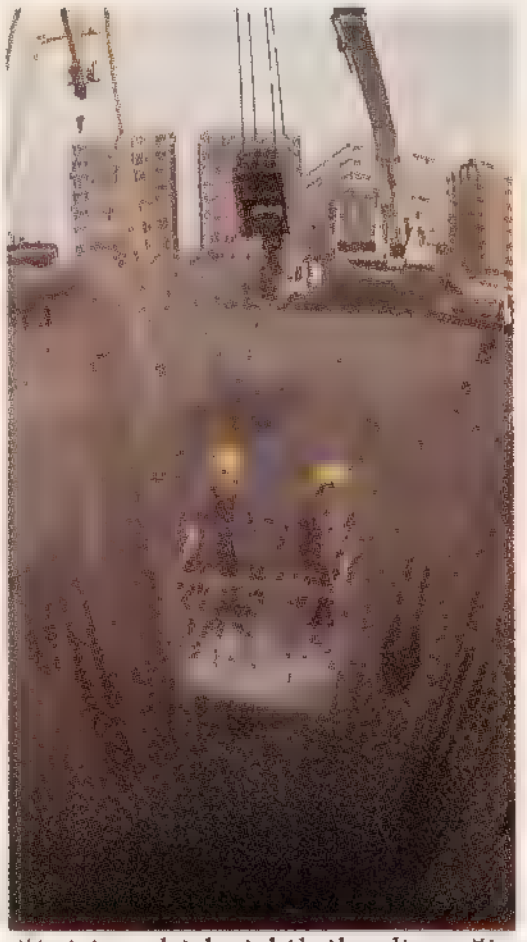

ğinizi ve bizleri bilgilendireceğinizi umut ediyorum. Çünkü çok çok güzel ama bir o kadar da yorucu bir kentin insanlarıyız.

Altan ÖKSÜZ / İSTANBUL

DİSK

Önceki hafta yayınlanan DİSK haberinde kayyımların binayı ve arşivi orta yerde bırakıp kaçtıklarını belirtmişsiniz. Bizim böyle bir davranışımız olmadığı gibi, DİSK, sahiplerine yasaların gerektirdiği şekilde teslim edilmiştir.

Hamdi ÖNER (Kayyım)

AHMET TURHAN ALTINER

Puantiye elbiseli kızlar bisiklete

Bana bisikletten testus yapabilir misin? Ooo, bisikletten neler yapılmaz ki testus yapılmasın... Örneğin, eski ve bozuk bisikletimden nasıl yararlanabilirim diye bakalım bir... A. Çıkarır temizler kendim tamir eder yine binerim. B. Zincirini söker heavy metal'ci yeğenime hediye ederim. C. Selesini oturma odasına ek yaparım, ona da otursunlar diye... D. Gidonunu kendini bisiklet sanan bir deliye hediye ederim. E. Zilini bizzat kendim bozarım, çünkü zil bozmak çok zevklidir. F. Zincirini Necati Zincirkıran'a hediye ederim. G. Pompasını atmam, kurban bayramında koyun şişirmek için kullanırım. H. Aynasını çıkarır aynasızlara veririm. İ. Suluk'unu çıkarır kanyak doldurum. J. Dinamosunu çıkarır annemin pedallı Singer dikiş makinasının çarkına tutarım. K. İç lastiklerini Somali'ye gönderirim, denize girince boğulmasınlar diye... L. Dış lastiklerini mitinglerde yakmak için saklarım. M. Farını işkence lambası olarak kullanırım. N. Freni de gidonu verdiğim deliye veririm, unuttum diye... O. Sele çantasını free bag olarak kullanırım. P. Bisikletime kıyamam, tamir eder, puantiye elbiseli nazenin bir kız bulup hediye ederim.

Buyur ola nazenin kız, bisiklet testusuna bu kez de...

1 Fransa'da geçen İkinci Dünya Savaşı filmlerinde *rezistan* yani direniş hareketinde bisikletleriyle kurye görevi yapan küçük çiçekli veya puantiye elbiseli kızların bisikletlerinde ilk akla gelen nedir?

a. Gidonuna asılmış küçük bombalar
b. Bisikletinin bayrağında forsu vardır ve üzerinde DK yani direniş kuvveti yazılıdır
c. "Sıradan ve masum bir kızmış da alış verişe çıkıp evine ekmek almış" rolüne uygun gidonun önünde sepet
d. Bisikletin üzerindeki ipek gibi kız

2 Guinness Rekorlar kitabına göre pedallı bisiklet ta 1493'te tasarlanmmıştı. Kimin tarafından acep?

a. Con Ahmet
b. Hezarfen Ahmet Çelebi
c. Mongolfiye Biraderler
d. Leonardo da Vinci

3 Türkler bisikletle 1890'da tanışırlar... 1923'te Bisiklet Federasyonu kurulur. Cambaz Fahri, Cavit ve Raif Bey'lerden kurulu bir takım 1924 Paris Olimpiyatları'na yollanır. Ancak bu takım yarışa katılamaz. Neden?

a. Tren rötar yaptığı için yarışa zamanında başlayamadılar.
b. Takım formaları bulunamadığı için.
c. Bisiklet bulunamadığı için.
d. Sağlık muayenesinde çoğu sağlıksız çıktığı için.

4 Hangisi bir bisiklet türü değildir?

a. Deniz bisikleti
b. Dağ bisikleti
c. Kondüsyon bisikleti
d. Av bisikleti

5 Bisikletle yapılan grup gezilerinde dikkat edilmesi gereken kural nedir?

a. Arka lastik üzerinde havaya kalkıp hah hah ben neler yapabiliyorum, siz yapamıyorsunuz diye caka satmak
b. Kırlardan geçerken keyiflenip avaz avaz şarkı söylemek
c. Kask kullanmak
d. Diğer grup arkadaşlarınızla aranızda makul bir mesafe bırakmak

6 Bir bisiklette aşağıdakilerden hangisi olmasa da olur?

a. Semer
b. Gidon
c. Jant
d. Sele

7 Türkiye'de ilk bisikletin nerede ve kimin tarafından kullanıldığını biliyor musunuz?

a. Paris'ten bisikletle dönen Canbaz tarafından
b. Namık Kemal tarafından
c. Park Otel'de, Tevfik Paşa'nın torunu tarafından
d. İstanbul'da posta teşkilatındaki posta tatarları tarafından

8 Yönetmenliğini Vittorio De Sica'nın yaptığı yeni gerçekçi sinema okulunun en başarılı eserlerinden sayılan Bisiklet Hırsızları'nın önemli özelliği nedir?

a. Yalnız amatör oyuncular rol almış.
b. Filmde İstanbul Topkapı pazarından otantik bisiklet hırsızları getirtilerek oynatılmış.
c. İsmine rağmen filmin konusu kamyon hırsızlığı üzerinedir.
d. Hırsızlığı teşvik ettiği için sonradan yasaklanan bir reklam filmiydi.

9 Bisikletin Türkçe'de eski adı velespit idi... Ne demekti?

a. Velet aracı
b. Türkçe'de telaffuzu zor olduğundan, Latince'de "ayak hızı" demek olan velosped'in Türkçe'de telaffuz edilememiş şekli
c. Arapça'da şeytan arabası
d. Hiç biri

10 1964'de Amsterdam'da Anarşistler şehir meclisinde söz sa-

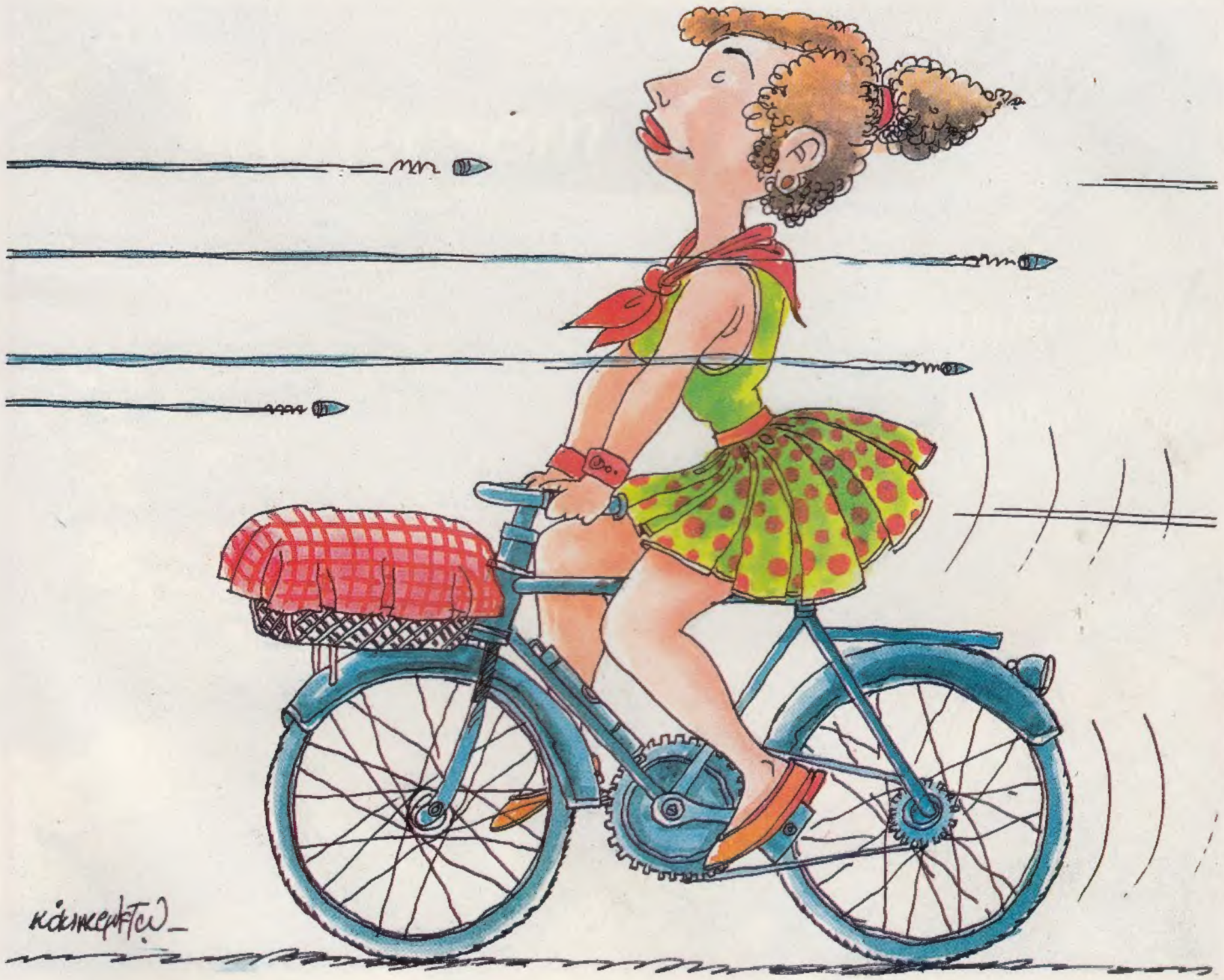

hibi olunca bir eylem planı geliştirirler. Bu plana göre ulaşım için gereksinim olduğunda kullanılabilecek toplum malı bisikletler bulunacak, herkes kullandıktan sonra bisikleti belirli bir yere bırakacaktı. Ancak polis teşkilatı tarafından bisikletlerin "çalınabilirliği" kanıtlanınca durdurulan bu eylem planının kod adı neydi?

a. Les Bicyclettes de Bersay
b. Cengiz Hanın Bisikleti
c. Tabusuz bisiklet
d. Beyaz Bisiklet

11 Bisiklet sayısında rekor hangi ülkede?
Bu ülkede tam 85 milyon kişi pedal çeviriyormuş.

a. Çin
b. ABD
c. Japonya
d. Birleşik Arap Emirlikleri

12 Peki, bisiklet kullanmakla meşhur olmayan Türkiye'de kaç bisiklet tahmin ediliyor?

a. Yüz bin
b. Beş yüz bin
c. Bir milyon
d. İki milyon

13 Bu sorunun bisikletle ne alakası var diyeceksiniz... İnsanlarda çok sık rastlanan bir davranış olan "üsttekine boyun eğme, alttakini ezme" hayvanlarda da gözlemlenmiş.

Nasıl müdüründen fırça yiyen bir memur gidip astına fırça atıyorsa, horozdan bezen tavuk da civciv gagalarmış. Büyük balıktan zor bela kaçan küçük balık çareyi dipteki kumları eşelemekte bulurmuş. Buna Almanca'da "radfahrer" hareketi deniyormuş. Önemli bir hareket! Türkçesi nedir acep?

a. Körle yatıp kalkamama hareketi
b. Aşağı sakal yukarı bıyık tükürme hareketi
c. Büyüklerini saymak küçüklerini sevmek hareketi
d. Bisiklet sürücüsü hareketi

Yanıtlar:
1) **c**, 2) **d**, 3) **c**, 4) **d** (Av köpeği var ama av bisikleti yok!), 5) **?**, 6) **a**, 7) **c**, 8) **a**, 9) **b**, 10) **d**, 11) **b**, 12) **c**, 13) **d**

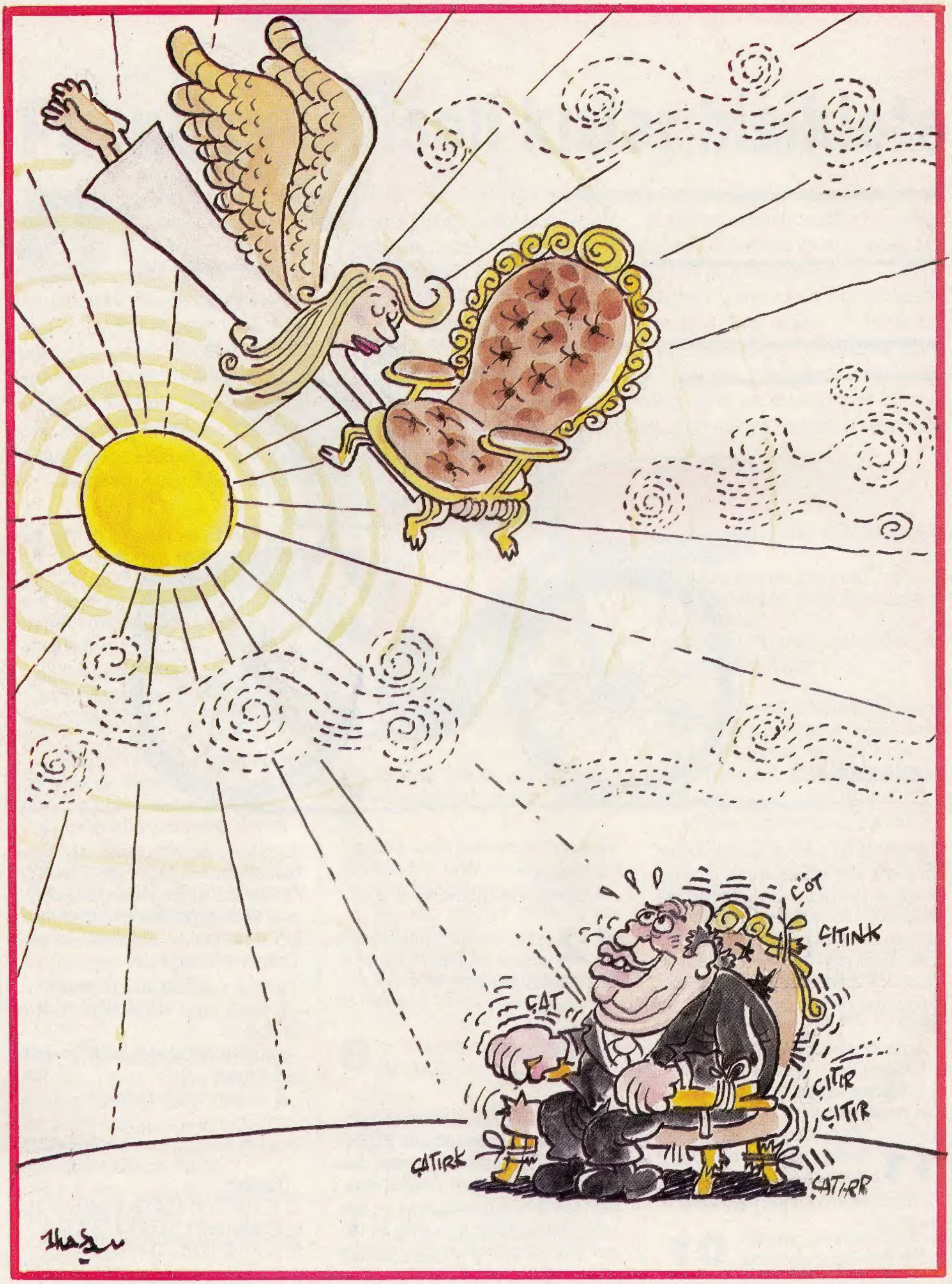
ÇOT
ÇITINK
ÇAT
ÇITIR
ÇITIR
ÇATIRK
ÇATIRR

Emlak Bankası'nın Konut Edindirme Raporu: 2

900 bin yuvadan selam var.

Bize ulaşan binlerce mektuptan, sadece bir kaçından, alıntılar sunuyoruz sizlere:

"Konut ihtiyacı olan yüzbinlerce insanımızı ev sahibi yapıyorsunuz..." Memnune Sezer/Yenişehir-Ankara • **"Bizlere sunduğunuz muazzam imkân, oturduğumuz evin bizim olmasını sağladı..." Mukaddes İz/ Ödemiş**

• "Konut edindirmede, bankanız büyük ve şerefli bir görevi üstleniyor..." Müzeyyen Erdoğan/Hatay-İzmir

• ***"Oğlumu, bankanız sayesinde kiracılıktan kurtardım. Çok mutluyum Sağolun..." Ahmet Duran/Ortaköy-Çorum*** • *"Bana verdiğiniz yuva kredisi ile genç yaşta ev sahibi olmanın mutluluğunu bankanıza borçluyum." Turgay Özcan/Ceyhan-Adana*

• **"Bu yazımı sımsıcacık mutluluk dolu evimde yazıyorum. Evimi bankanız sayesinde aldım..." Nezahat Çetintürk/Uşak** • *"Minnet ve teşekkürlerimi sunarım..." İsmail Kazak/ Maslak-İstanbul*

Sağolun... Siz de sağolun... Bu bizim görevimizdir.

EMLAK BANKASI

"Daha Uygar Bir Yaşam İçin"